BX
8049
.K844
1911

KORSBANERET

1911

BX
8Ø49
K844
1911
GTU
Storage

Kommen till mig, I alle, som arbeten och ären betungade, och jag skall vederkvicka eder. **Matt. 11: 28.**

KORSBANERET

In hoc signo vinces.

KRISTLIG KALENDER

FÖR ÅRET

1911

Trettioandra årgången.

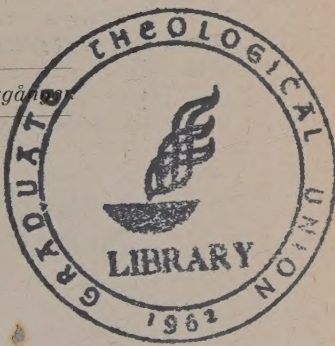

ROCK ISLAND, ILL.
AUGUSTANA BOOK CONCERN 1910.

BX8049
.K844
1911
APR 26 1965

Bed och arbeta!

Du har vållat mig *arbete* genom dina synder och *möda* genom dina missgärningar.

Jes. 43: 24.

Verken icke för den mat, som förgås, utan för den mat, som förblifver till evigt lif.

Joh. 6: 27.

PACIFIC LUTHERAN
THEOLOGICAL SEMINARY
LIBRARY

20421

Innehåll.

Sid.

Det gudomliga verkandet (poem). C. A. Lönnquist 5
Herrens tjänare. A. P. Fors..... 19
Våra verktyg i Guds rikes tjänst. V. H. Hegström 28
Själavård. P. J. Brodine..... 35
Farliga tendenser i vårt hemlif. N. J. Forsberg 49
Behofvet af kristliga skolor. P. A. Mattson.. 59
Hemmissionens kraf med särskild hänsyn till förhållandena i våra storstäder. P. N. S. 70
Väntande efter lönen. Edw. Schuch..... 78
Ett blad ur vår hindu-missions historia. H. E. Isaacson 91
Det rätta tjänaresinnet. C. A. Lindvall..... 102
Ske din vilja — på jorden! C. A. Wendell... 114
Allhelgonadagen (poem). N. Forsander..... 123

Minnesteckningar:

Pastor Erik Alfred Fogelström. F. N. S..... 129
" C. L. Bäckström. C. E. O..... 144

Sid.

Pastor Karl Johan Erkander. L. H. B..... 153
" Adolf Fredrik Tornell. L. A. H..... 160
" Karl Nathanael Rabenius. J. E. M... 171
" L. O. Lindh. N. J. S..... 180
" Sven August Sandahl. A. E..... 186
" Jonas Magny, D. D. J. F..... 195
" Jonas Gotthold Lagerström. J. T..... 204
I himlen mötas vi (poem). Gustaf E—n.... 214
Gustaf Emil Berggren. J. O..... 216
Carl Carlson. A. O..... 223
Gustaf Fair. P. J. B..... 227
John Bonander. F. A. B..... 233
Erick Olson. — 237
John Peter Lindström. A. N..... 241
Håkan Johansen. C. E. L..... 247
Fru Anna Dorothea Benzon. P. B..... 253
Carl Johan Jonson. F. N. S..... 257
De saligt döda (poem). Augustus Nelson.... 260

Kyrkoalbum 263

Berättelser:

Jul på heden. K. G. W. Dahl..... 313
Ett blad ur Utah-missionens historia. F. A. Linder 327
När barnet kom hem. Edw. Schuch..... 332
En bland de många. Carl Kraft..... 336

Det gudomliga verkandet.

PROLOG.

Vid bibelboken undcrbar
jag satt i sena kvällen,
och mången pärla lyste klar
ur annars dunkla ställen,
och mången fråga fick sitt svar.

O dyra ord, hvars minsta prick
ej tid och våld förstöra!
Jag märkte knappt, hur tiden gick,
jag tänkte just upphöra —
då föll på dessa ord min blick:

"Min Fader verkar intill nu,
jag verkar ock." Hvad under,
hvad djup däri, fast välkändt ju
det klang i kvällens stunder.
Jag bad: hvad, Herre, menar du?

Och länge, länge satt jag än
vid versen i begrundan
och läste om och om igen —
dess mening drog sig undan.
Allt dunklare mig syntes den.

Omsider jag till nattens ro
mig måste dock begifva.
Jag mände Gud mig anförtro
att fri och fredad blifva
för ondskor, som i mörkret bo.

Men fridfullt somnar barnet in
vid moderns sång och glömmer,
hvad än i världen stört dess sinn',
och ljufva drömmar drömmer —
en sådan sömn och dröm blef min.

I.

"Min Fader verkar intill nu."

Joh. 5: 17.

Ja, sòt och stilla sömnen kom,
och se, invid min sida
en ängel flög — mig tycktes, som
oss vingar buro vida
i gränslös rymd. Jag såg mig om.

Guds ängel då: "Du ville ju
se in i djupa orden:
min Fader verkar intill nu,
och hörd din bön är vorden.
Men vet, blott ana mäktar du.

"Så se dig kring! I vidder blå,
så långt din blick kan spana,
de myriader världar gå,
som lefde de, sin bana.
Förstår du, hvem som sändt dem så?

"De tröttna ej af vägens längd,
de åldras ej af åren,
men växa jämt i prakt och mängd,
som blomstrens tal om våren.
Hur syns dig nu Guds stjärneängd?

"Ifrån det stjärnehvalf, man ser
i jordens trånga dalar,
Guds allmakt skådar mot en ner:
det är hans höga salar,
den verkstad, där hans vilja sker.

"Men där, i jordens låga rum,
är doldt det verket höga.
Ty dagern där är ännu skum,
och svagt är mänskans öga,
naturens tunga ännu stum.

"Så skall dock ej till evig tid
på jordens krets förblifva,
ty där skall ock förgå all strid,
och döden återgifva
sitt byte i en evig frid." —

Jag häpnar: öfver, under mig
de stora kloten rulla.
Och hvarje klot en värld för sig!
Af Herrens under fulla
de hitta, fast på osedd stig.

Hur stolt hon går, den närmsta värld,
igenom dunkel cter!
Hvad majestät är ej beskärd
åt den, hvad härligheter!
Hur skön hon brinner på sin färd!

Hon ilar bort. Men se, hvad ljus,
i alla färger brutet!
Och hör, är det ej orgelbrus,
från himlen nedergjutet,
och ser jag ej Gud Faders hus?

Ur dunklets famn en väldig sfär
allt närmre mot mig sväfvar.
En dräkt lik pärlcväf han bär.
Han växer fort — jag bäfvar:
hur liten, ack, en mänska är!

En mäktig blixt förbi mig far,
att ögat därvid bländas.
Jag sveps i glans, för mig för klar,
på en gång, tycks mig, tändas
all ljus, som själfva himlen har.

Och som från afstånd till mig förd
på harposträngars vingar,
en sång, hvars like ej var hörd,
emot mitt öra klingar,
hvem täljer mig dess innebörd?

Då fattar ängeln lätt min hand
och hviskar, mot mig lutad:
"Slå ögat upp och se ett land,
där mödans tid är slutad,
en skymt af evighetens strand.

"Du minnes siarns höga ord
om nya himlars daning.
Inunder dig du ser en jord
mer skön än siarns aning
och än ditt land i 'Högan Nord'.

"Af 'nya himlar' detta är
en enda. Men otalig
är stjärnerymdens hela här,
som, härliggjord, en salig
och frälsad släkt omsider bär.

"Förstår du nu, hvad Herren gör,
att ej hans händer hvila,
att han i rymden världar strör,
som utan trötthet ila
emot ett mål, han skapt dem för?

"Du hör en sällsam symfoni,
som tusen harpor rördes,
och sång sig blanda ljuf däri,
som tusen röster hördes
i obeskriflig harmoni.

"Musiken det är tingens röst,
som utan afbrott klingar,
när, från förgängligheten löst,
naturen Skaparn bringar
sitt lof ifrån ett tacksamt bröst.

"Och sången, som mängs in däri,
är mänskans lof, som höjes
i evigt klangfull melodi,
hvaraf allt lif förnöjes. —
Gif akt, en ängel far förbi.

"Du kunde ej för glansen klar
hans form från blixtens skilja.
Från Herrens tron hvar ängel far
att föra ut hans vilja,
på vinge, mer än ljuset snar.

"Gud ger åt ängeln den gestalt,
som bäst hans afsikt tjänar.
För hvarje uppdrag, han befallt,
han kraft och allt förlänar.
Hans Ande själf uppfyller allt.

"Du märker lätt, gif närmre akt,
hur öfverallt det glänser
af vingar. Det är Herrens makt,
den vet ej tal, ej gränser,
den fyller hvarje rum och trakt.

"Det finns ej gräns för Herren Gud,
hans tankars djup och vilja.
Hans hand ger mening, form och skrud
åt sanning, sol och lilja
och fröjd med lydnad för hans bud.

"Och kunde nu ditt öga nå
från stjärna hän till stjärna
och se de stora ting och små
från yta intill kärna,
se, Herrens hand du såge då.

"Och kunde lifvets gåta blott
din tanke genomspana:
hur själf du fram ur intet gått
att genom strider dana
dig själf för lifvets högsta lott;

"hur stort och smått är genomträngdt
af en gemensam sträfvan,
ett mål, för blicken utestängdt,
du skulle dö af bäfvan:
du tänkt den tanke, Gud har tänkt.

"Gif upp ett falskt begär, ty ve
dig, son af stoftet, eljes!
Den Evige kan ingen se,
som än i stoftet dväljes.
Det höfves stoftet Gud tillbe.

"Var nöjd med synen som du sett,
ej mer förmår ditt öga.
Ty Herrens verk för mänskovett
dock äro alltför höga.
Men gläds åt hoppet han dig gett." —

Han tystnade. Jag såg och såg
dit ned i mäktig längtan.
O, där, hur ljus och fridfull låg
den sälla värld, där trängtan
ej brände mer i någons håg.

Min hand i sin höll ängeln öm,
tills synen helt försvunnit,
och tills de ljufva toners ström
från mig förklinga hunnit.
Jag vaknade — det var en dröm!

II.

"Jag verkar ock."

Joh. 5: 17.

Men snart sig ögat åter slöt
för sömnens makter blida.
Och när, likt nyss, en blixt där sköt,
stod ängeln vid min sida,
och drömmens väf sig återknöt.

Omkring mig nu var becksvart natt,
så mörk, att skrämd jag ryste.
Blott svafvelblåa lågor matt
som ur en afgrund lyste.
Ur djupet hördes hesa skratt.

Jag hör en hväsning och därur,
lik den från ormatungor,
och som när slippriget stygga djur
sig vältra fram i klungor;
ser hemska väsen i kontur.

Ur molnen du en ljungeld brann
förfärande mot djupet.
Och vid dess skarpa sken jag fann
mig stå vid branta stupet
till afgrund, färg ej måla kan.

Ett eko gaf hvar kavitet,
som hela jorden ramlat.
Allt fasansfullt, som natten vet
och mörkret födt, sig samlat
på detta rum af ryslighet.

Nu skakar jorden, och i grund
de svarta djupen bäfva.
Och hör! en suck i samma stund
så tung, så tung de häfva,
som vore ute all miskund.

Jag isades i märg och blod
af hvad jag såg och hörde.
Jag mente döden förestod,
men ängeln vid mig rörde,
och jag fick åter lugn och mod.

"Var ej förfärad! Hvad du ser
skall snart sig helt förbyta.
Snart skola solens strålar ner
igenom molnen bryta,
och mörkrets värld är icke mer.

"Du undra må, till hvilken trakt
för all förtviflans smärta,
om till Gehenna jag dig bragt —
du står inför ett hjärta,
förhärjadt af det ondas makt.

"I, dödlige, ej än förstån
hvad hjärtats värld vill säga,
den Skaparn gifvit stoftets son
att odla och att äga:
personlighetens gudalån.

"Mig blef beskärdt att dig i bild
därom en aning gifva;
hur den ser ut, från Herren skild,
och hur den se'n skall blifva,
förvandlad af Guds kärlek mild." —

Och se, vid österns fjärran bryn
begynte ljus att glimma.
Hur blid hon tecknades på skyn,
den första gyllne strimma ——
det blef en oförgätlig syn.

Hvad soluppgång, hur underlig
den sig i öster höjde!
En stråle flög högt öfver mig
till zenit, där den dröjde.
Men högt i skyn den delte sig.

Ett kors! O Gud, ack, jag förstår,
hvad oss skall hjälpen bringa.
Jag, mänskobarn, ej mer förmår
min rörelse betvinga,
ur ögat sipprar tår på tår.

O ljufva sol, som har gått opp
i dödens grymma dalar
och nu med ett odödligt hopp
förtviflans ätt hugsvalar,
att den ser ljust sitt dunkla lopp!

Din kärlek, Gud, som föddes fram
utur ditt eget hjärta,
tog vår gestalt som offerlamm
och bar vår skam och smärta
och lyser ner från korsets stam! . . .

Men korsets milda ljus sken ned
i denna värld af fasa.
I dimmans natt, hvarmed det stred,
där ondskans makt sågs rasa,
allt vidare sin glans det spred.

O se, nu når det bottnens dy,
och fläcken vidgas redan.
De ormalika väsen fly
åt mörkret in, allt medan
där nere dagen börjar gry.

Med dagen blir i djupen vår,
och ljumma fläktar märkas.
Förvandlingen nu hastigt går,
och stora ting där verkas:
ett Eden snart inför mig står;

ett paradis af blomst och ljus,
som korsets glans förgyllde;
som väsen från Gud Faders hus
i hvarje vrå uppfyllde
med änglasång och harpobrus.

Det var en stund så underbar,
så hög, så oförgätlig.
Jag visste väl, hvems hand det var,
hvars makt är hel, omätlig. —
Jag vaknade med drömmen kvar.

III.

"Gå i dag och arbeta i min vingård."

Matt. 25: 28.

Igen mig sömnen öfvervann.
Där hördes fågelkvitter.
Invid en skog jag mig befann,
och öfverallt var glitter,
en liten bäck i gruset rann.

Ett askträd sänkte ned sin gren
en armslängd bort. Där blänkte
från den ett härligt regnbågssken.
Om droppen då jag tänkte:
han glittrar som en ädelsten.

"Hvad du är vacker!" sade jag
och stänkte den i handen.
Men då var borta dess behag
och sol- och regnbågsbranden.
Hans färg var ingen, glansen svag.

Den lilla droppen röst då fick:
"Hvi lät du mig ej vara?
Jag solens ärende ju gick,
jag ville uppenbara
blott hennes skönhet för din blick.

"Själf har jag intet eget sken,
men jag vill likväl verka
med gåfvan att från trädens gren
en liten stund få stärka
den lilla strålen, mild och ren.

"Snart löfvet, där jag satt, är torrt,
du söker mig förgäfves.
Man säger: lifvet är så kort —
nej, annorstäds jag kräfves,
ty solen själf mig kallar bort."

Och med detsamma, se, han var
från handen re'n försvunnen.
Af vittnesbördet, som han bar,
är dock en pärla vunnen,
som jag i själen äger kvar.

Vid bäckens rand där gick en stig
från fältet hän till skogen.
Ur mark små blommor höjde sig,
och mången frukt var mogen.
Det var så härligt omkring mig.

Då sade jag: Min fot är lätt,
till skogs mig lyster gånga.
Jag vill indricka lungan mätt
af sommarns friska ånga
och lyss till skogens sångarätt.

Men aldrig lyst i skog så visst
en mera vänlig dager.
Och aldrig sjöngs det så från kvist!
Ej sågs en trakt mer fager.
Mig tycktes allt förutan brist.

Så gick i skog jag länge kring
med undran i mitt sinne.
Hur kom det sig, att ingenting
af sådant sågs därinne,
som verkar liksom hjärtesting?

Det är ju dock på jorden här,
mig denna sällhet möter,
och jorden ju så syndfull är,
att, hur man än den sköter,
den törne blott och tistel bär.

Nu minde törst mig likväl på,
att jorden om mig rådde.
Och lyckan höll ju på att gå —
ack, om jag bäcken nådde
och finge läska mig ändå!

"Se hit, se hit och tag och lär!"
Det kom från furans rötter.
När jag såg till, en källa där
sprang upp vid mina fötter
och speglade en lilja skär.

Det gjorde hon för nöje blott,
för lyckan att få tjäna,
ty nu var lugnt och just ej brådt,
att blank låg spegeln väna.
Men hennes kall var göra godt.

"Se hit!" — Jag kände väl min vän,
min lilla vattendroppe.
Så är du redan här igen
och icke mer där oppe!
Du har ej slutat tjäna än?

"Kan solen väl ge bort sitt sken,
och hafvet sig uttömma?
Och fast jag är en liten en,
kan jag mitt väsen gömma?
Hvad skulle jag väl göra se'n?

"Jag fått en fröjd, den största fröjd,
som jag är mäktig tänka:
med svalkan ifrån skyars höjd
dig, mänska, hugnad skänka.
Bör det ej göra mig förnöjd?

"Fast ensam droppen slätt sig står
för slik en mäktig handling.
Att glittra för en ensam *går —*
ett mänskolifs förvandling
det verkar han, *som allt förmår;*

"det verkar han igenom små,
när de till ett sig ena.
Hvad enigt sökts, om blott af två,
vill han ej dem förmena.
Det mån I, människor, akta på." — — —

Jag dricker lif i granens skygd,
min puls af lifslust hoppar.
En sådan dryck, o Gud, och bryggd
af bara vattendroppar!
Än sker det under i vår bygd.

Det blänkte till i källans rund,
som när en blixt upplåter
Guds hvalf. Med löje på sin mund
stod ängeln hos mig åter:
"Gå ut och ockra med ditt pund!

"Var också du en droppe blott,
som solens strålar bryter,
att genom dig dess ljus gör godt,
där lifvets glädje tryter.
Där finns ej till en bättre lott.

"Var ej för stolt, växe ej för stor
i någon källvåg sjunka.
Det är långt mer, hur än man tror,
än att blott ensam prunka,
det, som ur enig sträfvan gror.

"Ty så skall Herrens afsikt här
allt mer och mer bli vunnen
och om en tid fullkomnas där..." —
och ängeln är försvunnen.
Jag vaknar, dagen kommen är!

Jag är ej mer i drömmens värld,
jag kallas ut i ljuset
att styra än bland nöd och färd
igenom människobruset,
så godt jag kan, min dunkla färd.

Här gör sig vaken tanke fri
från dröm och syn och villa.
Här räknas tro för svärmeri,
blott det *de vise gilla,*
som kallt förnuft ser mening i.

Där lyser solen med sin brand
så klar, att man ej skådar
för idel sken den andehand,
som håller tingens trådar
och styr vår värld mot okänd strand.

Men djupt uti vårt mänskobröst
slår likväl än ett hjärta,
där drömmen dröjer kvar som tröst
emot all tidens smärta,
och där hörs ännu Skaparns röst.

C. A. Lönnquist.

Herrens tjänare.

Medan vi ännu minnas det allvarsdok, som spreds öfver vårt härliga jubelmöte, i det inom en enda vecka ej mindre än tre af våra pastorer — har kanske aldrig förr händt under något synodalmöte — fingo hembud och erinrande oss om de profetiska orden, Frälsaren gör till sina: "Se, min tjänare, hvilken jag har utvalt, min älskade, i hvilken min själ har ett godt behag!" (Es. 42: 1; Matt. 12: 18), vilja vi för en stunds begrundande företaga oss ofvan angifna ämne. Vid alla vaktombyten här nere på Sions murar är det så godt att med Job kunna jubilera: "Jag vet, att min Förlossare lefver, och han skall kvarstå den siste öfver stoftet", Job 19: 25. Ty sådana Herrens ord förvissa oss om icke blott att Herren och hans rike "lefver", utan ock att han, som "kvarstår den siste öfver stoftet" och som "förhärligat sin tjänare Jesus" (Apg. 3: 13), också skall se till i sin tid, att de "som sofva under jordens stoft skola uppvakna", och "de förståndiga skola lysa som himmelens sken, och de, som hafva undervisat många till rättfär-

dighet, såsom stjärnor i evigheters evighet", Dan. 12: 2, 3. Ja, Herren, vår Förlossare, lefver!

"Se, min tjänare skall hafva framgång, han skall varda hög och härlig och mycket upphöjd", Es. 52: 13. Om denne Herrens tjänare vittnar fadersrösten från himmelen redan vid ämbtestillträdelsen, att han är Guds Son, i hvilken fadershjärtat har ett godt behag, Matt. 3: 21. Det var för att åstadkomma ära åt Gud, frid på jorden och till människorna ett godt behag som Guds Son, vår Frälsare, måste bli Människoson och sålunda såsom Gudsmänniskan Herrens tjänare. Företrädesvis benämner sig därför Frälsaren Människosonen, under det skriften ofta begagnar uttrycket Herrens tjänare och det just om frälsningsuppdraget. "Se, min tjänare, hvilken jag uppehåller, min utvalde, i hvilken min själ hafver ett godt behag" är också en profetisk utsaga, som Frälsaren tillämpar på sig själf. Es. 42: 1, 2; Matt. 12: 18.

Om hvad som ingick i denna Guds barmhärtighetstjänst läsa vi äfven i förutsägelsen: "Med sin kunskap skall min tjänare, den rättfärdige, rättfärdiggöra många, och han skall bära deras synder", Es. 53: 11. Om samma rättfärdighetens tjänst sjunger Kristi Ande genom David: "Då sade jag: Se, jag kommer; i boken är skrifvet om mig. Att göra din vilja, min Gud, är min lust, och din lag är uti mitt hjärta", Dav. ps. 40: 8, 9. Så blef han såsom Medlaren genom sin görande lydnad Herren vår rättfärdighet, rättfärdig för orättfärdiga.

Men i sin tjänaregestalt skulle han också gå

lidandesvägen, hvarom hela Esaias 53 kap. vittnar och som passionshistorien uppenbarar för oss. Han har af det han led lärt lydnad, ja, han "vardt lydig ända till korsets död" (Fil. 2: 8), då "han mångas synder bar och bad för öfverträdarna", Es. 52: 12. Genom denna sin lidande lydnad blef han "en fullkomnad frälsningshöfding", Ebr. 2: 10. "Därför är han en medlare för ett nytt förbund, på det att, sedan död har skett till återlösning från öfverträdelserna under det förra förbundet, de kallade skulle få det eviga arfvets löfte", Ebr. 9: 15. Så var Människosonen kommen "icke för att låta sig tjäna, utan för att tjäna och gifva sitt lif till lösen för många", Matt. 20: 28.

Det är ännu ett område, där denne Herrens tjänare måste uppträda inom Gudsriket. Vår Frälsare icke blott utsågs af evighet såsom Medlaren och såsom enfödde Sonen sändes i tidens fullbordan och uti Människosonens gestalt "förnedrade sig själf, tog på sig en tjänares skepelse" för att så göra frälsningen för hela släktet möjlig. Uti utsändandet af Guds Ande, som också nu på grund af fullbordad frälsning är Jesu Kristi och frälsningstillämpningens Ande, måste vår frälsnings Gud såsom Herrens tjänare erfara hvad han redan i profetian suckar öfver: "Du tröttade mig med dina synder, plågade mig med dina öfverträdelser", Es. 43: 24 b.

Denna den käre Gudens tjänst genom sin Ande är, enligt Jesu egna ord, att först "öfverbevisa världen om synd, ty de tro icke på mig", Joh. 16: 9—11. Härmed blir då lagen en tuktomästare

till Kristus, för hvilkens försoningstjänsts skull synderna varda oss förlåtna. Men Kristus är ock "lagens ände till rättfärdighet för hvar och en som tror" (Rom. 10: 4), därför skall Anden äfven öfverbevisa världen om rättfärdighet, ty "jag går till min Fader", tillägger Jesus vidare. Vår Frälsare är nämligen icke blott för våra synders skull död, ett syndoffer för oss, utan ock för vår rättfärdiggörelses skull uppväckt. Och utan denna Kristi rättfärdighet, genom tron mottagen och i lefvernet fruktbevisad, kan ingen komma till Fadern. Joh. 14: 6. Därför "såsom Kristus vardt uppväckt från de döda genom Faderns härlighet, så skola ock vi vandra i ett nytt lefverne", Rom. 6. Men detta är just Andens verk, som så tager af Kristus och meddelar oss både syndabefrielse och rättfärdighet inför Gud. Anden skall ock "öfverbevisa världen om dom, ty denna världens furste är dömd". förklarar Frälsaren till sist. Han är af Jesu verk utdömd ur människovärlden såsom anklagaren (Uppb. 12: 10) och genom Andens verk hos den enskilda människan såsom härskaren och skall vid den yttersta domen för evigt och absolut utdömas från den frälsta mänskligheten. Så har då "Kristus Jesus blifvit för oss till visdom från Gud och till rättfärdighet och till helgelse och till förlossning", 1 Kor. 1: 30.

Det bibliska uttrycket "Herrens tjänare", då det betecknar en särskild Guds uppenbarelse, ställer oss därför inför den stora gudaktighetens hemlighet (1 Tim. 3: 16) af den treenige Gudens inträdande och verksamma uppenbarelse uti frälsningshistorien enligt sitt eviga rådslut.

II.

Och nu, dyrt medåterlösta själ, du känner ju till att "Herrens tjänare", vår frälsnings Gud, utfört den nådetjänsten för dig, att "Gud försonade i Kristus världen med sig". Har du nu ock låtit Herren få utföra den tjänsten hos dig, att du blifvit bejänad af "Guds nåd i Kristus"? Har detta stora nådeverk skett med dig, och är tron ännu verksam i kärleken, då vill du gärna och med den nåd Herren gifver tjäna honom tillbaka.

Men "Gud är ordningens Gud", och sådan är nådesordningen i Guds rike, att du först måste vara upptagen till barnaskap hos Gud, innan han kan mottaga med välbehag din tjänst. I detta hänseende kallas därför Guds egendomsfolk "min tjänare Jakob och du, Jerusalem, min utvalda", Es. 44: 2.

Nu äro visserligen alla människor redan såsom sådana och äfven på grund af återlösningens allmänna nåd skyldiga Herren tjänst. Men härom säger Jesus: "När I hafven gjort allt som har blifvit eder befalldt, så sägen: Vi äro onyttiga tjänare; vi hafva gjort hvad vi voro pliktiga att göra", Luk. 17: 10.

Såsom i Kristus frigjorda själar (Rom. 6: 22) undslippa vi ock den slafviske anden (Rom. 8: 15) att "tjäna oss in" hos Gud, ty hela frälsningen är af nåd allena, Ef. 2: 8. Och så är då Guds barns tjänst egentligen vännens tjänst. "Numera kallar jag eder icke tjänare, ty tjänaren vet icke hvad hans herre gör; men eder har jag kallat vänner, ty allt hvad jag har hört af min Fader, har jag kungjort för eder", Joh. 15: 15.

Liksom nu hvarje kristen är kallad att med den nåd och de tillfällen Herren gifver vara en Herrens tjänare och tjänarinna (Luk. 1: 38; 2: 29), så söker Herren i särskild bemärkelse trogna ekonomer af Guds mysterier (1 Kor. 4: 1, 2, se grundtexten), såsom ock vår Frälsare framställer i liknelsen: "Himmelriket är likt en husbonde, som gick ut bittida om morgonen för att leja sig arbetare för sin vingård", Matt. 20: 1. Och i denna tjänst jubilerar rent af Paulus, då han med förkärlek i sina bref så ofta betecknar sig såsom en Jesu Kristi fånge eller lifegen, hvarom han tog äfven sin yttre fångenskap för evangelii skull såsom en träffande bild och liflig påminnelse.

Nu för tiden afskräckas väl icke Herrens tjänare med förföljelser och bojor, åtminstone icke i de kristna länderna. Och dock, under det lederna glesna i Herrens kämpahär, är det en bekymmersam verklighet, att så få äro villiga att taga den hälsosamma kalken och gå ut och förkunna evangelium. Ännu är därför skörden mycken, men arbetarna få. Hörde vi icke ännu under jubelklangen det macedoniska ropet: Kom hit öfver och hjälp oss!

Afsikten med denna lilla afhandling öfver det angifna ämnet må väl ock vara att uppväcka slumrande gåfvor här och där bland ungdomen, det kommande släktet, att det må bli en lust och ifver att tjäna honom, som först och så nådigt tjänat oss. Väldigt vidga sig våra hem- och hednamisssionsfält, hvilka ock här och där redan hvitna till skörd. Då man i Sverige och lutherska länder i allmänhet klagar öfver kännbar prästbrist,

på grund af att så få vilja offra sig på Herrens tacknämliga altare, och äfven på grund däraf att så många ynglingar fördärfvas genom den härskande rationalismen vid de högre läroverken, så ha vi icke blott dessa svårigheter, om ock i mindre grad, utan äfven såsom luthersk frikyrka ej allenast konkurrensen, utan jämväl ett ständigt växande fält, som gör, att prästbristen hos oss måste vara kännbarare. Vi behöfva därför desto ifrigare bedja skördens Herre, att han värdigas i nåd sända arbetare i sin skörd.

Utåt Kanadas nyintagna slätter och i de ständigt växande större städerna ha vi ännu oss anvisade kräfvande hemmissionsfält. Lägga vi så därtill hednavärldens suckan, som genom den väldiga missionsvåg, hvilken under 1909 gick öfver vårt adoptivland, så innerligt grep våra hjärtan genom de personliga budskapen från hednavärlden, och som genom den stora världsmissionskonferensen i Edinburg 1910 gripit Europa, då förstå vi nog, att Herren, synbarligen nu mer än någonsin, behöfver tjänare, som så hans säd. Och den kristna församlingen, som ibland oss är, får icke nu efter det svunna signade halfseklet och härliga jubelåret lägga sig till ro på redan vunna lagrar, utan nu gäller det att troget bygga på den väl lagda grundvalen och än vidare utvidga vår "pauluns rum". Es. 54: 2, 3.

Det bör därför i första hand blifva hvarje kristen familjefaders angelägenhet inför Gud att bland sina barn taga reda på och genom bön, exempel och undervisning afskilja något eller några af dem att på särskildt sätt tjäna Herren. Glöm icke

denna din kärleks- och tacksamhetstjänst mot din Gud. "Herren behöfver den!"

Hvarje pastor bland oss har ock många tillfällen, synnerligen bland konfirmanderna, att leta fram gåfvor i församlingen. Den som nedtecknar denna jubelårshemställan har ur sin nu betjänade församling redan släppt till en verksam yngling och en välbehöflig diakon. Den förre har redan varit i Herrens tjänst några år, och den senare afskiljes därtill om ett år. Och båda ha genomknogat fullständiga kurser. Från ett föregående arbetsfält utsändes en duktig farmargosse, som varit präst nu i flera år, och från en församling, som förut betjäntes, en ur kören, som nu varit i Herrens tjänst också i många år. Dessa undervisades äfven en tid, så att studietiden betydligt förkortades; men full kurs ville de ha, hvilket, där så kan ske, nog så väl behöfves i vår tid. Men hur skall en ständigt upptagen stadspastor, kanske ock i en större församling, hinna med allt? Jo, där det finnes en helgad vilja och Guds nåd får vara verksam, där kan Gud få uträtta mycket genom oss sitt namn till ära. En landtpastor bör i detta fall visst icke nedgräfva sitt af Gud anförtrodda pund i ursäkternas gamla svetteduk.

Våra lärare vid våra kristliga samfundsskolor ha ock synnerligt gynnsamma tillfällen, särskildt läraren i kristendom, att ställa sig på förtrolig fot med den studerande ungdomen för att utröna deras anlag och begåfning samt framför allt beflita sig om att utbilda helgade kristliga karaktärer. Om det också icke är en absolut gradmätare för det kristliga lifvet vid våra läroverk, så är

det dock ganska betecknande, att af de utgångna college-abiturienterna vid våra fyra äldsta elementarläroverk ha vid Augustana 52% blifvit präster, vid Gustavus Adolphus 37%, vid Upsala 33% och vid Bethany 23%. Från Luther College i Wahoo, Nebr., där undertecknad för 20 år sedan var lärare i kristendom i halftannat år, har ock ett afsevärdt antal utgått som präster, sedan de först tagit studenten vid Augustana. Dess studenter ha ock varit kända för sitt fromma lif. Om också icke våra läroverk äro numera, såsom ursprungligen fallet var med Augustana, att betrakta såsom blott "prästskolor" så vore det dock för oss såsom samfund en olycksdag, då vi vågade lämna ur sikte, att våra skolors förnämsta uppgift i detta land är att fostra församlingslärare och församlingsarbetare.

Kanske har nu nog ordats om detta högst viktiga ämne. Vi ha då sett, att Kristus såsom gudamänniskan är den treenige Gudens uppenbarelse såsom "Herrens tjänare". Han står nu vid hvarje själs sida och ropar bevekande: "Detta har jag gjort för dig, hvad gör du för mig?" Hafva vi då genom tron på Kristus blifvit "frigjorda från synden", så hafva vi ock därmed "blifvit Guds tjänare" (Rom. 6: 22) och det just såsom Guds lyckliga barn. Och så vill Herren hafva oss i en alldeles särskild tjänst i sitt nåderike på jorden. Hvem vill nu svara Guds manande Ande: "Herre, här är jag; sänd mig"? Må ock en hvar till sist få det sköna intyget: "Väl gjordt, du gode och trogne tjänare, gack in i din Herres glädje."

A. P. Fors.

Våra verktyg i Guds rikes tjänst.

Gud allsmäktig kan handla i sin värld på omedelbart sätt, men i sin vishet föredrager han att verka genom medel. Sitt skapelseverk utförde han genom Ordet (Joh. 1: 3), i uppehållelsen och världsstyrelsen använder han en mångfald krafter och redskap; försoningen åvägabragtes genom Kristi död, och frälsningen tillämpas på den enskilde genom den Helige Ande, som därvid ock begagnar personliga och opersonliga medel.

Herren vill bruka hvarje människa i sin tjänst. Han har arbete för alla och vill bereda enhvar för hans uppgift. Icke blott det: han ställer äfven till sina tjänares förfogande nödiga medel för utförandet af deras värf.

Viktigast af alla arbeten är den direkt andliga verksamheten. I och för denna behöfs en särskild utrustning. Hvarje naturens och andens gåfva kommer till gagn, och ju talrikare och större dessa gåfvor äro, desto mer — om andra förutsättningar äro lika — kan man uträtta. Synnerligast behöfves för framgångsfullt arbete ett rikt mått af Guds Ande, ty de resultat Herren ytterst afser — själars

förande från mörker till ljus, från satans makt till Gud och hans tjänst, deras tillväxt i nåden och slutliga salighet — vinnas ej genom mänskliga förmågor, utan genom Herrens Ande.

Men vårt ämne tillåter oss ej att dröja vid denna anborna eller speciellt gifna utrustning. Det hänvisar till andra medel, delvis fjärmare, hvilka tjäna oss som "verktyg" i vårt arbete.

Främst bland dessa stå trenne, som kyrkan kallar "nådens medel",

Guds ord och sakramenten.

Vi ha redan sagt, att i fråga om människors frälsning komma våra egna resurser till korta. Genom vår undervisning kunna vi meddela andra kunskap i andliga ting, kunna genom ord och föredöme förmå dem att lefva ett bättre lif, men endast Herren kan omskapa dem till själ och sinne, och blott genom en sådan nydaning är det som människan kan ingå i Guds rike.

Ordet framställes af aposteln Petrus som ett frälsningens medel. De troende äro "födda på nytt, icke af förgängligt, utan af oförgängligt säde, genom Guds lefvande ord" (1 Petr. 1: 23). Intet kan så krossa och intet kan så hela hjärtan som Herrens ord. Genom lagen upplyser Guds Ande människan om hennes synd, väcker ånger i själen och tvingar henne att söka nåd hos Jesus; och genom evangelium bjuder han henne innerligt till den käre Frälsaren med försäkran, att om hon botfärdigt söker nåd i honom, skola alla

hennes synder förlåtas. I själfva försäkringen ligger en lifskraft, som blir en sådan själ till välsignelse. Därför kallar ock Paulus evangelium "en Guds kraft till frälsning för hvar och en, som tror."

Detta Herrens ord, lag och evangelium, få vi bära ut i världen, och Anden täckes använda vår förkunnelse för utförandet af sitt nådeverk. Så väckas genom predikan och samtal de syndsäkra, så föras Kristus-sökande till tron, så skänkes tröst åt bekymrade, och så ledas de troende alltmer in i sanningen, befästas i tron och fullkomnas till Kristi dag. Lifgifvande, upplysande, värmande och renande strålar det helga ordet ut öfver tiden, och i dess ljus skåda vi in till och med i evighetens värld.

Det är uppmuntrande för tjänarna, att Herrens kraft följer ordet. Ofta klaga vi öfver ringa frukter af vårt arbete. Huru trösterikt då Herrens löfte, att ordet ej skall återkomma fåfängt! Där vi se blott ett stenigt, svart åkerfält, skall förr eller senare uppspira frisk, härlig brodd, som i sinom tid skall utveckla mognad, dyrbar evighetsfrukt.

Ett annat verktyg, som Herren gifvit oss att bruka, är dopet. Många se ej ordets härlighet; ännu flera se i dopet blott en sedvänja eller en tom sinnebild. Men en luthersk kristen ser däri oändligt mycket mer. Han ser i dopet ett medel till nyfödelse (Tit. 3: 5), lärjungaskap (Matt. 28: 19), delaktighet i Kristus (Gal. 3: 27) och undfående af syndernas förlåtelse (Apg. 2: 38). Vi tro, att Gud kan gifva andligt lif äfven åt de späda på hvad sätt han vill, och därför bära vi med glädje de små till Herren i det frälsande dopet (1 Petr.

3: 21), att han må upptaga dem i sitt nådeförbund och gifva dem sin välsignelse.

Ännu ett medel för Guds Andes nådeverkan är Herrens heliga nattvard. Äfven denna nådestiftelse ringaktas af mängden och betraktas antingen med stum likgiltighet eller öppen otro. Men vi, den lutherska kyrkans barn, fasthålla, att "välsignelsens kalk" är "en delaktighet af Kristi blod" och det helgade brödet "en delaktighet af Kristi kropp" (1 Kor. 10: 16), att Jesus genom de synliga elementen i nattvarden meddelar sig själf åt nattvardsgästerna, de botfärdiga och nådehungrande till själens lif och hälsa.

Vår oförmåga att fatta denna självmeddelelse — såsom vi ej fatta Herrens nådesunder i dopet och ordet — får ej störa vår tro. Då vi till och med i naturens värld förstå blott endels och ständigt möta fakta, som vi ej kunna förklara, skulle vi vägra att tro det gudomliga, just därför att vi ej förstå det? Om vi helt fattade detsamma, vore antingen vi ej längre människor eller det gudomliga ej längre gudomligt. På Herrens ord utskifta vi alltså nattvardshåfvorna, vissa, att Jesus äfven i fråga om denna sin nådemåltid uppfyller sina löften.

Herren vare pris "för lifvets ord, för dopets bad och nådens bord!"

Hvarje gren af vetande

är oss till hjälp i tjänsten. Själfva den utveckling, våra själsförmögenheter få under vår sträfvan efter kunskap, gör oss dugligare för arbetet. Den

kristne naturkännaren har i sin vetenskap en storslagen kommentar till den skrifna uppenbarelsen. Historien tecknar, om än i dunkel skrift, Guds ledning i människovärlden. Språkforskningen har uträttat stora ting för Guds rike, särskildt med hänsyn till hans ords spridning bland folken. Läkarevetenskapens betydelse i den kristliga barmhärtighetens och missionens tjänst kan ej öfverskattas. Filosofien, fastän hedning född, hämtar ur tankens schakt rika skatter af sanningens guld. Psykologien ger en kunskap, som är af oerhörd vikt i allt fostringsarbete. Hvarje pastor — för att nu ej tala om andra — borde äga psykologisk bildning.

Konsten

är ett ytterligare verktyg i vårt arbete. Vi nämna bland de bildande konsterna blott målarekonsten. Hvilken predikan är ej en väl utförd altartafla! Bilden af Jesus på korset är en ständig påminnelse, att "han var sargad för våra öfverträdelsers skull och slagen för våra missgärningars skull." Jesus med öppen famn och syndare af alla slag vid hans fötter är en ljuf predikan, att han mottager syndare. Man ser för sina ögon, hvad man hör från predikstolen, och glömmer det ej så lätt. Och hvem fattar, hvad poesien och tonkonsten utfört i Herrens tjänst? Det är ju dessa konster, som skänkt oss vår rikedom af psalmer och sånger. Mången drages genom sång och musik till Guds församling. Där sjunga vi in i egna och andras hjärtan ord af väckelse, tröst och ledning. Där sjunga

vi bort våra bekymmer, sjunga till oss glädje, och på tonernas vingar uppsända vi vår bön och vårt lof till Gud. Det är tydligt, att musik och sång äro bland våra bästa hjälpmedel, hvarför vi ock böra ägna dem synnerlig uppmärksamhet. Såväl "psalmer" som "lofsånger och andliga visor", både klassisk och lättare andlig sång och musik, äro oss till nytta, mest de psalmer och sånger, som förena verkligt god text med värdiga, lättsjungna melodier. Vakte sig hvar man att ringakta den populära andliga sången!

Penningen

är en besvärlig faktor i den kristliga verksamheten. Ibland önska vi, att den aldrig funnes till, och dock är den nödvändig äfven i det andliga arbetet. Med hänsyn till det yttre kan man säga, att ju mera penningar inläggas i verksamheten, desto större bli resultaten, men må vi taga oss till vara, att det yttre och den därmed sammanhängande penningfrågan ej bli hufvudmål! Det är med penningen som med elden: den är en god tjänare, men en dålig herre, och särskildt dålig är den som hufvudfaktor i arbete, som föregifver sig afse Guds rike. Arbetet kan i så fall vara kyrkligt i viss mening, men är ej kristligt. Det är sant om kyrkan som om den enskilde, att söker man först Guds rike och hans rättfärdighet, skall Herren fylla ej blott andliga, utan äfven timliga behof.

Sist nämna vi som hjälpmedel af utomordentlig vikt

De mer epokgörande uppfinningarna.

Hvem kan tänka sig, hvad t. ex. tryckpressen uträttat för Guds rike? Att oerhörda massor kristlig litteratur tryckas på alla kända språk och spridas till alla länder, måste ha en ofattbar inflytelse i världen.

Ångan har ställts under vårt välde, drifver våra maskiner och bringar oss lätt och snabbt från plats till plats, från land till land.

Elektriciteten har blifvit vår tjänare. Han täflar med ångan att fortskaffa oss och meddela drifkraft åt industrien, gör natten ljus och bär vårt bud med blixtens hastighet.

Tid och rum ha delvis förlorat sin betydelse.

Så mäktiga "verktyg" äro de nämnda uppfinningarna, att om den kristna kyrkan gör sin plikt, kan evangelium genomtränga hvarje folk inom ett fjärdedels sekel.

Herren har gifvit oss alla de "verktyg" vi behöfva för vårt arbete. Ännu flera torde han lägga i våra händer. Må vi blott med nit och trohet använda hvarje medel och tillfälle han skänker!

V. H. H.

Själavård.

Filip. 2: 12; 1 Kor. 3: 9.

a) Den enskilda.

Är själavård någon viktig och allvarlig fråga? Ja, någon viktigare och allvarligare fråga finnes icke för oss i denna närvarande värld. Utan själavård går vår själ förlorad: förlorad för den sanna lifsglädjen och lifsfriden redan här i tiden och sedan för den eviga härligheten. O, att vi kunde rätt fatta själens såväl tids- som evighetsvärde! Då skulle det blifva själavård på fullaste allvar öfverallt i världen. Själens omätliga tids- och evighetsvärde ligger förnämligast däri, att hon är en fläkt af Gud själf, en odödlig ande, som är utgången af Guds eget väsen. Skild och lösryckt från Gud är och förblir hon olycksalig, hungrande och törstande, utan att finna mättnad i något.

Vår af Gud så rikt utrustade själ var ju ock

tillika af Gud danad och ämnad att vara en afbild af honom själf, ett lefvande porträtt af hans väsendes underbara egenskaper. Tänk, hvilket härligt mål! Hvem kan uttala och hvem kan fullt fatta hvad det innebär att gå miste om det målet. Men själens värde stiger ännu högre, ja, högre än himmel och jord och allt som nämnas och tänkas kan med undantag af honom, som bor och tronar öfver alla himlar, då vi betänka det omätligt höga värde, hvarmed hon är igenlöst. Genom det obeskrifligt sorgliga syndafallet upplöstes gemenskapen med Gud, och gudsbilden i vår själ, om ej fullkomligt utplånad, förstördes i grund, så att den liknar en af eld eller storm förhärjad stad. Den förvandlades till en ruin, ja, den största af alla ruiner. Men Gud, i sin oändliga kärlek och visdom, fattade af evighet och förverkligade i tidens fullbordan en frälsningsplan, hvarigenom gemenskapen med honom kan återknytas och hans bild hos oss åter upprättas, i det han sände sin enfödde Son till vår värld, att han skulle kläda sig uti vårt kött och i frivillig lydnad offra sig själf till en försoning för våra synder. I den mån vi nu vilja och förmå fatta vår själs höga ursprång och härliga mål samt evighetsvärdet af Jesu offerdöd, förstå vi vår själs höga värde samt evighetsvikten af att vårda henne. Men kunna vi nu vårda våra själar?

Vi äro ju såsom naturmänniskor döda i synder och öfverträdelser och sofva en andlig dödssömn? Ja, många söka nog gömma sig bakom denna sanning, som, huru bedröfligt sann den är, dock icke är hela sanningen. Det heter ju i sanningens ord: Vakna upp, du som sofver, och stå upp från de

döda, så varder Kristus dig upplysande. De döda, säger Jesus, skola höra hans röst, och de, som höra henne, skola lefva. Detta låter ju såsom en riktig paradox, men den är icke dess mindre en sanning, som den andliga erfarenheten ständigt bevittnar.

Vi kunna således vårda våra själar, och på grund däraf, att vi kunna det, är det som vi skola bära ansvaret, om de gå förlorade. De medel, som äro nödvändiga till själens vård, har Herren liksom satt i våra händer. De utgöras af hans ord och sakrament, genom hvilka han gifver oss lifvets Ande och genom hvilka lifvets Ande städse verkar väckande, kallande, pånyttfödande och helgande. Det, som således både först och sist hörer till en rätt själavård, är ett rätt bruk af dessa medel. Nåväl, hvari består då ett rätt bruk af nådens eller frälsningens medel?

Helt kort skall jag besvara denna fråga så här: att bruka dem på ett sådant sätt, att de motsvara sitt ändamål. När du, till exempel, läser Guds ord, skall du läsa det för att däri finna svaret på ditt hjärtas största och viktigaste fråga, frågan om huru du skall blifva frälst. För dig finnes ingen större fråga, och du kan icke finna ett i lif och död pålitligare svar på henne annorstädes än i Guds ord. Läs ordet med denna öfvertygelse i ditt hjärta, och läs det tillika såsom ett ord till dig personligen, vare sig du läser i detta ord om synden, dess förbannelse och dödsdom, eller om frälsningen i Jesu försonings- och offerdöd och om syndernas förlåtelse genom tron på Jesu namn. När det gäller de heliga sakramenten, så låt dem, huru ringa och oansenliga de än se ut, vara för ditt hjärta gudom-

liga handlingar, genom hvilka Gud gifver dig, *dig personligen*, hvad ordet säger och lofvar. Låt dopet vara för dig den gudomliga handling, genom hvilken han delaktiggör dig af frälsningen i Jesus Kristus, upptager dig till sitt barn, till en medlem uti nådens rike på jorden samt till arfvinge till härlighetens rike i himmelen.

Låt den heliga nattvarden vara för dig det allraheligaste på jorden, där Jesus, syndares Frälsare, din Frälsare, möter dig och delaktiggör dig af sig själf personligen såsom lifvets bröd, hvaraf din själ skall lefva evinnerligen. När du *så brukar nådens medel*, brukar du dem rätt, och de skola med afseende på dig motsvara sitt gudomliga ändamål. Deras första välsignelsebringande verkan på dig genom lifvets Ande blir ett rätt uppvaknande ur sömnen och döden till lifvet i Guds Sons tro. Men detta troslif framföds icke uti din själ utan födslosmärtor och ångestrop. Det gudomliga ordets ljus lyser in öfver hela ditt fördolda själslif och uppenbarar ditt hjärtas fördärf och de många synder, som härflutit och ständigt härflyta därifrån, och du *börjar bedja* eller, kanske rättare, ropa till Gud, mot hvilken du syndat, om *förlåtelse för och frälsning från dina synder*. Men det gudomliga ordets ljus lyser likaledes öfver det Guds verk, som skett utom dig och just för din räkning, och väcker tro och tillförsikt i ditt hjärta, och du börjar förnimma ett nytt andelif röra sig i din själ. Det är detta nya andelif, som det nu är din saligaste och heligaste plikt att vårda. Huru kan och bör du utöfva denna vård? Allraförst genom ett *fortsatt troget och flitigt bruk af nådens medel*, ty ge-

nom dem har Guds Ande framfödt det nya lifvet hos dig, och genom dem närer, förnyar, stärker och fullkomnar han det. Men blifva ej dessa medel genom ett fortsatt bruk för gamla och liksom utslitna? Du skall snart göra den erfarenheten, rörande ordets flitiga läsning och begrundande med en ständig tillämpning af det lästa på ditt eget hjärta, — vare sig du läser i din bibel eller någon annan god bok, som hjälper dig att närmare tränga in uti de bibliska sanningarna, — att äfven de bäst kända sanningar aldrig blifva för gamla eller utslitna, ty de innehålla hvad du ständigt behöfver såsom en andlig spis för din själ. Du skall likaledes finna, att ju flitigare du läser och begrundar, din inblick i de gudomliga sanningarna blir klarare och mera vidsynt, så att du alltmer inser och fattar i din ande, att de gudomliga frälsningssanningarna äro lika outtömliga och outgrundliga som Gud själf. — Men vidare hörer till en rätt själavård *bönen*. Hon är väl i sträng bemärkelse icke något nådemedel, men är likväl den underbara växelverkan mellan våra själar och vår i Kristus Jesus försonade himmelske fader, hvarigenom vi komma i personlig beröring med honom, som är vårt lif. Genom bönen får du utandas ditt hjärtas nöd, din själs alla lifsbehof, som den självpröfvande blicken upptäckt, och genom henne får du inandas den rena himmelska lifsluft och lifskraft från honom, som är ditt lif, din hälsa, din frid, din kraft och ditt allt. Ju trognare och flitigare du underhåller i ditt själslif bönens växelverkan, desto andefriskare, anderikare och andekraftigare skall du blifva att kämpa trons goda

kamp och fatta det eviga lifvet, hvartill du blifvit kallad.

Men å andra sidan, ju trögare och försumligare du blifver i bönens umgänge med Gud, ju mattare och slappare blir du i *din kamp* emot köttets retelser, världens lockelser och satans listiga anlopp mot dig. Genom slapphet och försumlighet i bönen beröfvas vi den trosglädje och trosfrid i Gud, som är troslifvets egentliga styrka. Till en rätt vård om vår själ hörer likaledes en i sanningens ljus allvarlig självpröfning. Denna självpröfning bör omfatta hela vårt lif, såväl det yttre, sådant det ligger inför människors ögon och dom, som ock särskildt och framför allt vårt inre fördolda hjärtelif, sådant det är inför Guds ögon och vårt eget medvetande. Genom att hålla en sträng rannsakning med oss själfva skola vi *bevaras från självbelåtenhet* och *växa* i den rätta riktningen, *andens fattigdom*, och således *djupare fatta och mera lefvande känna behofvet af nåd*, hvilket är detsamma som *behofvet af Jesus*. Ur detta ständigt kända behof framväxer hos oss den rätta sinnesstämningen, under hvilken vi böra vårda våra själar, nämligen med *fruktan* och *bäfvan*. Denna fruktan är icke den trälaktiga fruktan, som hotar att drifva oss bort från Gud och som är så främmande för den rätta barnaskapsanden, utan en hälsosam fruktan, som är ägnad att drifva oss närmare Gud, en fruktan, som således bevarar oss från att försumma vårt andliga och eviga väl. Under medvetandet om vår vanmakt gentemot det onda i vår syndiga natur och det onda, som möter oss utifrån, från världen och djäfvulen, hafva vi visser-

ligen all orsak att känna oss genombäfvade af den förfärliga möjligheten att duka under i striden och gå miste om det stora målet, våra själars frälsning. Men denna bäfvan skall städse sporra oss att hålla oss nära honom, som verkar uti oss både vilja och gärning efter sitt goda behag. Därför är självpröfningen, den stränga rannsakningen med oss själfva, ett ganska viktigt moment i vården af vår själ. Detta i korthet rörande den enskilda eller den i vår ensamhet öfvade själavården.

b) Den allmänna själavården.

Liksom det är af evighetsvikt att i vårt enskilda lif skaffa, eller verka, vår frälsning med fruktan och bäfvan, så är det *af icke mindre vikt, att vi tillsammans och i förening med andra troende själar uppbyggas på vår allra heligaste trosgrund.* Om vi lämnades i ensamhet åt oss själfva, utan beröring med andra troende, skulle vårt andliga lif snart tvina bort och dö? Herren Jesus, våra själars Herde och Biskop, icke blott kände detta vår andes lifsbehof, utan han har äfven rikligen sörjt för dess tillfredsställande, i det att han stiftat sin församling på jorden. Åt henne har han gifvit nådens medel, ordet och sakramenten, att hon å ena sidan må vårda och förvara och å andra sidan troget förvalta dem genom det ämbete, som han likaledes gifvit henne, nådemedelsämbetet, hvars innehafvare våra textord upphöja till den höga värdigheten af att vara "*Guds medhjälpare*". Öfver henne har han likaledes rikligen utgjutit sin Helige

Ande, sanningens, lifvets och kraftens Ande, som är den förborgade personliga lifskraften, som fyller och uppbär nådemedlen och tillika hvarje sann innehafvare af "Andens ämbete." I egentlig mening och i normala fall kunna vi icke tala om något andligt lif eller någon enskild själavård utom hennes område eller gemenskap, ty de finnas då egentligen icke till annat än som inbillnings- eller tankefoster.

Genom tvenne lifligt talande bilder har Herrens Ande i våra textord framställt för oss församlingen såsom ett område, där ett ständigt fortsatt tidsarbete pågår med evigheten såsom mål, ty i evigheten inbärgas skörden, och där når den underbara byggningen sin fulländning. Men församlingen är icke blott ett område, där ett rastlöst och mångsidigt arbete pågår, icke heller blott en samling af människor, som genom det heliga dopet blifvit upptagna uti hennes gemenskap, af hvilka en del äro troende blott till namnet eller det yttre skenet och en annan del i ande och sanning troende själar, utan hon är tillika en Guds byggning, en kyrka, ett Herrens hus, där Herren redan nu bor tillsammans med de sina. Hon är således vårt andliga hem härnere, där vår ande finner näring, vederkvickelse, ro och hvila. Det är ifrån denna synpunkt som hon är för oss allra skönast och oumbärligast. Inga andliga betraktelser i det enskilda kunna ersätta henne, så att vi skulle kunna undvara henne. Från denna synpunkt är det som vi närmare vilja skärskåda den allmänna själavården. Låtom oss då taga en allmän blick öfver hennes gudstjänst, ty det är ju förnämligast

genom denna som hon möter oss såsom vårt andliga hem, i hvilket Herren bor och tronar midt i sin församling. För gudstjänstens firande hafva väl under tidernas lopp förefunnits mer och mindre skiftande former, somliga mera passande och värdiga uttryck för henne, andra mindre. Till sitt enkla, men på samma gång sköna, saliga och outgrundliga väsen är hon ju ett möte mellan synd̈are och lefvande Gud i och genom ende Sonen, försonaren och medlaren mellan Gud och människor, Jesus Kristus, vår Frälsare, utan hvilken ingen vare sig enskild eller församling kan nalkas Gud. Jesus har gifvit det osvikliga löftet till sin församling, att hvarest två eller tre äro församlade i hans namn, där vill han vara midt ibland dem. Men Jesu namn ligger ju inneslutet i hans ord och de heliga handlingar, som han i detta ord fastställt. Därför kan ingen gudstjänst firas, utan att endera eller båd̈adera äro för handen. Men ordet och sakramenten äro ju de medel, genom hvilka *han möter och meddelar sig själf åt oss.* Vi behöfva därför något, som gifver uttryck för *vårt möte med honom.* Det ligger visserligen redan uttryckt i vårt församlande i hans namn, men detta liksom stumma uttryck gör icke tillfyllest, vi känna behof af något mera. Det allra enklaste uttrycket för detta behof är bönen. Vi behöfva således en form för vår gudstjänst, som gifver uttryck för vårt möte med Herren och hans möte med oss. Den form, som bäst och värdigast gifver uttryck för båd̈adera, är ju helt naturligt den bästa. Vår lutherska kyrka har troligen i denna fråga såsom i så många andra kommit sanningen närmast. För att i någon mån

åskådliggöra detta tillåter jag mig gifva en kort, icke fullständig eller detaljerad, blick öfver formen för högmässogudstjänsten. I sången, hvarmed våra gudstjänster vanligen börja, äger rum, om jag så får uttrycka mig, en ande-sammanringning, ty icke blott våra röster blandas, utan äfven våra själars samstämmiga åstundan att nalkas Gud. I den mån vi medvetet känna de sanningar, som funnit uttryck i sångens ord, bäras och lyftas våra själar liksom på andevingar af sångens toner till Guds närhet.

Efter denna ande-sammanringning gripas vi, om annars våra sinnen kunnat lyftas till Gud, af en känsla af hans heliga närvaro. Denna känsla finner då sitt värdigaste uttryck uti de orden, som, omedelbart efter sångens slut, ljuda i våra öron och hjärtan: Helig, Helig, Helig är Herren Sebaot! Hela jorden är full af hans härlighet. Dessa högstämda ord äro ju uttryck för tillbedjan. Men vid sidan af all sann tillbedjan på jorden löper känslan af syndfullhet.

Därför kan på jorden ingen tillbedjan äga rum utan i förening med syndabekännelse. I denna för oss så förödmjukande syndabekännelse får vårt hjärta, om det annars är botfärdigt, andas ut inför Gud sitt behof af förlåtelsens nåd. I bekännelsens slutord såväl som i den trefaldt upprepade bönen om förbarmande utbeder församlingen samfälldt öfver sig denna nåd. Änglasången: "Ära vare Gud" etc. kommer nu liksom ett hoppingifvande amen på att bönen är hörd och synderna förlåtna. Församlingens lofsång: "Allena Gud i himmelrik" etc. följer såsom ett tacksamt eko från ängla-

sången. Med responsorierna och bönen afslutas den del af gudstjänsten, i hvilken församlingen talat till Herren i tillbedjan, syndabekännelse och bön. Nu kommer den del, i hvilken Herren talar till henne allra först genom det apostoliska ordet och evangelium, förkunnelsen af Jesu heliga lif och verk på jorden från hans födelse in i vår värld, hans lidande, död och uppståndelse, ända till dess han återvänder till Fadern, från hvilken han utgått, och därnäst genom predikan, det muntliga vittnesbördet, som på ett mera detaljeradt och lefvande sätt förer församlingen in uti det osvikligt fasta ordet, fastare än himmel och jord, fast och oföränderligt som Gud själf. Den heliga nattvardens firande är gudstjänstens allraheligaste, där syndare och syndares Frälsare träda hvarandra så innerligt nära, att jord och himmel liksom förenas.

Till den allmänna själavården hörer då allra först ett flitigt besök af församlingens gudstjänster. Den enskilde troende har, såsom redan blifvit antydt, ett djupt själsbehof af dessa, ett behof, som af ingenting annat kan ersättas. Den, som ej känner eller vill erkänna detta behof, är ännu andligen död och behöfver så mycket mer besöka dem, på det att han måtte uppväckas från sin död. Det är därför alltid ett betänkligt tecken, då någon uteblifver från gudstjänsten för någon längre tid. En sådan aflägger härigenom det sorgliga vittnesbördet om sig själf, att, äfven om han någon tid varit en sant troende kristen, han har affallit och somnat in på nytt i den andliga dödssömnen och vill icke vidare störas i sin behagliga dvala. Han kan väl söka trösta sig därmed, att

han kan vara en god kristen i sin ensamhet och för sig själf, men den trösten uppbäres icke af samningen, utan kommer från djäfvulen och är en af hans fina snaror. Därför, den, som försummar gudstjänsten, försummar vården af sin odödliga själ. Denna försummelse kan så småningom och oförmärkt öfvergå till en vana eller, såsom Ebreerepisteln uttrycker det i 10 kap. och 25 vers, till en sed, som, såsom hvarje sed, smittar ifrån sig, hvarigenom man icke blott fördärfvar sin egen själ, utan äfven andras. Exemplet är en makt, vare sig att det är godt eller ondt. Därför är det viktigt icke blott för din egen själs frälsning, att du flitigt besöker gudstjänsten, utan äfven därför, att du må gifva andra ett hälsobringande exempel. Men kan det icke finnas samma kristna äfven bland dem, som blott högst sällan besöka gudstjänsten? För så vidt icke oöfverstigliga hinder, såsom sjukdom, ålderdomssvaghet eller vården af sjuka, förefinnas, vågar jag besvara denna fråga med ett obetingadt "nej". En sann kristen hvarken kan eller ens vill undandraga sig gudstjänsten, ty han känner innerst i sin ande, att hon är för honom ett lifsbehof, så att, om han skulle undandraga sig, vore det för honom detsamma som att undandraga sig Jesus, församlingens hufvud, herre, herde och biskop, ty han har särskildt åt församlingen gifvit löftet om sin närvaro. Men att undandraga sig Jesus, det är för honom att undandraga sig sitt hjärtas samma glädje, frid och salighetshopp, och att undandraga sig till förtappelse. Man kunde ju för bekvämlighets och nöjes skull samla sig till andlig uppbyggelse med några lik-

tänkande bröder och systrar såsom en ersättning för församlingens gudstjänster. Ja, sådana sammankomster, synnerligen då de skola ersätta församlingens, hafva alstrat hos sådana bröder och systrar en sjuklig och öfverspänd andlighet, hvarigenom de blifvit så öfverandliga, att de känt sig nödgade att separera från församlingen och bilda sig till en sekt för sig själfva. Men om du skulle känna det så dödt och kallt i församlingen, allting så enformigt och utnött, kan du då icke vara berättigad att stanna hemma eller gå och hälsa på dina vänner i stället för att gå till gudstjänsten? Skulle detta vara fallet, att du känner det så, bevisar detta, att det står illa till antingen med dig eller församlingen. Du behöfver då göra en sträng rannsakning med dig själf, att du må utröna hvarest felet ligger. Till en allmän själavård hörer icke blott ett flitigt besök af församlingens gudstjänster, utan framför allt ett *sinnets*, ett *själens* deltagande däri. Du behöfver därför genom bönen både för dig och församlingen utbedja kraft från ofvan, som kan lyfta dig och församlingen upp öfver det alldagliga hvardagslifvet. Du bör deltaga med i sången och sjunga med kraft efter din bästa förmåga och låta din ande föras med på sångens bevingade toner. Det ligger en förunderlig andekraft i församlingssången, då alla samfälldt stämma in. Lägg sedan in hela din andevarelse uti syndabekännelsen och bönen, ja, i allt, som gifver uttryck för församlingens möte med Gud. När du så gör, skall du finna, att dessa former icke blifvit för gamla eller utnötta, ty du har fyllt dem med dig själf, och de äro alldeles

förträffliga kärl, i hvilka du får frambära inför Gud din andes lifsbehof.

Till den allmänna själavården vid gudstjänsten hörer vidare, att du icke blott deltager, utan äfven *mottager*. Var stilla och uppmärksam inför Herren, då han talar till dig uti de heliga texter, som föreläsas. Bed sedan Herrens Ande, att han må gifva dig den rätta sinnesstämningen för och den rätta uppmärksamheten på det predikade ordet, ihågkommande, att tron, frälsningens villkor å din sida, kommer af predikan och predikan af Guds ord. Bed likaledes, att samme Ande må gifva åt predikanten en rätt inspiration, ljus, ledning, tröst och frimodighet till ordets förkunnelse. Tag sedan emot ordet såsom ett ord till dig personligen från din Frälsare. Blifva orden väckande och bestraffande, så tag emot äfven dem och gif icke bort dem åt andra, ty äfven om du är medveten om att du en gång vaknat upp, så behöfver du dock allt fortfarande en ny påstötning, att du må hållas vaken och icke insomna på nytt. Tag likaledes emot det varnande och förmanande ordet såväl som det tröstande och hugsvalande. Tag dock framför allt emot ordet om den korsfäste Kristus, ty det ordet är ditt hjärtas största lifsbehof, din andes sanna själaspis, förutan hvilken du ej kan lefva det rätta frids- och glädjelifvet i Gud.

Om du så troget utöfvar din enskilda och allmänna själavård med fruktan och bäfvan, så skall du uppnå trons mål, din själs frälsning, och Gud blifva ärad uti sitt största gudomliga verk.

P. J. B.

Farliga tendenser i vårt hemlif.

Denna sats framkallar följande frågor: Kunna verkligen farliga tendenser i vårt hemlif spåras? Hvilka äro de? Äro de allmänna? Hvilka äro deras mest väsentliga orsaker? Kunna dessa tendenser öfvervinnas?

"Hemlif" är ett ord, som innebär mycket, ty det betecknar lifvet där, hvarest en människa erhåller sina första intryck, och där hos henne skall bildas den karaktär, med hvilken hon förr eller senare måste träda ut i det allmänna lifvet och kämpa dess strider. Hemlifvet kan vara ordning eller oordning. Hemmet kan vara den bästa plats på jorden eller den allra sämsta. Man kan med fullt skäl tala om andan i ett hem och göra jämförelser mellan olika hem af samma folkklass eller hem inom samma stånd. Alla hem, från och med furstens till och med den fattige nybyggarens och dagsverkarens, hafva något gemensamt. Individerna i det ena hemmet såväl som i det andra hafva, utan hänsyn till härkomst och arf, haft lika ingång till lifvet, och när de lefvat det till slut, gifva

de upp anden, och blott en död kropp är kvar. Medan de lefva, hafva de likaledes gemensamma naturbehof. Den rike kan icke äta guld, läckergommen kan icke lefva på bara socker, fursten icke på blott ära; men alla skulle kunna lefva en lång tid på grof och simpel landtmannakost och må allra bäst af denna. Vore det på en tid i ett land för sed, att de rika lefde lika tarfligt som de mindre bemedlade, skulle man därom säga: lefnadssättet är tarfligt. Vore förhållandet åter så, att de rika lefde yppigt och de mindre bemedlade lefde, så långt sig göra läte, på samma sätt, blefve omdömet detta: lefnadssättet är yppigt. Men likasom lefnadssätt, seder och bruk kunna i hufvudsak vara för alla gemensamma i ett land eller nära nog öfver hela den civiliserade världen, så kan ock den s. k. tidsandan vara. Om tidsandan utmärker sig för frihetssträfvanden med en obegränsad frihet till mål, och om samtidigt den tillkommande världen lämnas alldeles ur sikte för den närvarande, så är man i ett läge, i hvilket skadliga och högst farliga tendenser göra sig gällande och kunna med lätthet spåras öfverallt i det mänskliga samhället: i hemmet, i kyrkan, i staten.

Vi fråga nu: spåras farliga tendenser i vårt hemlif? Om hemmet icke allenast kan, utan bör vara för dem, som tillhöra det, den bästa plats på jorden, den plats, hvarest de föredraga att tillbringa all den tid, arbete annorstädes icke hindrar dem ifrån, så upptäckes lätt nog, om hemmet fortfar att vara tilldragande, eller om det förlorat sin dragningskraft och betydelse såsom hvilostad och rummet för den sannaste sinnesvederkvickelse.

Märka vi till äfventyrs, att våra barn, sedan de växt upp eller äro på det närmaste uppväxta, vistas ute och annorstädes i staden eller bygden det mesta eller längsta de kunna under lediga stunder och kvällar, så ligger felet antingen hos föräldrarna eller hos barnen eller hos båda eller i ortförhållanden, till hvilka hvarken föräldrarna eller barnen kunna anses bära skulden. Hvar orsaken än må sökas, har likväl en för hemmet skadlig tendens begynt visa sig · lusten och vanan att i tid och otid söka umgänge och förströelse utom hemmet. Hela hemlifvet är därmed inom samma hem för både gammal och ung rubbadt och beröfvadt sin förra goda ordning och trefnad. Antydda tendens i vår tid är så väl känd, att ingen är okunnig om den eller vågar påstå, att sådant förekommer blott undantagsvis.

Hvilka äro de mest allmänna skadliga tendenser i vårt hemlif?

En är redan nämnd, och det torde vara nog att med afseende på denna tillägga, hvad någon har sagt, att för många människor är hemmet ingenting annat än den plats, hvarest de sofva några timmar på dygnet och för öfrigt i största hast intaga sina måltider. En annan är världslikställighetsbegäret och modeslafveriet, hvilka hafva förfjollat oss allesamman, så att vi tro oss absolut nödgade att lefva öfver våra tillgångar. Lillan måste få, hvad hon begär; stora syster kan då visst icke gifva efter. Sista modets hatt, skor och kappa måste hon hafva, hvar så pappa skall taga penningar från att köpa dessa. Deras omdöme, hvilka stå̊ta med mycket hår, äfven om

hjärnan därunder icke är större än påfågelns, är för henne lag, och hon är högst olycklig, om hennes önskan icke genast uppfylles. Hela familjen känner, att stora syster och dotter icke kan vara snäll och lycklig, om hon icke får den moderna utstyrseln. När hon fått den, och store bror sina vida, uppvikna byxor, i hvilkas djupa fickor han sänker ned händerna, under det han slår krok på ryggen och vaggar åstad såsom en gammal undantagsgubbe, och de båda göra sällskap ut till bjudningen eller annorstädes, så har man för sina ögon en egendomlig, men vanlig produktion från ett nutida hem. De, som två tusen eller flera år härefter gräfva i ruinerna efter oss, torde påträffa fynd, som gifva dem allt annat än höga tankar om vår moral och vårt förstånd. "Hvad är detta? En hatt. Den mäter öfver två fot tvärs öfver. Än detta då? Ett par skor, sex tum långa med tre tum höga klackar. Något så tokigt har icke af fornforskare påträffats i ruinerna efter Herculanum och Pompeji, ändock dessa tros förstörda till en dom öfver invånarnas dårskap." Nämnda fornforskare skola väl, om de äro förståndigare än vi, och om de äro bibelläsare, säga: "Den generation, hvars fornlämningar vi studera, var då visst icke kristen; den var då åtminstone obekant med Jesajas 3:dje kapitel, verserna 16 t. o. m. 24, ty, med dessa i minnet och för ögonen, skulle den knappt vågat eller velat utstyra sig så spektakelaktigt och onaturligt." "Men", invänder någon, "hafva icke alla tiders folk haft sina befängda moder och stundom löjliga utstyrsel, utan att dessa hade någon vare sig god eller dålig inverkan på hem-

lifvet? Vi veta icke med visshet. Hvad vi veta är, att moder och seder aldrig varit så omväxlande som nu. Hvad som var högsta mod sistlidna år, är, tolf månader senare, så alldeles ur modet, att det anses oanvändbart; och hvad i dag anses så stiligt, att flertalet människor vurma därför, vågar, om ett år, ingen att göra bruk af. Tygers och klädespersedlars kvalitet är, trots de höga priserna, särdeles dålig, hvarför det knappt lönar mödan att förändra formen och fasonen på ett plagg. Nu kan man icke taga farfars söndagsrock och af denna låta förfärdiga en prydlig kostym åt sonsonen, och af mormors och mors aflagda kläder kan man icke göra annat än "trasmattor". Följden är och blir, att vi högst sällan känna oss klädda till belåtenhet. Barnen i hemmet och kära mor själf måste så ofta hålla sig från högmässogudstjänsten i kyrkan, ty de hafva "ingenting att ta' på sej". Fattas icke penningar, så fattas det skräddare och sömmerskor. För klädernas skull nödgas man blifva okyrklig; okyrklig, blir man ogudaktig; ogudaktig, försvinner den rätta andan och ordningen i hemmet. Enhvar är så beskaffad, att hans tankar sysselsätta sig mera med hvad han icke äger än med hvad han äger. Att sakna de kläder, den moderna utstyrsel, den grannlåt, man af allt hjärta åstundar, förbittrar sinnet, retar lynnet och fäster tanken afgjordt vid sätt och medel till erhållande af det önskade. I en sådan finner man en den yttersta tidens människa och hedning, som ropar: "Hvad skola vi kläda oss med?"

God ordning i ett hem utan gudsfruktan är

otänkbar. Husandakt — dagens begynnande och afslutande med Guds ords läsning och bön, då hemmets alla medlemmar äro närvarande och deltaga — är icke allenast begynnelsen till en rätt ordning i hemmet, utan grundvalen och garantien därför. Huru förhåller det sig med våra nutida hem i detta afseende? Vi veta det allt för väl och blygas. Till vår ursäkt göra vi bäst i att, först som sist, säga, att den oberoende landtmannen är numera den enda, för hvilken en någorlunda regelbunden familjeandakt är en möjlighet. Stadsborna äro allesamman nattugglor. "Gud har skapat landet, människorna städerna" och den oordentliga ordningen i dem. På kvällarna förekomma föreningsmöten, konserter, teater, bal m. m. till långt utpå natten. För att kunna uträtta något nästa dag måste stadsborna sofva, tills fabrikshvisslan ljuder kl. 6 på morgonen. Ett olustigt hufvud och en tung kropp hinna icke mera än kläda sig, taga en munsbit, rycka till sig "dinnerpailen", hoppa på spårvagnen, åka några mil och vara vid fabriksporten kl. 7, visa sin "check", få inträde och begynna det maskinmässiga arbetet. Sådana människor hvarken vilja eller kunna hålla husandakt eller vara med om sådan. Husfadern vet knappt, huru många barn han har, äfven om de icke äro så många, och hvar de äro eller hålla till under veckan, därom vet han intet. Under vintertiden sofver han bort söndagsförmiddagen, och när han vaknar, frågar han efter sista tidningsnumret och sysselsätter sig sedan med detta. På eftermiddagen går han ut att söka förströelse, eller får familjen besök af några, som föra samma

slags lif, och hvilka vid denna tid på dagen hunnit blifva fullt vakna och klädda för att kunna aflägga besök. Sommaren kommen går familjen på lördagsafton med på s. k. "excursion train". Kommer den tillbaka med lifvet, så kommer den helt sent på söndagskvällen och så uttröttad, att det väcker djupt medlidande att se den. Hvilken vecka och hvilken söndag familjen haft! Detta är att lefva "a strenuous life", för att låna ett uttryck af T. Roosevelt. Hvad familjetrefnad, familjero, familjelycka och ett i allo kristligt och ordentligt hem innebära, är för medlemmarna af en dylik familj obekant. Många kvällmöten och sena kvällar, äfven om intet oädelt på dem förehafves, äro i alla fall ett fördärf för en god familjeordning. På landet kan lefvas ett naturligare lif än det med bästa vilja är möjligt i staden. Landtbrukaren på sitt hemman kan hålla god familjeordning, om han vill och förstår sin sak. Här kunna alla vara tillstädes på kvällen, hafva gemensam aftonbön, gå till hvila före kl. 9, stå upp tidigt, hafva gemensam frukost och morgonbön.

Förändras icke förhållandena i vårt hemlif snart till det bättre, blir följden en till kropp och ande utsliten nation, som icke vet, hvad den vill, eller vill, hvad den vet, och hvilken går med hast sin undergång till mötes. Möten och samkväm af profan eller uppbyggelselös natur duga ingalunda såsom ersättning för ett rätt familjelif och måste i längden lända icke blott familjen, utan jämväl kyrkan och staten till en oberäkneligt stor skada. Där "far" aldrig är hemma och utöfvar nämnvärdt inflytande, "mor" är ensam om en skara

barn, som hon kanske är oförståndig nog att helst se utom hus för lugnets skull, är det alltid dåligt beställdt med lydnaden och sanningen; om den inbördes kärleken är icke värdt att nämna. Kan man vänta goda kyrkomedlemmar från en sådan familj? Skola barnen blifva goda medborgare? Blifva de ettdera eller bådadera, så har någon god faktor utifrån gjort sin makt gällande inom familjen, eller hafva medlemmarna upptagits i och införlifvats med andra familjer, i hvilka en rätt ordning rådde, ty lika litet nu som förr hämtar man "vindrufvor af törnen och fikon af tistel".

Kunna dessa nu antydda tendenser i familjelifvet ändras till det bättre?

Omöjligt borde det väl icke vara, men receptet mot de svåra familjeåkommorna är icke lätt att skrifva. Äfven om diagnosen är rätt, torde man därmed icke hafva medicinen gifven. "Domen måste begynna på Guds hus." Prästerna, kyrkorådsmedlemmarna och kyrkfolket måste först börja och i *sina* hem införa den rätta ordningen och göra dem till verkliga hem, de andra till en föresyn. Den viktiga saken måste framhållas inför allmänheten och dryftas i tal och skrift. Den stora välsignelsen af kristlig ordning i hemmet bör påpekas och bevisas. Bevisen äro tillräckligt många från både palats och koja under gångna tider. Blir familjealtaret återupprättadt och kommet till helgd, så blir det trefnad i hemmet, ty andan där blir då en annan. Ytligheten och utåtvändheten försvinna så småningom och gifva rum åt ett sundt omdöme. Tanken på lifvets uppgift och människans höga kallelse och ansvar inför Gud kommer i för-

grunden. Med Guds bud för ögonen och hans evangelium i hjärtat blir Kristus mönsterbilden och hans ord lag i all handel och vandel. Han var flärdfri. Han var hemlös; men han utgick från ett godt hem, älskade hemmet och familjelifvet. Var icke ett hem, hvad det borde vara, när han besökt det, blef det ett annat och lyckligt hem. Frälsning och salighet vederfares alltjämt det hus, där Herren är hedersgäst. Han kände sig ett med nationen och var så patriotisk som någon; ja, han dog ju för sitt folk, för onda och goda, vänner och fiender, men hemmet var dock alltid för honom hem. Världen och hela jorden voro hans, men icke världen, utan hemmet var hem för honom.

Man har påpekat, att fransmännen icke hafva något ord för hem, enär deras ord "maison" för hem egentligen betyder hus och logis, och har därmed liksom velat säga, att fransmannen icke visste, hvad hem var. Han har dock hem, äfven om på visst sätt namnlöst. Vi amerikaner sjunga: "Home, sweet home" etc., medan vår ungdom och det uppväxande släktet blifver lika mycket främmande för ett rätt begrepp om "hem" som för kännedomen om sina fäders ursprungliga historia, språk och kultur. Med kagovisor endast uträttas dock intet. Vi vilja samla familjemedlemmarna omkring instrumentet i förmaket och fortsätta med sången "Sweet home." Vi vilja samla dem så mangrant som möjligt omkring frukostbordet och sjunga: "Din klara sol går åter upp"; och när aftonens skugga breder sig öfver jorden, vilja vi sjunga:

"O Gud, som allt med vishet styr,
haf tack för hvarje dag, som flyr,

hvart steg, som mig, i Jesu namn,
för närmare din fadersfamn",

och då är och blir det hem *här*, och så blir det hem *där*, "hvarest Herren Gud själf bor".

N. J. Forsberg.

Behofvet af kristliga skolor.

Den första frågan, som härvid osökt framträder och som kräfver ett svar, är denna: hvad mena vi med kristliga skolor? Med den kännedom vi äga om tendensen i skolvärlden ha vi kommit till den slutsatsen, att åsikterna i denna fråga äro mycket delade, och åtskilligt, som förekommer vid många af vår tids kristliga lärdomshärdar, och som vinner vederbörandes erkännande, måste från den samma kristendomens ståndpunkt anses icke blott otillbörligt, utan skadligt och rent af syndigt. Om ett läroverk skall anses kristligt, så bör det gifva skäl för sitt namn, icke allenast i teori, utan jämväl i praktik. En kristlig skola är en sådan inrättning, som i sitt meddelande af undervisning och för öfrigt i praxis häfdar den bibliska läran och så ställer denna sig till efterrättelse i lefvernet. Detta innebär då, att man undflyr allt sådant, som kan skada det andliga lifvets tillkomst och utveckling, och därjämte söker genom nådemedlens bruk att alltmer uppväcka och befästa det andliga lifvet. En inrättning, som i meddelandet af undervisning i allmännyttiga kun-

skaper med syfte att utveckla människans intellektuella förmögenheter, äfven har det såsom sin hufvuduppgift att utveckla det gudomliga hos människan och dana hennes karaktär, att hon må i sitt lif återspegla gudamänniskans bild, kan man väl kalla en kristlig skola.

Ingen människa, som något litet lärt känna sitt lifs uppgift och därmed sitt höga värde och sin kallelse, vill förneka vikten och betydelsen af kristliga skolor. Den kristliga skolan, den lägre såväl som den högre, har en stor kallelse att fylla; hon är en kraftig häfstång i den kristna församlingens tjänst, och det är Herrens mening, att hon skulle vara det. Hon är och bör vara en församlingens tjänarinna.

Vår nästa fråga är denna: Har vår tid behof af sådana skolor? Många uti våra djupa led såväl som en hel del på samhällets höjder, som ej känna tidens karaktär eller skaplynne, skola utan minsta betänkande svara, att vi hafva nog af statens skolor. Många hafva svarat så, och lika många skola nog i sitt oförstånd svara på samma sätt. Att statens skolor ej kunna tillfredsställa människans djupare religiösa behof, är och bör vara klart för den, som ägnar denna sak en liten stunds uppmärksamhet. Dessa skolor göra ej anspråk på att meddela undervisning i kristendom; detta ämne hör ej till dessa skolors program. Det är ju klart, att där man ingenting sår, där får man ingenting skörda. Sant sade de gamle: Ex nihilo nihil fit (af intet blir intet).

Men vi vilja gå ett steg längre. Det är icke blott sant, att vi märka detta negativa vid landets

kristendomslösa skolor i fråga om undervisningsämnena, utan vi hafva förnummit till vår smärta, att en stor del af de lärare, som meddela undervisning där, äro själfva bundna i den krassaste rationalism, det gröfsta fritänkeri. Vi gå ej sanningen för nära, då vi påstå, att sådana lärare finnas, icke allenast vid vårt lands universitet, utan jämväl i våra allmänna och högskolor, och många af dem gå så långt i sin förnekelse af bibelordet, att de afsäga sig sin gudomliga släktskap och sänka sig så lågt, att de tro sig vara afkomlingar af de obehagligaste af skogens vilda djur — aporna. Det ligger i sakens natur, att där sådana otrosidéer göra sig gällande, där har man ej mycket bruk för den gamla regeln och rättesnöret för människornas tro och lefverne, Guds ord. Förnuftet har där satt sig i högsätet, och enligt dess måttstock måste hvarje andlig fråga afgöras. Här skall det gamla ordet besannas, att "den som har sitt förnuft till lärare, har en dåre till läromästare".

Det är ock med smärta vi märka, hur t. o. m. vid universiteten utbildade personer kunna ådagalägga en förvånansvärd okunnighet i andliga ting. Men man upphämtar ej något, där man intet strödde. Den gamla bibeln blir för dessa en gammal samling af myter, och de befängdaste idéer möta hvarandra i vår s. k. bildningsvärld. Den gamla sanningen måste fram för att bära ett osvikligt vittnesbörd: "hållande sig för visa äro de blifna dårar." Man finner ock ibland en hel del s. k. vetenskapligt lärda de allra dåraktigaste idéer om andliga och himmelska ting. En stor del af vårt

folk håller på att slita sig lös från det eviga hoppets ankargrund och såsom ett spån kastas af och an på tidens stormupprörda bölja. Då grundvalarna äro upprifna, hvarpå skall ett folk då bygga?

Följderna af en fördärflig lära visar sig snart i människans lif, och om man låter dem tala, som känna förhållandet vid många af vårt lands lärdomssäten, så skola vi få lyssna till förvånande underrättelser. Den mänskliga visdomens träd har burit frukt, men det är den gamla människans frukter. Man behöfver ej vara en inbiten pessimist för att komma till insikt om att lifvet vid våra universitet är hos en hel del ett lif i tygellöshet, utsväfningar och liderlighet, så att man blygs att tala härom.

Vår mening är ingalunda att kasta skugga på statens inrättningar, just därför att ställningen råkar vara sådan där i mångt och mycket. Ingalunda. Den, som skrifver dessa rader, är mycket väl medveten om våra egna skolors brister och synder. Vi hafva blott velat påpeka detta förhållande för att visa, att vi behöfva skolor af ett helt annat slag, om vi annars skola kunna utföra vår kallelse ibland vårt folk på ett tillbörligt sätt. Må ingen vara så kortsynt, att han menar sig kunna få all den hjälp och ledning vid statens skolor, som han behöfver för de barn, hvilkas fostran för Kristus, hans kyrka och för evigheten är honom ålagd.

Under årens lopp ha vi ofta till vår smärta märkt, att den nutida bildningen leder ej till, utan från Kristus, hans ord och hans församling. Det-

ta är åtminstone tendensen för närvarande. Det är klart, att bildningshärdar gifva sin form åt tiden, och den har ock fått en världslig, Kristusfientlig tendens. Kristus blir uppställd vid sidan af en Solon, Plato, Buddha och andra dylika stormän. Bibeln blir blott en forntida litteratursamling med många tvetydigheter, och den kristna församlingen en klubb eller förening med mycket föråldrade begrepp om denna upplysta tids utveckling, dess seder och bruk. Men vår tid behöfver dock kristendomen i dess helhet, därom är intet tvifvel. Människoanden är så danad, att den behöfver Kristus, och den kan ej, om den skall vara trogen mot sig själf, reda sig med mindre än gudamänniskan. Såsom ett folk ha vi också fått dyrbara skatter att taga vara på, skatter som äro dyrbarare än silfver och guld, och våra fäder hafva i hänsvunna dagar vågat lif och blod för att få behålla dem för sig själfva och sina barn.

Om dessa heliga skatter hafva något värde för människan, blir det henne angeläget att taga väl vara på dem och att med helig ifver se till, att eftervärlden må komma i åtnjutande däraf. Dessa skatter äro Guds dyra ord, lag och evangelium, samt vår evangelisk-lutherska bekännelse. Ett folk har inga större skatter än Guds ord och en bekännelse, framställd i enlighet därmed. Om vi sätta ett tillbörligt värde på dessa, så omfatta vi dem med helig hänförelse och vilja såsom våra fäder kämpa för att behålla dem, omistliga gåfvor af vår himmelske Fader. I den mån vi göra det såsom ett folk, i den mån känna vi också vårt höga ansvar att öfverlämna detta arf till våra

barn, ty äfven oss gäller det gamla ordet: "Du skall inskärpa dem (Herrens ord) hos dina barn och tala om dem, när du sitter i ditt hus och när du går på vägen, när du lägger dig och när du uppstår" (5 Mos. 6: 7). Häraf framgår tydligt, att det är Herrens vilja, att vi skola öfverlämna våra andliga skatter åt våra barn, och där människan uppvaknar, så att hon inser sina plikter, blir det henne en kärleksplikt att så göra. Det ligger i sakens natur, att föräldrar böra inom hemmets förgård söka att först inskärpa de eviga sanningarna, att genom ordets betraktande och bön rikta de ungas sinnen till det himmelska och eviga. Lyckliga de barn, som få uppväxa i hem, där Kristi ande är rådande, och där barnen få med modersmjölken indricka de kristliga idéerna och vid vaggan lära sig att böja knä i Jesu namn. Hemmet är människans första och viktigaste skola. Där bör hon börja att fostra barnen för himmelen.

Men i denna uppgift kommer den kristna församlingen den enskilda människan till hjälp. Inom dess helgade område skall den unga människan handledas, så att hon må komma allt djupare in uti himmelrikets hemligheter. Den kristna kyrkan har ock en hjälparinna i fråga om de ungas fostran, och denna är den kristliga skolan. Det är af erfarenheten uppenbart, att den kristna församlingen behöfver den för att kunna utföra sitt maktpåliggande kall.

Det är ock klart, att vi såsom ett svenskt lutherskt folk i detta vårt nya hemland behöfva våra högre skolor för att kunna utföra vår kallelse för öfrigt. Våra medförda skatter vilja vi ingalunda

och böra icke heller afyttra. Vi hafva från vår barndom lärt att älska våra fäders kyrka, d. ä. reformationens moderkyrka, och om vi vilja bevara hennes skatter åt våra barn, så måste vi under bön lägga hennes skatter i deras sköte. I denna verksamhet måste vi upprätta och underhålla våra egna högre allmänna läroverk. Det finnes ej för oss något annat alternativ.

Andan i dessa skolor bör vara i öfverensstämmelse med den uppfattning vi hafva af Guds ord och vår kyrkas bekännelse, och afviker den därifrån, så har den bevisat sig otrogen i sin kallelse och förverkat sin rätt att existera. Vi hafva sålunda behof af sådana skolor, där lutherdomen ibland de unga kommer till sin rätt, och där den evangeliska läran blir omhuldad och tillämpad. I våra samfundsskolor skall vår ungdom fostras under kristliga och bekännelsetrogna (andra hafva ej där att göra) lärares ledning, och vårt folk bör kunna känna sig tryggt i detta hänseende, då de sända sina barn till sina egna skolor, så att inga villoläror må utspridas där, ej heller skall vår ungdom där utsättas för faran af att blifva fördärfvad af nutidens rationalistiska tendenser, vare sig i fråga om Guds ord eller om vår bekännelse. Vid våra egna skolor böra vi kunna vara trygga i detta hänseende. Detta är ett behof, som vi känna i fråga om ungdomen i allmänhet.

Men vi behöfva äfven våra egna kristliga skolor, då det gäller att fostra män för lifvets skilda kallelser, män och kvinnor, som på olika områden i kyrka och stat skola göra sitt inflytande gällande,

och som kunna stå upp för den lära och bekännelse, som vi såsom ett samfund vilja häfda.

I synnerhet behöfva vi kristliga skolor, då det gäller att fostra män för det heliga predikoämbetet, och personer, som skola handleda ungdomen, antingen detta sker i den kristliga församlingsskolan eller den allmänna statsskolan. Här är ett stort och viktigt område för den kristliga samfundsskolan, och om hon i detta hänseende ej uppfyller sin plikt, kan man väl säga, att hon afvikit från sin uppgift och förlorat sin existensrätt. Kristendomen måste komma till sådan rätt vid våra egna skolor, att den blir där ett ombildande element och uppväcker sinne för Herrens angelägenheter, hans kyrka och församling på jorden.

Ett kristligt läroverk, som i dessa stycken ej utför sin plikt, har absolut ingen rättighet att komma till kristna församlingar för att anhålla om medel för sin tillvaro. Om vi skola köra i samma hjulspår som staten, då är det oklokt att utlägga penningar för egna skolor. Vi ha ett högre mål, och det är att bevara vår tro och bekännelse. Det hör dock till tendensen i vår tid, att ett läroverk, så snart det blir förmöget, eller i många fall för att bli förmöget och få fonder, stryker sin bekännelses fana och blir en "kristlig" inrättning på allmän grund. Det har händt så med många af österns stora universitet, och följden har blifvit, att dessa lärosäten äro riktiga härdar för rationalismen, och fritänkeriet florerar där på ett fasaväckande sätt. Att denna tendens i fråga om bekännelsen medför en förslappning på lifvet och moralen, är så allmänt bekant, att man behöfver endast erinra

om detta faktum, och allmänheten känner det. Då grundvalarna äro upprifna, hvarpå skall man då bygga, och hvad kan man då uträtta?

Det är af största betydelse för de unga, som träda in på vetandets bana, att de handledas af lärare med kristligt sinne, personer, som själfva lefva det nya lifvet med Kristus i Gud. Under sådana personers vård är det hopp om att ungdomen kan få den rätta handledningen under sina studiers bedrifvande. Det är därför af största vikt, att lärarna äro helgade karaktärer, och att vederbörande myndigheter uppehålla kristlig tukt och ordning. Endast då kan ett läroverk göra anspråk på att kallas kristligt. Det är då ett salt i tidens myckna förruttnelse, och genom sin tro på Kristus har det en helgande makt öfver de unga och därmed på folket i allmänhet. Vi behöfva värna om vår ungdom på bästa sätt, och intet är af större betydelse, än att andan vid våra läroverk må vara kristlig. Detta har ej vår tids föräldrar nog uppmärksammat, utan menat att en skola är lika god som den andra.

Våra kristliga läroverk hafva ock en annan mission jämte den redan antydda, som åsyftar kristendomens bevarande, och denna mission innebär att fostra kärlek till de öfriga skatter, som vi medfört från den gamla fosterjorden, såsom vår litteratur, vår historia och våra traditioner. Ett rätt omfattande af dessa under inflytandet af evangelium har sin stora betydelse för individen såväl som för samhället. Ett folks historia, som sträcker sig tillbaka mer än ett tusen år i tiden, kan ej annat än utöfva sitt inflytande på landets

folk, i synnerhet om denna historia kännetecknas af kärlek till det gudomliga, ett sant uppskattande af friheten och det personliga människovärdet. Vi behöfva blott blicka på vår egen historia såsom ett samfund i Amerika för att blifva öfvertygade om den kristliga skolans vikt och betydelse. Våra tio läroverk hafva uppstått, emedan de äro nödvändiga, och i den mån som vi utvecklas såsom ett svenskt lutherskt folk, i den mån behöfva vi hafva starka lärdomshärdar med kristlig andekraft, och allt flera skola nog uppstå med tiden.

Det är nog så, att vårt folk ej ännu såsom sig bör inser betydelsen af våra egna läroverk, och fördenskull uppoffra de ej så villigt och så mycket som de borde, ej heller understödja de våra egna skolor genom att sända sina ynglingar och jungfrur till sina egna skolor så allmänt som de borde, och detta får man väl uppskrifva på okunnighetens och liknöjdhetens konto. Vi hoppas dock, att under dagar, som komma, våra kristliga skolor, genom det arbete de utföra och den ande, som råder inom dessa härdar, må allt mera göra sig förtjänta af ett kraftigare understöd genom medel och förböner.

Vi behöfva dessa härdar för vår kära ungdom. Den är värd att uppoffra, bedja och arbeta för. Vi kunna ej för mycket vårda oss om det släkte, som snart skall träda ut i världen att bära lifvets börder och kämpa lifvets strider. De böra, då de träda in på kyrkans och statens område att där sköta sina plikter, vara fast grundade på klippan. Omfatta vi våra lärdomshärdar såsom sig bör, så att de styra rätt kurs genom tidens bränningar,

så skall vår ungdom därigenom skörda rik välsignelse, och då kommande generationer sitta vid sina fäders ärilar, påminnande sig det arbete, som det svenska folket under många umbäranden och under mycken försakelse utfört på den högre bildningens område, så skola de af hjärtat tacka Gud, att vi voro trogna i vår kallelse, trogna mot vår Gud, mot våra samveten, vår kyrka och vårt fosterland.

P. A. M.

Hemmissionens kraf med särskild hänsyn till förhållandena i våra storstäder.

Den, som någon tid deltagit i arbetet i en storstadsförsamling, vet, hvilken liflig konkurrens som förefinnes där inom nästan alla områden. Affärsintressena söka i regeln alla sätt, som äro penningar, inflytande och utvidgning. Den, som kommer i samtal med någon af deras representanter, får vanligen en sammanfattning af deras åskådning i följande: "Vi drifva icke affär för ro skull; vi utgöra icke en filantropisk förening. Genom vår handel vilja vi betrygga vår framtid." Äro sådana intressen ärliga och hänsynsfullt förda, kunna vi icke gärna klandra dem, och vi antaga, att denna konkurrens, väl allt för ofta bitter och hjärtlös, ändock är oundviklig i affärsvärlden.

Den begränsas dock icke till affärsvärlden. Läkare, advokater, ämbetsmän, professorer, artister, författare — ja, t. o. m. kyrkan och hennes målsmän dragas allt för ofta in i samma brusande flod. Ju större staden är, ju mera framträder konkurrensen. De starka eller hänsynslösa vinna en

framskjuten ställning, medan de svagare, efterlåtna och modfällda, sällan förmå höja sig öfver sin ursprungliga nivå. De finnas i tre hufvudafdelningar: de som reda sig ganska väl; de som blott och bart existera, och de som äro som strandvrak — "flotsam" och "jetsam" vid stranden af yppighetens och framgångens gyllne lockande haf! De få "se, men icke röra"; komma ganska nära, men icke njuta af all denna härlighet. Bland alla dessa olika grupper står kyrkan såsom en fyrbåk med evangelii inbjudning och vägledning. Till den ojämförligt största delen af de förolyckade når hennes ljus sällan eller aldrig, och de å sin sida gömma sig ganska effektivt. Deras räddning för tid och evighet är dock kyrkans stora uppgift, och inför denna våga vi icke ställa oss liknöjda, äfven om en stor del af vårt folk står rådlöst. I vår ifver för "hemmissionen" i detta ords vanliga mening må vi icke försumma den inre missionen, räddningen af storstädernas *tusenden*, äfven om dessa själfva äro liknöjda; de vanliga hemmissionsfältens *hundraden* eller kanske blott *tjog* äro i många fall fullt lika svåråtkomliga och otillgängliga.

Man kan väl icke annat än djupt beklaga den okristliga konkurrens, som förekommer mellan olika samfund och tidtals t. o. m. emellan kyrkor af samma samfund. Mången har väl sett, huru enskilda personer eller församlingar rent af kapplöpa om kyrkoläge, medlemmar och byggnadsmedel, som om det gällde en världslig sak. Ofta blir det två eller tre församlingar inom ett helt litet distrikt med åtföljande småkif och afundsjuka,

under det tusenden i andra distrikt äro i sin fattigdom och nöd högst ofullständigt tillvaratagna och kanske alldeles försummade. Folkopinionen tyckes vara den, att storstädernas olycksbarn erbjuda för dåligt material för uppbyggandet af "*själuppehållande*" församlingar, och så har materialismen, d. v. s. otron, stängt våra ögon för det faktum, att själars frälsning, icke själfuppehållande församlingar, är missionens rätta mål; och frälsta själar bilda nog efter hand äfven för samlingar, villiga och skickliga att *uppoffra*. Äfven de djupast sjunkna äro dock människor med odödliga själar, som sannerligen behöfva, men också kunna räddas genom Kristi kärlek. Affärsmannen frågar i sin affär: "Betalar det sig i dollars och cents?" För *oss* kristna är frågan: "Hvad är mitt ansvar?" Om du och jag stå vid kvicksanden och se en människa som måste hjälplöst sjunka, om vi icke skynda till hennes bistånd, men äro så rädda eller liknöjda, att vi icke göra ett enda räddningsförsök, så skall det i trots af detta icke finnas en enda domstol i landet som dömer oss, därför att vi *intet* gjorde. Dock i Guds eviga ljus och inför hans lag skola vi dömas såsom hjärtlösa och trolösa mandråpare.

Är det då sant, att kyrkan försummar sin plikt, sitt ansvar och sina tillfällen? Har hon inskränkt sig till att söka vinna endast sådana, som ät njuta ekonomiskt välstånd? Är det möjligt, att hon t. o. m. hyllar och gifver företräde åt de mera välmående? Skickar hon missionärer till Kina, Indien, Afrika och söderhafsöarna, medan hon är i djup okunnighet om olyckans barn i våra

städer och dådlöst går dem förbi? Är den humana världsmänniskans påstående sant: "Här äro redan för många kyrkor och samfund och sekter"? Är hon klarsynt, då hon säger: "När du kan visa mig, att mina gåfvor verkligen *hjälpa* vår stads fattiga, eller att de brukas så, att ungdomen i allmänhet bevaras från ödeläggande inflytelser, då skall jag lämna mina rikliga bidrag till företaget"? Vi hafva ofta hört dessa och liknande frågor och invändningar framkastas af vårt folk, och nog hafva de med vårt stadsmissionsproblem att göra.

Storstäderna med sina tusental af olycksbarn hafva kraf, som pastorer och lekmän i landtförsamlingarna knappast kunna göra sig en riktig föreställning om utan någon närmare erfarenhet. Pastorn i en storstad, som är vaksam, trogen och företagsam, ser väl de yttre konturerna af dessa kraf, men bäst ståndsatt att fatta och behjärta dem är stadsmissionären. Hans arbete är tungt och för det känslofulla sinnet ofta mycket nedtryckande, men det bär dock ofta med sig sina mycket glädjande erfarenheter. I sjukhusen finnes alltid en mängd äfven af vårt folk, och en stor del af dessa är utan anhöriga eller vänner. Omöjligt är det för pastorer, anställda i församlingars tjänst, att tillse dem alla. Ännu svårare är ställningen med afseende på fängelser, korrektionsanstalter o. s. v. för män, kvinnor, flickor och gossar. De stora städerna hafva numera barndomstolar (juvenile courts), och stora byggnader ha för detta ändamål uppförts; till dessa föras barnen, då de hafva förgått sig på något sätt,

icke nödvändigtvis för att straffas, utan för att tillrättaföras. Somliga samfund anställa män och kvinnor, som uteslutande ägna sin tid åt barndomstolarna och andra inrättningar, som med dem äro förknippade, för att kunna hjälpa barnen. Hvar skulle vi väl finna en kristen, som icke skulle hjärtligt glädja sig åt att hafva fått vara ett medel i Guds hand att återföra en enda af sådana vilseförda?

Så hafva vi de väldiga skarorna af immigranter. De som komma från de nordiska länderna äro visst icke okunniga om hufvudgrunderna af vår kristna tro, men majoriteten af dem har insupit mer eller mindre af den satanska afkristningsidéen, och alla äro de oerfarna i fråga om de kyrkliga och borgerliga förhållandena i detta land. Då behöfves väl mången vänlig handräckning och icke minst den glada, otvungna tjänstvillighet, som kan gifva dem ett intryck åtminstone däraf, att kyrkan icke är en fiende, utan en vän. Då numera den bästa delen af de stora länderierna är upptagen, bosätta de sig vanligtvis i städerna, och vår svensk-lutherska kyrka har därför större ansvar och större missionsfält än någonsin i storstäderna.

Den oafbrutna strömmen af landsbygdens ungdom in till städerna uppställer ett särdeles stort problem för oss att lösa. Icke vill man påstå, att den inre missionen är den fullkomliga lösningen af detta problem, men hon bär i själfva sin anderiktning en väldig drifkraft till att stärka de slappa händerna och detta först inom vår egen krets. Sättas icke församlingens unga, kraftiga

händer i rörelse, så blifva de visst slappa, och därför bör ungdomen eldas till att söka lösa sitt eget problem. Tusenden af landsbygdens friska och starka unga män och kvinnor rusa, lockade af gyllne drömmar om framgång och ära, in i våra storstäder. En beklagligt stor del af dem söker i sin okunnighet boningsplats i dessa dystra och unkna våningar, där möblerade rum annonseras såsom varande "respectable", men på sin höjd äro karantänstationer, där moraliskt spetälska hafva varit, och de återvända, då de blifva utan penningar. Många af dessa förutnämnda ungdomar komma från kristliga hem, hafva undervisats och konfirmerats i våra församlingar, men högst sällan får pastorn eller missionären veta, att de äro på väg till hans stad. Antingen vet deras egen pastor icke om att de ämna flytta till staden, eller ock försumma deras föräldrar eller pastor att därom underrätta stadspastorn, som härigenom urståndsättes att bereda dem ett verkligt skyddande hemvist. De antaga allt för ofta, att blott emedan de hafva en vän eller flera i staden, så är allt väl beställdt, ofasedt att denne vän kanske är den minst passande af alla att omhägna dem med moraliskt skydd i deras nya förhållanden. Grundtanken i såväl inre missionens som församlingens arbetsmetod är, att det är bättre att förebygga skada än att bota henne, sedan hon har skett. Efter årtionden af experimenterande, hvarunder man sökt trefva sig fram till klarhet med afseende på en praktisk arbetsplan, har man nu inköpt och söker underhålla missionshem och hyddor, hospices och tillflyktsorter för män och

för kvinnor, såsom i New York, Boston, Minneapolis, St. Paul, Omaha, Chicago m. fl. städer. Det är i sanning glädjande att kunna konstatera, att vår lutherska kyrka härutinnan börjat inse och göra sin plikt, och vilja nu våra lutheraner på ett behofvet motsvarande sätt låta sig intresseras, så att de understödja och göra sig bruk af dessa inrättningar, då kan man säga, att inre missionen härmed tagit ett jättesteg framåt emot en ovanligt ljus framtid.

Den i staden födda och fostrade ungdomen är icke mindre i behof af vägledning än landsbygdens. Om den nu ej är oerfaren i storstadslifvet, så är den likväl utsatt för faror af andra slag. Den har samma äfventyrslusta som andra af nordisk börd, och äfven om den någorlunda känner till farorna, kan den vanligen icke känna sig tillfreds, förrän den har personligen undersökt och utforskat både ett och annat. Ingen vet om detta bättre än stadspastorn och stadsmissionären. Ofta äro sådana såsom bortblåsta ifrån församlingen redan strax efter konfirmationen, men kunna de uppsökas och intresseras i sin församling, äro de sedan ofta utmärkta arbetare. Vårt stora fel är vanligen det, att vi antingen icke finna nog för dem att göra, eller att, äfven om vi planlägga arbete för dem, vi dock icke anstränga oss till det allra yttersta att få dem intresserade i återeröfringen af dem, som hafva varit våra och borde vara med oss i striden. För att bäst hjälpa församlingarna i deras räddningsarbete behöfver den ordnade inre missionen en väldig skara försakande och plikttrogna unga män och kvinnor utur sina

egna led, arbetare, som gifva hela eller en del af sin tid, t. ex. en kväll i veckan, till pastorns eller stadsmissionärens förfogande. I de flesta fall är det vårdslöshet och slarf långt mera än misstro och ovilja, som hålla de unga borta från gudstjänsten och församlingslifvet. Vi skulle uppsöka sådana "borttappade" och hålla i, till dess vi finna dem. För allt detta fordras en större arbetarekår och mera tidsenlig organisation.

Tillgodoser då inre missionen alla dessa kraf? Det är frågan, som ställes till missionsarbetarna i storstäderna af mången bäfvande Tomas. Bäst besvaras denna fråga genom att framställa en annan: Kunnen I, herrar pastorer i de stora städerna, från Boston till San Francisco, verkligen hinna med att sköta missionsfältet i städerna på behörigt sätt? Är nu detta omöjligt under närvarande förhållanden, är framtiden likväl icke utan sina förhoppningar. Fältens kraf äro större än under hänsvunna sekler; men såsom i forna dar starka hjältar och hjältinnor alltid trädde fram, då behofvet var störst, så skall ock Gud äfven nu leta fram redliga kämpar, som i rätt tid skola stå fram och föra den stora skaran till seger. Vi jubla i tanken på halfseklets segrar på missionsfälten; gifve Gud, att nästa halfsekel blefve ännu mera segerrikt och gåfve än större anledning till jubel! Vi vilja hålla i att bedja därom: *"Tillkomme ditt rike!"*

P. N. S.

Väntande efter lönen.

Som ung student lärde jag känna en gammal präst, hvilkens vördnadsfulla hållning och milda drag lämnade ett nästan outplånligt intryck i mitt minne. Tyst och tillbakadragen vandrade han sin väg fram. En slöja af vemod hvilade öfver hans insjunkna ögon, men han klagade aldrig.

Till att börja med föreföll mig denne gamle såsom af ganska ringa värde. Då jag i andanom jämförde mig själf med honom — jag, som tagit studentexamen, under det han blott genomgått ett par klasser i pastor Ahlbergs skola; jag, som gick där och stassade i fina nya kläder efter senaste snitt, medan han kom i en gammal urblekt prästrock, kanske på nionde året — som sagdt, för en ung nykläckt student tedde sig gamlingen tämligen så tafatt och betydelselös.

En gång voro vi ute tillsammans på en predikoresa. Min gamle kamrat var tämligen tystlåten under hela resan. Hans kvällspredikan framsades med en pipande stämma och, enligt mitt tycke, med fasligt lite innehåll. Huru annorlunda när jag själf uppträdde. Trots det att min teologiska

kunskap begränsade sig endast till Ullmans Religionslära — hvilken skillnad i uppträdande; hvilken skillnad äfven i mottagande. Jag tyckte mig tydligt märka, huru församlingen liksom vaknade upp och åhörde min högstämda predikan med spändaste intresse. Med ett visst drag af öfverlägsenhet betraktade jag min gråhårige och lutande reskamrat. Tänk ändå, hvilken bitter lott de predikanter måste hafva, hvilka sakna begåfning! — — Deras lif måste i allra bittraste mening vara ett släpliv — — ja, så där tänkte jag, speglande mig själf i min lyckas framtid.

Vi blefvo inbjudna af en familj, som sade sig hafva varit medlemmar af en församling, som min gamle vän betjänat för en trettio år sedan. Trettio år sedan? Ack, hvad dessa ord läto ihåliga. Var det möjligt, att min gamle vän och pastor hållit på och predikat så länge, och med så synbart skröpliga resultat! Tänk, hvad jag skulle vara efter trettio års fortsatt predikande och studerande — utan tvifvel den bäste i hela synoden!

Med rörande vänlighet tog familjen vård om min gamle vän. Hustruns ögon tårades, då hon såg på honom, och det var ej utan, att mannen följde sin hustrus exempel. Förtroligt och vänligt samtalade de en god stund in på kvällen. Fåordig var han som alltid, och den gamle pastorns ord kommo afmätta och torra, men de syntes uppfattas af familjen med allra djupaste intresse.

För min egen del var jag i det närmaste utom kretsen. Ja, det var ej utan, att en viss grämelse fick insteg i hjärtat. Jag hade ju predikat bättre

än han i alla fall. När omsider den gamle ledsagats upp på sitt rum, stannade jag en stund efter för att om möjligt utforska, hvari orsaken kunde ligga till deras varma vänskap. "Ni måtte haft många intressanta minnen tillsammans", sade jag något kyligt till frun i huset.

"Ja, nog hafva vi det. Vi voro tillsammans i tio år i en församling."

"Det var ganska lång tid."

"Kanhända, men den flög bort som en dröm!"

"Predikade pastor X. lika dåligt då som i kväll?" sade jag försmädligt.

Mannen såg på mig ett ögonblick, och det på ett sätt som gjorde mig helt flat.

"Pastor X. var på den tiden en af de mest begåfvade prästerna. Hade ni då hört honom, skulle ni ej kunnat yttra er så, som ni nu gjorde."

"Ja, och än mer", inföll frun, "det blef en stor väckelse i församlingen. Jag och min man fingo våra hjärtan och våra ögon öppna för Guds ord, och då förstår ni, man glömmer ej en gammal lärare så lätt."

"Jag skall säga min unge vän", tog nu mannen till orda, "att de unga predikanterna i vår tid äro lite för självviska och tro sej äga en sådan begåfning, att Guds nåd och bön och hjärtats enkla barnalif ej behöfvas. Det kan man lätt höra af deras predikningar." —

Sedan mannen sagt detta, vände han sig hastigt om och gick ut.

Jo jo män, här fick man minsann påskrifvet! Halft förnärmad bad jag godnatt och gick upp till min blifvande rumkamrat. Han satt ännu vid

bordet och läste i sitt nya testamente. Ehuru förtretad blidkades jag strax, då jag såg den vördnad och andakt, med hvilken den gamle läste.

"Sitt ned, dyre unge broder", ljöd hans milda stämma, "vi vilja tillsammans utbedja oss Guds nådiga beskydd!"

Efter slutad aftonbön, vid hvilken jag fick bedja, ehuru beklagligtvis ännu med missnöjets tagg i bröstet, redde vi oss båda till nattro. Hur det nu var, lossades småningom den gamles tunga, och jag fick tillfälle att blicka in i ett lif fullt af glädje och sorger, allt numera gömdt inom den vissnade gamlingens bröst.

"När ni predikade i kväll, kände jag mig så underlig till mods", sade han sakta.

"Tyckte farbror kanske, att jag öfverträffade er?" var jag grym nog att invända.

"Å nej, inte precis det. Men jag tänkte på min egen ungdomstid. Vi äro alla benägna att vilja lysa med våra talanger och glömma ibland Guds stora nåd i Kristus Jesus!"

"Men man får ju använda de gåfvor, man fått", invände jag.

"Ja, min dyre unge vän, men använda dem som ett lån af Gud, hvilket vi en gång skola återlämna. Ni må inte tro, att jag alltid predikat lika skröpligt som i kväll. Jag har äfven haft min ungdomstid med sina förhoppningar och sin glädje.

"Ganska ung kom jag in i ämbetet. Den tiden var både prästernas och församlingarnas antal ganska ringa. Det gällde att bryta ny mark och kämpa mot synd och otro. Väl utrustad både å

förståndets, hjärtats och tungans vägnar kastade jag mig in i arbetet med en ung pastors hela ifver. Redan från början syntes jag hafva en synnerlig framgång. Stora skaror af åhörare samlades ute på bygderna. Det förspordes snart en allvarlig väckelse bland folket.

"Ni förstår, den tiden ifrade vi mera för väckelser, än vi göra i dag. Tidsförhållandena kräfde dem. Stora rörelser pågingo öfverallt i världen. Vi trodde då, att den som ej blifvit väckt ur synden och börjat lefva ett sant nådalif med Gud, han kunde ej vara en rätt församlingsmedlem. Nu ha vi ändrat kurs i det stycket. Är man döpt och konfirmerad, så är man en rätt medlem af Kristi kyrka på jorden.

"Ni kan ej föreställa er, med hvilken ifver jag deltog i byggandet af min första kyrka. Deltagandet i arbetet var nästan rörande. Män och kvinnor arbetade med, och ofta afbröto vi vårt byggnadsarbete med en andlig sång, och vi slutade alltid vår dag med bön. Ack ja, det var sköna, oförgätliga tider! Det var under sådana förhållanden, som familjen här och jag själf knöto vänskapsförbund.

"Sju år af framgångsrikt arbete låga snart bakom mig. Trots våra landsmäns fattigdom redde vi oss mycket väl. Jag hade för länge sedan betalt mina studieskulder och hade äfven lyckats undanlägga en sparpenning för framtida behof. Under sådana förhållanden förstår ni lätt, att man känner sig tämligen nöjd.

"Det var dock ett som fattades — jag behöfde en trogen maka vid min sida. Hon kom en dag,

och vi redde vårt anspråkslösa bo i församlingens sköte. Men till min stora förvåning inträdde snart en märkbar förändring i vårt förhållande pastor och församling emellan. Det dröjde ej länge, förrän elaka tungor började sprida skvaller och dåligt tal om min dyra maka i församlingen. Naturligtvis kom det snart äfven till hennes kännedom. Till att börja med grät hon i tysthet, men slutligen blef bördan för tung, och jag fick del af hemligheten. Den upprörde mig förskräckligt! Hennes förödmjukelser voro ju mina egna, och hennes sorger likaledes.

"Är detta lönen för mitt trogna arbete! ropade jag, djupt upprörd. Skulle man vänta något dylikt från Guds folk, ja, äfven dem hvilka kalla sig troende Guds barn!

"Ack, om vi mera tåligt och ödmjukt kunde bära våra sorger och motgångar inför Gud och invänta hans ledning! Människor mena ej alltid så illa, som det kanske låter ibland. Men ser ni, min dyre unge vän, vi glömma detta så ofta, och så få vi börja bära kors och känna sorgens udd.

"Så gick det för mig. Efter en sträng afbasning från predikstolen blef klyftan större oss emellan, och pratet fortsattes. Så följde nya bestraffningar, Guds vredes nedkallande öfver skvallerkäringar, utpekande af Guds barns skriande synder, ja, vet ni, hvarje predikan blef full af bitterhetens taggar.

"Småningom blef det glesare och glesare i kyrkan. Ni kan förstå hur det kändes. Det var lönen för ens trogna arbete. Efter tre år af dylika strider lämnade jag slutligen fältet, be-

segrad och tillintetgjord. Det tycktes mig, som jag stod bland ruinerna af min egen lycka. Man ser ju allt så mörkt, när det går en emot. —

"Men det egendomliga följde, att så fort församlingen fått en ny pastor, samlades alla förskingrade krafter på nytt, och det gick bättre än någonsin förr. Länge och väl talades det sedermera om min efterträdares skicklighet, nit och förstånd, som af ett vrak kunnat ånyo uppbygga och ena församlingen till större aktivitet än någonsin.

"Men tiden helar såren, och så gick det äfven för mig. Jag fick en ny församling, långt borta från min förra, och kom ånyo i ropet. Folk strömmade i skaror till kyrkan. Denna blef snart för trång, och en ny kyrka byggdes. Guds Andes kraft förspordes å mina åhörares hjärtan, och nya väckelsetider instundade. De gamla minnena förbleknade så småningom, och jag kände mig lycklig som fordom.

"Såsom tack för mitt trogna arbete, så såg jag det, byggde församlingen åt oss ett vackert boställe. Omkring vårt boningshus växte präktiga popplar och ekar; och platsen var så angenäm, som man gärna kan tänka sig. Omgifven af maka och barn tillbringades här nio oförgätliga år. Att åtnjuta sin församlings högaktning, ja, varma kärlek, och sedan äga en älskad familj, mat och kläder och till och med lite mera än till husbehof, det är en verklig lycka, om man blott förstår den. Lägger man därtill, att hjärtat fruktar och älskar Gud, så kan man knappast önska mera.

"Under dessa dagar mognade jag i ålder, erfa-

renhet och gåfvor. Så sade man ofta till mitt beröm, och så trodde jag äfven själf. Allt tydde på att min framtid var betryggad. Så länge jag orkade arbeta, kunde jag säkerligen sitta lugn i mitt pastorat. En bättre och möjligen större församling kunde gifvas, men knappast någon mera tacksam och hemtreflig än denna.

"Finge jag fortsätta som jag börjat, kunde säkerligen en god sparpenning undanläggas för ålderns behof, ty, ser ni, vi lefde båda sparsamt och voro nöjda med litet.

"Kom så den nionde julen inom den kära församlingen, mera strålande än någonsin. Barnen lekte omkring den tända granen. Ack, jag tycker mig se dem än, huru roligt de hade, och hur deras klara barnaögon strålade! Jag och min hustru sutto och njöto af vår husliga lycka. Inga mörka moln, inga onda förebådelser på vår framtids himmel.

"Fram på nyåret utbröt helt plötsligt en svår tyfusepidemi. Den kom äfven till oss. Tvenne af barnen nedlades på sjuklägret. Tvenne veckor af vaka och ängslan, och deras andar hade flytt hem till Gud.

"O, hvilka dagar! Jag åldrades, tyckte jag, tio år på en gång. Såsom aldrig förr i mitt lif bad jag till Herren, att han ville spara åt oss våra älskade barn. När jag såg, att den äldste gossen måste dö, ropade jag till Gud, att han åtminstone ville spara den yngste, min älsklingsgosse, mitt öga.

"Vi tyckte äfven båda, att Herren borde höra vår bön, ty jag hade ju tjänat honom så uppoff-

rande och troget. Men nej! de skulle dö båda två, och jag och min stackars förgråtna hustru hade intet annat val än att dricka den bittra bägaren i botten.

"Är detta lönen, o Gud, som du skänker för all min möda under dessa nitton år i din vingård! ropade jag, förtviflad, under det jag vred mina händer. Under dessa sorgens dagar slöt sig min trogna församling tätt omkring oss. Om man kan tala om verklig kärlek och innerligt, enkelt deltagande, så rönte vi det, må ni tro. Det lisade i någon mån vår sorg. Och om vi innerligare kunde deltaga med hvarandra, än hvad vi ofta göra, tänk, hvilken glädje vi skulle bereda hvarandra här på jorden!

"Denna pröfningstid blef, underligt nog, äfven en väckelsetid. Själf piskad och slagen drack jag djupare än annars ur Guds ords tröstekälla, och omärkligt, men visst, blefvo mina predikningar rikare, mera fulla af medlidande och kärlek, mera sökande efter hugsvalelse och tröst. Min egen längtan blef andras längtan, och mitt hopp fick genom Guds nåd sprida hopp och ljus i andras bröst. —

"Är icke Herren underlig! I själfva motgången använder han sina barn till ljus och ledning för andra. Min lön syntes bestå i de smärtsammaste slag, men genom dessa plockade Herren fram de skönaste himmelska skatter. Ur denna pröfning gick min hustru med nedbrutnen hälsa. Hon hade ju aldrig varit stark, men trogen och tillgifven. Med sitt tysta, helgade väsen hade hon spridt ett ljus i vårt hem, hvars glans kom från himmelen.

Efter dagens möda, och ibland oro, satte hon sig vid min sida och smekte bort bekymren.

"'Du är min skatt', hade jag ofta sagt till henne under sådana stunder. Då brukade hon svara: 'Förtrösta ej på jordiska skatter, min älskade. Gud är vår skatt.'

"'Du har rätt, min vän, men du är min lön i alla fall!" I hennes leende ögon tyckte jag mig då se, att hon instämde i min uppfattning. —

"Tänk er, unge vän, min smärta, när efter ett halft års lidande äfven min älskade maka bäddades i en förtidig graf. Från denna dag förlorade lifvet sin tjusning för min själ. Det blef omöjligt att stanna kvar i den vackra prästgården. Jag tyckte mig höra mina älskades röster i popplarnas sus och deras steg i rummen och omkring mig. Men förgäfves var min klagan, där jag vandrade fram och tillbaka som en galning genom rummen.

"Själf blef jag äfven nedlagd på sjukbädden i en brinnande feber. Under ett helt år så när var jag som från förståndet. Och när jag slutligen blef mig själf igen, var jag blott en bräcklig och skrynklig gubbe.

"Trots min kära församlings ömmaste vård kunde jag aldrig betjäna henne mer. Själfva deltagandet nästan pinade mig. Min röst var gången, mitt hufvud svagt, och min forna kraft blott en bräcklig rö. En bitter känsla grep hela min varelse, ja, till och med min bön led därutaf. Ofta klagade jag högljudt inför Gud öfver den lön, han skänkte sin tjänare. Nog borde jag haft det lite bättre. Nog hade jag arbetat lika troget som

andra bröder, ja, trognare än somliga. Inte hade mina synder eller fel varit värre än andras — men lönen? — O, den lönen! Det fanns inte en af alla mina ämbetsbröder, som lidit så som jag. —

"Men äfven dessa slag hafva i någon mån helats. Det är underligt, huru Guds ord besannas om och om igen! 'Gud slår, men han helar ock!' 'Låt dig nöja åt min nåd, ty min nåd är mäktig i de svaga.' 'Såsom din dag är, så skall ock din kraft vara!'

"Jag flyttade, följd af min församlings medömkan och tacksamhet. Missionsfältet blef sedan min lott i likhet med så många andra gamla prästers. Från plats till plats drefs jag likt en spån på hafvet. Unga bröder kommo, fulla af lärdom, självförtroende och ambition — och naturligtvis gudsfruktan. För dem var jag utgammal och ansedd därefter. De visade mig vördnad, men under vördnadens täckelse bodde likgiltighetens ande. Hvar och en får sörja för sig och sitt, hvarför då bråka sin hjärna om en gammal utlefvad präst!

"Det blef småningom ett stående slagord att sända broder X. dit ingen annan ville gå. Och broder X., ser ni, hade ingen annan råd, ty han hade blifvit alldeles efter sin tid. Nya, moderna idéer i församlingslifvet och verksamheten hade ingripit så väldigt, att hans urmoderna, gammalmodiga församlingsbegrepp var lika utslitet och urblekt som hans gamla prästrock.

"Det fick jag ofta höra, förstår ni, och slutligen blef visan så gammalmodig, att jag kunde den utantill och instämde godmodigt däri. Mina pre-

dikningar blefvo som röster från en förgången tid, och man nästan undrade, hur det kunde finnas en person så fasligt efterblifven. 'Ja, det är ju lätt förklarligt. Farbror hvarken studerar eller mediterar', sade en ung präst på andra året en gång.

"Ett halft dussin gånger har jag blifvit utsparkad från lika många församlingar af de regerande kotterierna. Slutligen har jag fått titeln vägröjare och banbrytare, men, ser ni, byggmästare eller såningsman duger jag ej till.

"Men nu kommer den bästa af alla mina erfarenheter. Efter dessa bittra slag och därpå följande flyttningar öppnade Herren mina ögon för sin stora evighetssanning: lönen söka vi ej här, utan ofvanefter.

"Vi predika denna sanning, men lägga ej särdeles stor vikt därvid. I stället fästa vi oss vid det jordiska. Hem, penningar, rykte, ära — och så slutligen den himmelska lönen.

"Vi kunna inte få allt detta, ser ni, åtminstone kunna vi inte förtrösta därpå. Därför har Herren öppnat mina ögon för det stora eviga hemmet. Detta ser jag för mina blickar och beder, att Gud må hålla det framför mig, tills jag hunnit hem.

"I detta saliga hem har jag min maka, mina barn och många kära vänner, hvilka vänta mig, och till hvilkas möte jag längtar. När jag då öppnar min bibel och läser om detta hem och denna himmelska stad med dess gator af guld, dess sköna flod, dess många boningar, dess klara ljus af Herren själf, dess frid, som ej störes af några sorger eller plågor, och där Gud har aftorkat den sista tåren ur pilgrimens öga — ni må ej

undra på om en gammal präst längtar efter denna lön och detta hem.

"Och det skönaste af allt är, att vår gode Herre gifver oss allt detta af nåd, utan att taga vår begåfning eller våra talanger i beräkning. — — —

"O, låt din gamle trötte tjänare få hinna hem!"

Han tystnade, och med sammanknäppta händer och strålande ögon låg han där blickande uppåt.

Flera gånger under talet hade mitt hjärta gripits af hans djupa lifserfarenheter. Nu låg jag där med förgråtna ögon och sammanknäppta händer. O, hvad jag var liten, jämförd med denne beprövade veteran! Men trots min ringhet jagades jag likväl af storhetsinbillningar och öfverspända idéer!

Så hviskade jag: "Kan farbror förlåta mej!" —

"Förlåta, förlåta er för hvad?"

"Åh, — — att jag visat mig så öfverlägsen mot er."

"Ack, min älskade unge vän, visst har ni min förlåtelse. Öfverlägsenheten böjer sig nog med åren. Men nådelönen, himmelen, skola vi aldrig släppa ur sikte!"

Edw. Schuch.

Ett blad ur vår hindu-missions historia.

Det första ombud, som Augustana-synoden sände till detta fält, år 1878, var pastor A. B. Carlson. Vårt missionsfält ligger på Indiska halföns ostkust. Det smekes af Bengaliska vikens vågor och har en jordyta af 5,370 kvadratmil och en befolkning af 1,296,000. Befolkningen utgöres dels af hinduer och urinvånare, dels af mohammedaner. Indien är ett land med urgammal, hednisk kultur, som ännu lefver i sång och saga, ett land, badande i solljus, skuggadt af palmer och uppfylldt af afgudatempel och afgudapräster, Indiens heliga män, af heliga floder och orter med en ändlös procession af högtidsklädda afgudadyrkare. Det var tanken på denna myllrande skara, som så grep Augustana-synodens kristna och särskildt pastor Carlson ända in i själen, att det för dem blef en lifssak att bringa dem ljus och frälsning genom Kristi evangelium.

Pastor Carlson, som nu kallades att utgå såsom missionär, upptändes af en sådan hänförelsens

eld, att han icke längre rådfrågade sig med kött och blod, utan strax antog kallelsen. Han synes hafva varit besjälad af en Zinzendorfs eldiga nit och hade endast en passion — kärlek till Frälsaren. Egendomligt nog synes detta hafva föranledt missförstånd å de missionärers sida, som förut voro på fältet. Han trodde på sin heliga kallelse att med frimodighet och hjältemod bekänna sin Frälsare inför alla utan anseende till personen. En viss ung man, som sedermera blef missionär, säger, att C. var redskapet i Herrens hand till hans sanna omvändelse. Teckenaren af dessa rader talade med en annan engelsman, som en gång i stor andlig nöd vändt sig till Carlson för att hos honom söka råd och hjälp. "Vet ni då ej, att vi hafva en huld och rik Fader i himmelen?" var C:s med den glada öfvertygelsens kraft framsagda svar. Det var icke så mycket orden själfva som fast mera denna klart framträdande trosvisshet och den mot himlen upplyftade handen, som kommo otrosdimmorna att skingras och tviflen att försvinna. Han kunde återigen tro, att Gud var hans kärleksfulle Fader i Kristus Jesus. Mannen tillade: "Jag glömmer aldrig de intryck, jag fick af Carlson; de skola följa mig för lifvet."

I Rajahmundry höll han föredrag på engelska för de bildade klasserna, som än i dag komma ihåg honom med mycken välvilja och hänförelse. Han tyckes ha kunnat rycka med sig och hänföra skarorna, hvarhelst han kom. Han reste omkring i byarna och och predikade på deras gator och torg, medförande en orgel, som fyra "coolies" buro, och hvarpå han spelade. När han så började

spela och sjunga, strömmade människorna tillsammans, och nu hade han tillfälle att för dem predika evangelium. Innehållet af hans predikan var: "Kom till Jesus!" Kristi kärlek, som så helt uppfyllde och fröjdade hans eget hjärta, kom honom ock att så mycket bjärtare se och känna hedningarnas verkliga nöd och elände. Talet om naturfolk och naturbarn är endast drömbilder och hjärnspöken, som icke finnas i verkligheten. Alla äro af synden genomfördärfvade och förlorade söner och döttrar; alla hafva råkat i röfvarehänder; alla måste frälsas, och detta kan ske endast genom att i sann bättring och tro mottaga världsförsonaren och frälsaren, Kristus. Carlson satte sin prägel och stämpel outplånligt på vårt svenska evangeliseringsarbete i Indien.

Den stora Godavari-floden flyter genom vårt missionsfält. Denna blef 1844 uppdämd och ett väl planlagdt konstbevattningssystem genomfördt i hela Godavari-dalen. Denna landsträcka, som fordom liknade en sandöken, har härigenom förvandlats till ett guldgult böljande risfält med fruktbara åkrar, som mätta och glädja tusentals människobarn i lekamligt afseende. På samma sätt är Augustana-synoden den flod, som genom Guds hand ledts att med sina strömmar bevattna den af okunnighet, vidskepelse, trolldom, "kast"-väsende och afguderi förtorkade hednaöknen. Rika skördar hafva redan vunnits, och själfva den nitälskan, med hvilken hinduerna hängifva sig åt afgudatjänsten, borgar för härliga skördar, så snart folket som ett helt låtit sin glödande nitälskan vändas till den lefvande Gudens tjänst.

Augustana-synoden borde kunna utsända långt flera missionärer äfven till detta fält.

Carlson brukade säga: "Om jag faller i striden, så beder jag, att Augustana-synoden ville sända ut 100 andra missionärer för att inbjuda syndare att komma till Jesus, som undfår syndare och äter med dem. Han genomkorsade landet härs och tvärs och predikade evangelium öfverallt. Han var en den kraftiga handlingens man, emedan han var bönens man, som ihärdigt och brinnande bad om frälsning för Indiens millioner, hvilka ännu böja knä för och tillbedja allt som finnes i djurriket, växtriket och på himlahvalfvet. Tänk, om Carlsons rop och böner om Indiens frälsning skulle nu börja vinna verklig genklang i Augustana-synodens stora och vida hjärta, så att den skulle besinna sig och eldas af den fallne broderns exempel till heligt nit och självförsakande arbete för hedningarnas omvändelse!

Carlson är såsom Augustana-synodens förste hednamissionär väl värd en äreplats i vår ännu nya, men mycket löftesrika missionshistoria. och genom sin brinnande kärlek till Herren och själarna har han från vårt missionsarbetes i Indien allra första begynnelse åt detsamma gifvit den rätta prägeln. Man vet icke, om han fick vara redskap i Herrens hand till någon hednings omvändelse, därtill var hans arbetsdag allt för kort, begränsad, som den var, till trenne år. Visserligen tillbragte han fulla tre år på fältet, men han var dock på grund af sjukdom oförmögen till något egentligt arbete under det sista året. Den korta tid han fick vara frisk, verkade han dock

med nästan apostolisk kraft och frimodighet. På grund af sitt glödande nit utsatte han sig för Indiens glödande solhetta, och genom ett svårt fall af solstyng bröts den starke mannens kraft i förtid. Ryktet om att hans förstånd skulle ha varit rubbadt, redan innan han kom till Indien, är grundlöst och troligen utspridt af dem, som hade en annan religiös fostran än den han hade, och hvilka på grund däraf icke kunde rätt förstå vare sig honom själf eller hans brinnande nitälskan. Tecknaren af dessa rader minnes, hurusom, när de stora väckelserna öfvergingo Norrland 1877—1880, de ur syndasömnen väckte och i syndaförlåtelsens nåd lyckliga själarna af en stor del hederliga och kloka människor betraktades som galningar och narrar, men Herren dömer annorlunda; "det som för världen var dåraktigt utvalde Gud". För oss "augustanare" är han den Columbus, som visade oss vägen till Ost-Indien. Gud ledde honom och vår synod att upptaga arbetet härstädes. Det verk, som Gud stämplar såsom sitt, kännetecknas gemenligen i sin begynnelse af Betlehems, Nasarets och Getsemanes karaktär, d. v. s. af ringhet och lidande. Dessa kännetecken, som äro våra äretecken, hafva rikligen varit vår del. En hänförd korsfarare, som brann af nit att befria det heliga landet ur de otrognas våld, sade: "Gud vill det." Gud vill missionsverket både hemma och borta, och "ve den, som gör Herrens verk försumligt." Vår fallne broder öfvade brinnande och uthållig bön lik en Elia i forntiden; han kämpade och stred lik en annan David för att öfvervinna hedendomens Goliat; han grät, led och

dog lik en andra Jeremias, men han var ock tålig och frimodig i motgången och bedröfvelsen lik en Petrus. Så hvile du, o broder, i frid till uppståndelsens morgon! Det är en stor ära att få verka, lefva och dö såsom han. Carlson var vid sin död endast 35 år och 7 månader gammal.

I fru Anna Edman, född Sundén, framstår bilden af den husliga och tjänande kärleken. Hon var en rättsinnig Marta-själ, som alltid var färdig att offra sig för att tjäna andra. Den som tecknar dessa rader hade glädjen att för en tid få bo i det hem, hvarest hon förde den sanna kvinnlighetens och kärlekens spira. Hon var rikt begåfvad och mycket belästs. Hennes hjärta klappade för allt som var skönt och ädelt, både i naturens och nådens rike. Hennes hjärta liknade ett väisignadt och välstämdt musikinstrument. Hon var ytterst känslig, och därför var hon ofta missförstådd af vanliga hvardagsmänniskor. Hon hade gripits djupt i hjärtat af den indiska kvinnans elände och de i samband därmed stående missförhållandena i hinduernas hem. Vid äktenskaps ingående tagas i Indien hvarken bruds eller brudgums tycken och önskningar i beräkning, utan brudfolkets föräldrar och de som stå i deras ställe handla därvid alldeles efter godtycke. Den fostran, som hustrun oftast får, när hon först inträder i sitt hem, utgöres af hugg och slag. Männen synas tro, att de genom sådan behandling af sina hustrur skola hos dem injaga en sådan fruktan, att de för all framtid skola blifva medgörliga och undergifna. Det är en nationalsed, och därför kunna hvarken kvinnorna eller männen i detta se någon upprörande

grymhet, såsom vi måste göra. Om mannen icke slår allt för hårdt, hör man sällan hustrun klaga. Vi få t. o. m. begagna alla medel för att bland våra kristna afstyra ofoget med afseende på kvinnopryglandet i hemmet. Äktenskapet betraktas som en affär, som dock understundom kan leda till kärlek. Förtryck, slafveri och fruktan föra spiran i Indiens hemlif. Hinduens hem är en trogen bild af hans inre andliga värld, i det att han därifrån utestänger luft och ljus och bör i fullkomligt mörker.

Kristna Marta- och Maria-själar kunna göra mycket för att bringa glädje och fröjd till dessa glädjelösa hem. Endast en *sann* omvändelse af hindumännen och hindukvinnorna kan omskapa hinduhemmen. I Augustana-kvinnor, sen därför till, att evangelium bringas in uti och predikas i dessa olyckliga hem. Vi hafva med flit framhållit den mörka bakgrunden af taflan för att framvisa hvilket stort verksamhetsfält står öppet för en missionärs hustru. Fru Edman arbetade outtröttligt på att lära hindukvinnorna att hålla sig själfva snygga och rena; somliga lärdes att läsa; andra undervisades i handarbeten. De måste också lära sig arbetets sanna och rena glädje. Äfven bordsböner och husandakt måste inläras. I detta afseende måste man gifva våra kristna goda vitsord. De blygas i allmänhet ej för att bedja sina bordsböner och hålla husandakt, sak samma hvar de befinna sig. Förrän en kristlig familjeanda fått genomtränga och genomsyra de nykristna hemmen, kan man ej påräkna att finna något slags förfining eller högre lyftning. I detta hemarbete är

fru Edman banbryterskan på vårt fält och därför väl förtjänt af en tacksamhetens och saknadens minnesgärd.

Fröken Charlotte Swènson var dock den egentliga banbryterskan på det *ordnade* "zenana-arbetets" område. Hon var en stor, ädel och af Kristi kärlek helt besjälad kvinna. Hon gaf villigt allt hvad hon ägde af lekamliga och andliga gåfvor för frälsningen af Indiens brunhyade kvinnor, som sitta instängda inom en af hedniska fördomar och missbruk uppbyggd, tusenårig mur. Ännu finnas inga sprickor och rämnor i denna mur. Endast Kristi evangelium kan underminera och komma den att likt Jerikos murar ramla. Fröken Swenson skänkte allt hvad hon ägde till missionsstyrelsen för att af densamma begagnas till utbildning af bibelkvinnor, hvilkas uppgift skall vara att fortsätta arbetet ibland zenanorna. Summan är omkring 2,000 rupees. Hon gaf sitt lif, sina ägodelar och sitt hjärta åt Herren. Hon kunde icke gifva mera. Hon dog en salig död och hvilar nu hemma hos Herren. Hon ångrade aldrig, att hon offrat sig för Indiens kvinnor, utan betraktade det som en stor förmån och ära. Om ett på kristlig grund hvilande zenana-arbete skall vidmakthållas i vår mission, så borde det inordnas i missionsorganisationen på samma sätt som det manliga och kvinnliga diakonatet i Amerika och Europa. Om kvinnorna i saknad af en teologisk lärokurs och af en ämbetsvärdighet, som ensamt kan skänka en sann auktoritet, skola leda zenanaverksamheten, så är fara för handen, att de med sitt känsliga sinne i mångt och mycket komma att

påverkas af och göra eftergifter för hinduismen i stället för att leda och fostra i sant kristlig anda. Kvinnor, som sändas ut att verka på missionsfältet, borde därför genomgå en för deras arbete afpassad lärokurs i den kristna religionsläran.

Pastor E. Edman kom med familj till Indien 1890 i januari och nödgades återvända till hemlandet i april 1894 på grund af sin hustrus hälsotillstånd. Han kom till Indien för andra gången vid jultiden 1900 och återvände till Amerika på våren 1904. Dr Edmans anlag gjorde honom synnerligen värdefull i praktiska värf. Han ombyggde det hus, i hvilket nu Samalkot-missionären bor, på ett praktiskt och ändamålsenligt sätt. Insecnde behofvet af ett litet kapell å stationen, grep han beslutsamt verket an och byggde ett sådant i Samalkot. Genom hans bemödanden infördes i vår missionsförsamling ordentliga kyrkoböcker. Han ägde ock en god och praktisk inblick i evangeliseringsarbetet. En kyrka är nu under byggnad i Samalkot. Denna torde, när den en gång blir färdig, komma att stå såsom ett monument för århundraden. Denna bygges af vanlig otuktad sten med god kalk såsom murbruk. Den bastanta kyrka, som byggdes i Trankebar 1718 af Ziegenbalg, står än i dag. Hvarför skulle ej "Augustana-kyrkan" kunna stå lika länge? Denna kyrka är en heder för vå synod, som bekostar hennes uppförande.

I Peddapur påbörjades 1892 af dr Edman en liten 3-klassig skola, som nu växt till en högskola med öfver 400 studerande, de flesta tillhörande

brahman-kasten, den högsta å Indiens sociala skala. Här har Gud gifvit oss en öppen dörr ibland Indiens högre kaster. Ett tillfälle som detta torde mycket sällan yppa sig i missionshistorien. Om denna anstalt skall kunna blifva till den välsignelse, som Gud och vår mission åsyfta, så borde *synoden* genast sända ut en *präst* för att föreståd densamma samt därjämte samla en summa penningar af $4.000 för en passande skolbyggnads uppförande i staden. Peddapur har en befolkning af 20,000 människor och erbjuder således ett stort fält för en missionär.

Öster om Godavari-floden innehafva nu svenskarna två stationer, Jaggampet och Samalkot, med 453 byar, och väster om densamma Tallapudi. Af svenska missionärer hafva döpts något öfver 1,700 personer under de 22 år, som de deltagit i verksamheten. Det är att märka, att emellan pastor Carlsons dödsår, 1882, och 1890, som var året för dr Edmans ankomst, fanns ingen svensk på fältet. Dansken pastor I. K. Paulsen arbetade dock under dessa 8 år på Samalkot-fältet, svenskarnas fält, med mycken kraft, flit och trohet.

Vid jultiden 1902 anlände fröken Hedvig Wahlberg för att arbeta på fältet såsom sjuksköterska och stannade något öfver fem år hos oss, tills hon med nedbruten hälsa återvände till Amerika. Den tid, hon var i Indien, arbetade hon med stor flit och trohet samt ådagalade uti ord och vandel ett sant kristligt och allvarligt sinnelag. Hon var den första sjuksköterska, som vår mission sändt ut på vårt fält, och var banbrytare på detta område. Hon blef ett redskap i Herrens hand att

rädda en af våra missionärer, som häftigt insjuknat i elakartad tyfus-feber. Det var under de många veckornas nattvak vid sagde missionärs sjukläger, som hennes hälsa bröts.

Om väggarna i Samalkottas hvitrappade herdetjäll, som ligger inbäddadt i en indisk skogsdunge, 10 mil från den Bengaliska viken, kunde tala, skulle de förtälja en saga om hängifven, självuppoffrande kärlek, om ihärdig, trosstark bön. Här har pastor Carlson uppsändt sina brinnande böner till Gud för Indiens frälsning, inom dessa väggar samlades ock hinduerna, innan kapellet uppfördes, för att höra Guds ord predikas. Julfester hafva hållits i detta hus både af infödda kristna, när dessa utgjorde endast ett fåtal, och sedan af missionärsfamiljens mera slutna krets. Bönemöten och andra andaktsstunder hafva här hållits, vid hvilka Herren varit mycket nära och fröjdat sina fattiga nådebarns hjärtan. Många strider hafva ock utkämpats inom dessa väggar. Mycken oro, ängslan och sorg hafva här nedlagts inför den eviga barmhärtighetens tron. Många kristna blifva nämligen sorgebarn, som förorsaka missionären många bekymmer och mycken ängslan och oro. Missionären känner sig därför ofta så ensam och öfvergifven. Tänkte våra kristna där hemma mera härpå, skulle de förvisso bättre efterfölja den apostoliska församlingens exempel att i trogna förböner dagligen frambära sina missionärer inför nådens tron. En sann missionär är en ständig skottafla för satans glödande skott och pilar. Djäfvulen och onda människor rasa ständigt emot evangelium och dess tjänare. H. E. Isaacson.

Det rätta tjänaresinnet.

"Varen så till sinnes, som Kristus Jesus var." Fil. 2: 5.

"Sammalunda ock I, när I hafven gjort allt, som har blifvit eder befalldt, så sägen: Vi äro onyttiga tjänare; vi hafva gjort hvad vi voro pliktiga att göra." Luk. 17: 10.

Man talar i vår tid så mycket om praktisk kristendom, att detta uttryck, hvad beträffar den kyrkliga verksamheten, nästan blifvit ett slagord. I både tid och otid klandrar man Kristi församling, icke blott för verkliga, utan ock för diktade fel. Bland mycket annat utslungar man mot henne den anklagelsen, att hon i sin verksamhet icke är nog praktisk, och att hon icke ställer sig nog förstående mot alla dessa olikartade rörelser, som klappa i tidens bröst. Många finnas ock, som med verklig skadeglädje tänka eller säga, att för henne lider det till kväll, att det redan är skymning och slut på arbetsdagen. Därpå kunna vi blott svara: detta är icke sant.

Ännu är det icke slut på dagen. Ännu lyser Guds sol på himmelen öfver arbetsfältet. Själfva den skriande nöden, som ligger i så öppen dag, predikar: ännu är det icke natt. Huru länge arbetsdagen varar, därom kan man icke läsa i stjärnorna, men nog kan också för Kristi församling en natt komma, då det heter: hon *kan* icke längre verka. Därför bör hon så inrätta sin arbetsplan och arbeta med sådan flit, som vore det snart slut på arbetsdagen, på det att hon på bästa möjliga sätt må fylla sin stora uppgift i världen.

Men skall hon lyckas i denna sin uppgift, måste hon gifva akt på det som djupast rör sig i tiden och som oemotståndligt inverkar på tidens människor. Den tid, i hvilken vi lefva, är onekligen en högst underbar tid; ofantligt många olika krafter, både för det onda och det goda, äro i rörelse. Världen har så brådtom i vår tid. Det lefves fortare nu än någonsin. Utvecklingen är så hastig, att den mångenstädes bär brådmognadens färg. Den är ohjälpligt dömd, som står stilla och låter utvecklingen gå sig förbi. Det riktigt jäser på alla lifvets områden. Tiden är bostafligen mättad af frågor. Otaligt många problem, det ena betydelsefullare än det andra, tränga sig på oss och fordra sin lösning. Det är tydligt, att Kristi församling härvidlag måste vara vaken samt lämpa sina arbetsmetoder efter tidskrafven. Och det är en glädjande företeelse, att hon numera lärt känna och behjärta sin plikt i detta fall. Hon har, kunde man säga, iklädt sig en ny dräkt, aflagt söndagsdräkten och i arbetskostym begifvit sig ut att brottas med dessa väldiga samhällsproblem,

hvilka på alla håll träda henne till mötes. Hon har fått en mera vidsynt blick på lifvet och söker tillämpa kristendomen på det praktiska lifvets alla områden såsom aldrig förr. Med kärlek till Gud, som gifvit henne uppdraget, och till människor, som ligga hemlösa vid evighetens gräns, vandrar hon med fasta steg på stigar, där vår tids självviska fariséer, spetsfundiga skriftlärda och gudlösa sadducéer sjunka djupt i tviflets och förtviflans bottenlösa dy. Och allt eftersom tiden lider, blir det för henne mer och mer maktpåliggande att såsom en sann Jesu Kristi tjänarinna gå omkring, göra väl och hjälpa alla, alldeles såsom hennes store Mästare själf gjorde, då han i synlig måtto vandrade här på jorden. I sanning, här fordras, ja, här duger ingenting mindre än det rätta tjänaresinnet, om hon skall lyckas i sin väldiga mission.

Hvad förstå vi då med detta sinne? Hurudan är den människa beskaffad, som verkligen besjälas af detsamma? Den första af ofvan angifna bibelverser visar oss en villig tjänare. "Frågar du, hvad namn han bär? Jesus Krist det är." Aposteln säger: "Varen så till sinnes, som Kristus Jesus var." Ja, där ha vi det. Det är just detta, som framför allt fordras vid all verklig tjänst i Guds rike. Hurudant sinne hade då Jesus emot oss? Jo, han skattade människosjälen så högt, att han villigt försakade allt för vår skull. Han kom, icke för att låta tjäna sig, utan för att tjäna oss. Han sökte människorna. Han antog sig äfven de föraktade, utan att bli befläckad. Natten var honom icke för lång, då det gällde att förhjälpa en

Nikodemus till ljuset. Han gick omkring, gjorde väl och hjälpte alla. Han bar purpurmanteln, han kröntes med törnekronan, och han upphöjdes slutligen på korsets hemska tron. Det fanns icke något, hvartill han icke var villig för att tjäna oss.

Det är därför utmärkande för den människa, som är besjälad af det rätta tjänaresinnet, att hon med glädje går sin Mästares ärenden här på jorden; hon betraktar detta rent af såsom en stor nåd. Det är ock ett stort bevis på förtroende, när Gud gifver oss något uppdrag att utföra. Mänskliga förtroendeuppdrag kunna vara stora, och de aktas högt i världen, men hvad äro de mot detta, att få tjäna Gud. När ett lands högste styresman utnämner ämbetsmän i tusental, händer det ytterst sällan, om ens någonsin, att han erhåller som svar: "Jag vill ej åtaga mig det uppdraget, ty det är för mödosamt och besvärligt", utan tvärtom betraktas det af alla såsom en synnerlig lycka och hedersbevisning att bli ihågkommen på ett dylikt sätt. Borde det icke vara sammalunda, då Herren kallar oss till sin tjänst? Vi borde sannerligen kunna glömma arbetets möda och besväret för nåden och saligheten att få tjäna Herren Jesus, som först har älskat och tjänat oss. Af allt tungt, som kan hända oss på jorden, vore väl det bland det tyngsta att ej längre få tjäna vår Herre och Gud.

Det rätta tjänaresinnet kännetecknas ock af flit och trohet. Arbetsdagen är kort. Fältet är stort. Ingen behöfver stå sysslolös. Alla böra vara med. Arbetet bör utföras med all den kraft och energi, hvaraf man är mäktig, ja, med verklig hänförelse.

Men finnes något sådant som hänförelse på jorden? Ja, visserligen! Det finns utan tvifvel t. ex. på konstens område. En "skönhetsidé" föresväfvar konstnären, t. ex. bildhuggaren och målaren, då han står framför det ohuggna blocket eller den tomma duken, och rycker honom så med sig, att han förmår ur blocket framkalla eller på duken öfverflytta densamma. Så måste det finnas hänförelse på det högsta af alla arbetsområden, där det är fråga om det dyrbaraste material: människosjälar, och om öfverflyttandet på dem af den gudomliga idéen: skaparetanken med afseende på människan. Den har åtminstone en gång funnits i världen, i honom, som kom för att arbeta på ett råmaterial, mera hårdarbetadt än stenen, och förvandla detta till ett rike af varelser, lika honom själf, enfödde Sonen. Ja, hos honom fanns hänförelse, verklig entusiasm i fullaste mening. Och ha vi rätt fattat, hvad han gjort för oss, då gå vi med samma hänförelse hans ärenden här på jorden.

Arbetsfältet är stort, icke en lekplats, utan ett oändligt stort skördefält, hvarest vi alla böra gripa in och arbeta flitigt och oförtrutet. Den late och liknöjde kan aldrig lyckas. Blefve blott den sanningen mäktigt skrifven i din själ, så skulle hela ditt lif förvandlas. Här gäller trohet mot Herren och hans sak, trohet på den plats, där du är, äfven i de mest alldagliga förhållanden i lifvet. Ingen kallelse är för simpel, då det gäller att tjäna Gud. Inför honom finns ingen simpel kallelse. Du bör icke tänka eller säga: om jag vore där och finge göra det eller det! Det rätta tjänaresinnet tager icke sådana språng, utan det

bidar i stillhet inför Herren för att troget akta på hans vink och göra hans vilja. Det sitter så djupt inne hos oss alla att beundra och upphöja gåfvorna och att förbise troheten. Men de stora gåfvorna innebära ett ökadt ansvar. Den mycket är gifvet, af honom skall mycket utkräfvas. Borde vi icke bäfva för de stora gåfvorna? Äro de dig gifna, nå väl, Herren gifver nåd i förhållande därtill. Saknar du dem, hvad mera? Herren frågar blott efter troheten. Den sista dagen skall uppenbara, att det främst gällde att vara trogen, ej att lysa eller uträtta, hvad människor kalla storverk. Bed Gud om nåd att kunna vara trogen, där du står, och han skall icke underlåta att i rätt tid och på rätt sätt gifva dig befordran och anförtro dig en högre uppgift.

Tänk, hvilka härliga segrar som kunde vinnas för Guds rike, om blott ett lefvande missionsintresse finge gripa hela vårt folk, en hänförelsens eld tändas på våra hjärtans altare, en eld, hvars flammor komme att stiga mot själfva himmelen och sprida sig vida omkring på vår gamla jord! Men tänk, huru vemodigt det nu ljuder från många skördefält: "Sommaren har flytt, hösten är förbi, men vi — vi stå ännu på samma ställe som för åratal tillbaka, vi ha ännu icke funnit frälsningen. Det är en vacker vinter. Men ack, när skola vi få sjunga: Det lider, det lider mot våren"? Jesus står ännu och pekar på våra fält. Han säger: Gå äfven du och arbeta i min vingård. Hvad fattas oss? Medel fattas icke. Det finns penningar nog i våra församlingsmedlemmars fickor att beså hvarenda torfva på våra missionsfält med san-

ningens säd. Men felet består däri, att ju mer den timliga rikedomen växer, desto mer sammankrymper hjärtat, och handen blir en sådan klumphand, att det blir nästan omöjligt att få ned den i fickan för att frambringa en liten skärf för Guds rikes verksamhet. Hvarför spela de egna intressena alltid en så stor roll? Hvarför äro vi så självviska? Hvarför tillgodose vi alltid oss själfva så väl, under det att vi glömma andra? Vi älska så litet och besjälas så litet af det rätta tjänaresinnet. Vår kärlek är vingbruten, om den icke förmår lyfta oss öfver alla dessa småting, som ställa sig i vår väg, och bära oss ut på våra olika fält med det glada budskapet. Må vi aldrig glömma, att våra krafter, vår tid, våra gåfvor och, märk! äfven våra ägodelar tillhöra Herren. Må vi därför vid tanken på allt detta sporras till större uppoffringar och kraftigare ansträngningar, när det gäller missionens heliga sak ibland oss! Må aldrig den kristliga kärlekens glöd slockna under våra händer! Må vi icke sitta med knäppta händer, korslagda ben och högtidliga miner samt bara klaga öfver tidens ondska och ruttenhet, utan låtom kasta af oss tröghetens och bekvämlighetens mantel och äfven vi skynda ut på arbetsfältet för att göra det lilla vi kunna!

"Gör det lilla du kan, gör det villigt och gladt,
snart de dyrbara tillfällen fly;
efter vår kommer höst och på dag följer natt,
då kanhända ej morgon skall gry.
O, var flitig att så, medan ännu är tid,
att en gyllene skörd måtte mogna i frid!"

Detta gäller *den enskilde i första hand*, äfven om hans verkningskrets blir församlingen och samfundet. Gud välsignar oss i den mån vi troget använda de pund, han förlänat oss. Må hvar och en rätt fatta sin höga kallelse! Märk, du är kallad, icke blott att ärfva saligheten, utan ock att arbeta i Guds vingård. Och du fullgör icke dina plikter *blott* genom att själf gå någorlunda regelbundet till kyrkan och erlägga din medlemsafgift, äfven om detta för visso är af stor betydelse. Nej. Herren vill ha dina personliga krafter. Du kan icke medelst ombud utföra dina kristliga plikter. Icke ens din pastor kan utföra dem i ditt ställe. Du själf bör vara med och utföra ett sant missionsarbete i din omgifning. Hvilka rika tillfällen härtill du äger! Huru många dyrköpta själar ligga icke redan döende utefter lifvets allfarsväg, och andra falla, den ene efter den andre, vid vägen. Mångas både hjärtan och fötter blöda. Kasta blott en flyktig blick på vår tids människor! Hvad ser du då? Å ena sidan många, hvilka bokstafligen dansa i slafbojor omkring mammons blodbestänkta altare, och som dag och natt hålla på med att trampa den grottekvarn, som mal guld åt dess ägare; å andra sidan sådana, som dag ut och dag in kämpa lifvets bittra kamp för tillvaron och i häpnadsväckande många fall draga det kortare strået, sådana som trots allt slit och släp ligga nödställda och försmäktande som en Lasarus vid den rike mannens tröskel. Förstår du, hvad detta innebär? Fattar du, att du härvidlag har plikter, hvilka du, såsom människa och kristen, icke har rättighet att fegt smyga dig ifrån? Här

bör du skynda till hjälp, innan det blir för sent att hjälpa.

Din tjänst kan ock insättas på andra områden. Det är en stor mission att t. ex. besöka de sjuka, trösta de sörjande och uppmuntra de bekymrade; att uppsöka samt föra med dig hem och till kyrkan nyanlända landsmän, främlingar och besökande, en mission, som tyvärr icke öfvas nog ibland oss; att maka åt sig i kyrkbänken med ett vänligt leende samt välkomna och räcka en bok åt tillfälliga besökande, en kärlekens mission, som aldrig glömmes af den, som blir föremål därför; att vara vänlig och förekommande mot alla, utan hänsyn till ålder, kön, kall eller nationalitet; att uppsöka dessa, som äro i särskilda faror, de likgiltiga, de okunniga, de fallna. Och sedan de ålderstigna, hvilkas lefnadssol håller på att bärgas, dem få vi icke heller glömma. De lefva mest i det förflutna. De äro känsliga. På dem må vi slösa litet kärlek en tid. Vi bli alla gamla, om vi få lefva länge nog. Med ett ord: du bör tjäna och göra godt hvarhelst ett tillfälle yppar sig. Om du har ett alabasterkärl af deltagande kärlek och vänskap, så bör du icke hålla det förseglad, till dess dina vänner inslumrat i den sista sömnen. Hellre bör du förljufva deras lif i den mån du kan. Tala erkänslans och uppmuntrans ord, medan deras öron ännu kunna höra dem och deras hjärtan värmas och göras glada. De goda saker du ämnar säga, när de äro bortgångna, säg dem dessa, innan de fara hädan. De blommor du ämnar lägga på deras likbår, skänk dem dessa, medan de ännu lefva. Om du har ett sådant alabasterkärl undangömdt någonstädes, som

du ämnar bryta öfver deras döda lekamen, bär då detta till dem, då matthetens och bedröfvelsens timmar hvila så tunga öfver dem, öppna ditt kärl, att de må uppfriskas, stärkas och uppmuntras, då de behöfva detta. Låtom oss lära oss att smörja våra vänner med välluktande kryddor redan långt före deras begrafning. Blommor på likkistan sprida ingen doft tillbaka på den tröttes och lidandes stig. Må vi lära oss tjäna på ett sådant sätt, att vår tjänst blir till största möjliga välsignelse.

Men ännu en sak böra vi lägga märke till. Det rätta tjänaresinnet söker ej, men får likväl belöning. Vår store Mästare har äfven med afseende härpå gifvit oss en alldeles förträfflig regel. I den senare af ofvan angifna bibelställen säger han: "Sammalunda ock I, när I hafven gjort allt, som har blifvit eder befalldt, så sägen: Vi äro onyttiga tjänare; vi hafva gjort hvad vi voro pliktiga att göra." Ja, så bör det vara! Vi ha sannerligen ingenting att brösta oss öfver. Äfven då vi ha gjort vårt allra yttersta, ha vi icke gjort några öfverloppsgärningar. Vi ha gjort blott det, som vi voro pliktiga att göra. Ack, att vi kunde lära oss inse detta! Vi ha icke gjort oss förtjänta af någon lön. Icke ens dessa, med hvilka telegrafen och tidningspressen syssla jämt och ständigt samt prisa och berömma för deras förmenta storverk, ha något att fordra. Men likväl skall Herren belöna hvarje trogen tjänare. Redan med hänsyn till denna värld finna vi, att hvar och en får tillbaka hvad han gifver. Vi mottaga lika mycket, som vi gifva, ja, ännu mera. En gammal legend, som är synnerligt vacker, belyser detta förhål-

lande. Den förmäler, att en viss köpman, som för någon tid skulle resa utrikes, före sin affärd kallade till sig två af sina vänner och lämnade till hvar och en af dem en säck hvete, som de skulle på bästa sätt förvara, till dess han återkom från sin resa. År svunno hän. Men slutligen kom han tillbaka och begärde att återfå sina hvetesäckar. Den förste tog honom till sitt magasin och visade honom ifrågavarande säck, hvars innehåll hade alldeles fördärfvats af mögel och var fullkomligt värdelöst. Den andre däremot förde honom ut på sina välodlade åkrar och utpekade för honom fält efter fält, hvars gyllne gröda vajade för höstvinden. När köpmannen stod där, behagligt berörd af den härliga anblick, de väldiga fälten företedde, utropade han: "Du har i sanning visat dig en trogen vän. Gif mig nu en säck af det hvetet; det öfriga hör dig till." Reflexionerna göra sig själfva.

Den som sår i kärlek skall en gång få skörda. Herren själf skall löna honom. På den sista stora dagen skall Gud öppna hela sitt rike för honom. Alla Guds tankar i dessas sköna sammanhang öppna sig då för honom, Guds helighet och salighet strömma då obehindradt in i hans hjärta. Allt stycke-verk blir aflagdt, och allt blir helt och rent och fullt. Hvarje trogen tjänare får, efter sin ställning och förmåga att mottaga, allt, och hans salighet blir utan brist. På graden af hans trohet skall det bero, hvilken denna ställning och hurudan denna förmåga skola vara. Därpå skall det bero, om tjänaren skall komma att stå mycket nära medelpunkten i himmelens saliga boningar,

Herrens egen tron, eller han skall vara såsom dörrvaktare där, men äfven den ytterste där skall känna sig fullt salig.

Har du, kære vän, varit med i arbetet? Har du offrat något af din tid och dina krafter åt Gud? Har du gifvit något af de gåfvor, Gud förlänat dig att förvalta en liten tid? Har du varit med i bön och förbön för arbetets välsignelse? Är du med i arbetet nu? En gång skall frågan bli denna: har du varit med? Då skall Herren kröna de sina med ära och oförgänglighet. Må vi alla ställa oss i ledet! Vi skola då bli till välsignelse för Guds rike och själfva, välsignade af Herren, till sist af idel nåd vinna lifvets oförgängliga krona. Då skola vi fullt förstå innebörden af sångarens ord, då han sjunger:

"Att tjäna ärligt utan lön,
nog är den lotten mera skön
än världens lyckokransar,
fast ingen vet den tysta strid,
du stred för tro och samvetsfrid
med kanske brutet pansar.
En gång så få
nog molnen gå
och lämna himlen fri och blå."

C. A. L.

Ske din vilja — på jorden!

Göran Malmborg, den framgångsrike fabrikören, hade tillbringat hela dagen och en del af aftonen på sitt kontor. Nu var han på väg hem.

Det var bitande kallt. Stjärnorna gnistrade på det djupblå himlahvalfvet, månljuset var nästan bländande på den nyfallna snön, och halft genomskinliga rökpelare höjde sig sakta ur de fredliga skorstenarna. Långt i fjärran hördes ett hundskall då och då, och ännu längre bort tillkännagaf en gäll ånghvissla, att ett annalkande tåg hunnit fram till M., den lilla trefliga byn där borta bland kullarna.

Hurtig som en tjugofem års yngling, fast han uppnått en ålder af femtiofyra år, skred vår affärsman med raska steg fram öfver den knarrande snön. Han var af naturen gladlynt och treflig, men just nu strålade det runda ansiktet af mer än vanligt välbehag, ty under dagens lopp hade två stora affärsföretag på ett förmånligt sätt afslutats, ett tredje hade påbörjats, och öfverste bokhållaren hade inlämnat en synnerligen uppmuntrande redogörelse för årets finanser.

Af denna redogörelse framgick, att Malmborg under det nyss förflutna året förtjänat icke mindre än trettiofem procent på de i fabriksaffärerna insatta penningarna. Han hade med andra ord tillökt sin redan ansenliga rikedom med tjugofyra tusen dollars och hade därigenom uppnått den ambitionens bergspets, som under nästan hela hans lifstid hägrat för hans fantasi. Malmborg var nämligen millionär.

På vägen hem denna afton steg han in hos en af sina arbetare för att uträtta ett ärende. Läsaren torde undra på att en millionär ville gå ett ärende till en fattig arbetare, men Malmborg var icke en vanlig millionär. Han gick till fots både till och från sitt arbete, var personligen bekant med alla sina arbetare och tittade gärna in i deras hem. Detta var emellertid hans första besök i detta hem, ett fridfullt, men fattigt bo. Han bemöttes med vänlighet och inlät sig i ett länrge samtal. Under tiden märkte han, att väggarna voro nästan bara. De prydnader som funnos bestodo af en gammalmodig klocka, ett porträtt af Abraham Lincoln och en tafla, på hvilken stod att läsa i enkla bokstäfver:

SKE DIN VILJA

PÅ JORDEN

Denna tafla gjorde ett underligt intryck på millionären. Orden föreföllo honom både välbekanta och främmande. Han hade ju hört dem förr, men när och hvar och under hvilka omstän-

digheter? Detta kunde han icke få klart för sig. Emellertid uträttade han sitt ärende, sade ett vänligt godnatt och fortsatte sin vandring mot hemmet.

Under sådana vandringar plägade han låta fantasien leka med något nytt affärsföretag, men nu kunde han ingenting annat tänka på än den där taflan. "Ske din vilja — på jorden", upprepade han om och om igen för sig själf. "De där orden utgöra ju en del af tredje bönen", fortsatte han, "men — Guds vilja på jorden? Kan det verkligen vara meningen? Ja, det står ju så: såsom i himmelen så ock på jorden. — Guds goda och nådiga vilja sker väl vår bön förutan; men vi bedja i denna bön, att den må ske äfven hos oss. — Det var ju självfaste Luther, som så förklarade denna bön. — Besynnerligt, att jag aldrig förr lagt märke till detta!"

Den gladlynte affärsmannen var i sitt hjärtas innersta en mycket allvarlig man. Han besjälades af en djup vördnad för allt heligt och ansåg religionen för det heligaste af allt på jorden. Den tillhörde helgedomen och sabbaten. Att taga den med sig ut på torget hade aldrig fallit honom i tankarna. Hade en sådan tanke någonsin uppstigit inom honom, skulle han utan tvifvel hafva bortvisat den såsom en frestelse att draga det allra heligaste ned i smutsen. Och dock — "Ske din vilja, såsom i himmelen så ock *på jorden*". "Tillkomme ditt rike", heter det ju också i Herrens bön. *Tillkomme!* "Att hans goda och nådiga vilja må ske äfven *hos oss*." "Och jag såg den heliga staden, ett nytt Jerusalem, nedkomma af

himmelen från Gud." *Nedkomma!* Det var ju högst besynnerligt allt detta! Väl ingenting som han icke ofta hört och läst förut, men allt tedde sig i ett nytt ljus.

Under vanliga förhållanden plägade hr Malmborg insomna, så snart han gått till sängs, men denna afton var det annorlunda. Han kunde icke somna. Han tänkte och grubblade timme efter timme. Det ena bibelspråket efter det andra kom för honom, så att han började undra på att han kom ihåg så många, men icke ett enda ville tjänstgöra såsom försvar för hans bekväma lära om gudstjänstens innestängande i kyrkan. Långt på natten kom han att tänka på Pauli uppmaning till filipperna: "Varen så till sinnes, som Kristus Jesus var". Ja visst, men när? Hvar? Blott i kyrkan? Blott på söndagen? Det står ju icke ett ord om det. Tänk, om det skulle betyda, att vi böra vara så till sinnes under hela veckan, i vårt arbete, vårt planläggande, våra affärer! Nå ja, hvad annat *kan* det betyda?

Den framgångsrike fabrikören började ransaka sitt lif och lefverne på ett sätt, som han aldrig förr gjort. "Har jag varit så till sinnes, som Kristus Jesus var?" frågade han sig själf. "Har jag bemött mina arbetare, mina kunder och mina konkurrenter i Kristi sinnelag?" Mängen af hans bekanta skulle utan tvekan hafva svarat "ja", ty Malmborg hade ett godt rykte om sig och var allmänt känd såsom "en kristligt sinnad affärsman", men han själf, med bättre kännendom om sitt hjärtas böjelser, bäfvade inför den allvarliga frågan.

Han tänkte på sina fattiga arbetare. Många utaf dem hade släpat och slitit i tio, femton, tjugu år på de stora fabrikerna. De voro i allmänhet redliga, nyktra och sparsamma, och dock hade blott en ibland femtio kunnat spara ihop nog för att skaffa sig ett eget hem. Malmborg däremot hade blifvit millionär. Af världsmänniskor ansågs ju detta för affärssnille och beprisades högeligen, men stämde det med Kristi sinnelag? Han tänkte särskildt på Petrus Peterson, en utaf de bästa arbetare han hade, som dock i flera år förföljts af olyckor. Senast hade hans hustru fallit utför en trappa och brutit båda benen af sig. Till följd häraf hade hon i snart fyra månader legat till sängs. Denne man erhöll två dollars om dagen. Han behöfde åtminstone sex. Var ett sådant lönevillkor i öfverensstämmelse med Kristi sinnelag?

Så tänkte han ock på en del af sina kunder och det sätt, på hvilket han drifvit affär med dem. Därnäst kom han ihåg sina konkurrenter. Två utaf dessa hade han på ett synnerligen "affärsmässigt" sätt alldeles nedgjort, och det sinnelag, i hvilket han gjort det, visade i sanning föga lydnad för apostelns förmaning.

* * *

Klockan var efter ett, innan hr Malmborg kunde somna. Han sof oroligt och väcktes i daggryningen af en underlig dröm. Han tyckte, att en ny dag randats, och att han i vanlig tid begifvit sig åstad till fabrikerna. Framkommen märkte han, att arbetet var i full gång, men att en underlig frid hvilade öfver alltsammans. Arbetarna

rörde sig med vanlig färdighet, men öfver hvarje anlete hvilade liksom en helig sabbatsstämning. Han gick upp på sitt kontor, men här steg förvåningen till öfverväldigande häpnad, ty där vid hans egen pulpet satt Herren Kristus själf. Vid denna syn vaknade den sofvande, och ett ögonblick senare stod han yrvaken på golfvet.

* * *

"Varen så till sinnes, som Kristus Jesus var." Huru dessa ord grepo omkring sig i den store affärsmannens själ! I flera dagar efter ofvannämnda händelse visade han föga eller intet intresse för de vanliga göromålen. Han gaf råd och anvisningar, endast då han tillfrågades, annars ägnade han sig uteslutande åt försöket att utforska, hur han skulle kunna ordna sina affärer i öfverensstämmelse med Kristi sinnelag. Ty Malmborg *ville* verkligen åt rätta hållet, äfven om han icke alltid gått däråt. Om och om igen framstod för honom den frågan: "Om Herren Kristus verkligen skulle intaga din plats på kontoret, huru skulle han sköta affärerna? Huru skulle han till exempel bestämma lönevillkoren? Månne han skulle söka att under alla möjliga förevändningar sätta ned dem till det allra yttersta? Brukade han, under sin vandring här nere på jorden, fråga de nödställda: "Hvad är det minsta, du vill ta emot?" Eller: "Hur mycket kan du förtjäna?" Syntes icke alla hans kärleksverk grunda sig på den enkla frågan: "Hvad behöfver du?"

Ett par veckor efter besöket i den lilla arbetarekojan hade hr Malmborg nedtecknat följande beslut för framtida handling:

1. Att efter bästa förstånd och förmåga sköta affärerna på ett kristligt sätt, utan afseende på följderna.

2. Att vid bestämmande af lönevillkoren fästa mindre afseende på hvad arbetaren kunde förtjäna, än på hvad han verkligen behöfde.

3. Att vid tillverkningen af de saker, hvarmed han dref handel, framför allt se till, att de blefvo väl gjorda, ändamålsenliga och varaktiga, äfven om förtjänsterna skulle lida aldrig så mycket därutaf.

4. Att under alla omständigheter söka bistå sina konkurrenter i stället för att söka besegra och nedgöra dem.

Innan han försökte att sätta dessa regler i verket, ville han dock först underkasta dem en grundlig tankepröfning. Han var en god tänkare och en skicklig räknemästare. Det dröjde därför icke länge, förrän han insåg den absoluta omöjligheten af att i verkligheten genomdrifva de uppsatta besluten. De skulle på en kort tid ruinera honom såsom affärsman.

Då började han fundera på att nedlägga hela sin verksamhet och med alla sina gåfvor ägna sig åt Herrens tjänst. — Men detta var munkarnas sätt att komma undan världens ondska. Hvad vill det egentligen säga att ägna sig åt Herrens tjänst? "Hvad I hafven gjort en af dessa minsta mina bröder, det hafven I gjort mig." Kanske var det något djärft att tillämpa dessa ord på det moderna affärslifvet, men det är åtminstone visst, att man icke kan tjäna Herren och på samma gång förorätta sina medmänniskor. Å andra sidan

får man nog leta både länge och väl, innan man finner en affärsman, som bedrifver sin verksamhet *i Jesu namn.*

Hr Malmborg tyckte sig nästan kunna se den heliga staden, det nya Jerusalem, vilja sänka sig mot jorden. Han tyckte sig också kunna höra den stora skaran, som under seklernas lopp bedit: "Tillkomme ditt rike". Och likväl dröjer det. Hvarför? Ja, hvarför? Kan vårt affärslif ha något med saken att göra? Utan tvifvel.

Hvad utgör själfva grundprincipen uti vårt industriella system? Den är mycket enkel — lika enkel som den är vidtomfattande. Den kan uttryckas ungefär så här: *att söka få till sig så mycket som möjligt och gifva så litet som möjligt i gengäld.* Men detta stämmer ju icke med Kristi lag! "Detta", tänkte Malmborg, "utgör bestämdt ett af de största hindren för tillkommelsen af Guds rike och utförandet af hans vilja på jorden. Denna princip är i grund och botten ogudaktig, och ur densamma, liksom ur en giftig källa, flyter allt det onda, som förpestar vårt moderna affärslif. Här behöfves en revolution, en revolution hvars like världen aldrig sett, en revolution med Herren Kristus själf i spetsen."

* * *

Nästa afton, då vår millionär enligt gammal sed läste sitt Fader vår, stannade han länge, länge vid den andra bönen: "Tillkomme ditt rike". Och ännu längre dröjde han vid den tredje: "Ske — din — vilja", läste han sakta, eftertänksamt och

andäktigt. "Ske — *din* — vilja. — så — som — i himmelen — så — ock — *på* — *jorden*."

Innerligt som han längtade efter att få göra Guds vilja insåg han, att det är praktiskt omöjligt att tillfyllest göra den under vårt moderna, okristliga konkurrenssystem. "O, om det vore möjligt" suckade han, "att förmå de jäktande människorna att inse hur godt och skönt det vore att göra Guds vilja!" Den bön, som denna afton uppsteg ur den store fabrikörens hjärta, var icke en tom form. Den var fastmer en allvarlig, men förtröstansfull åkallan och slutade under djupaste vördnad med de enkla ord, han en tid förut sett i den fattige arbetarens hem: "Ske din vilja — på jorden!"

C. A. W.

Allhelgonadagen.

På Sions berg, där Lammet bor,
Gud samlat har en skara stor
ur alla folk och släkten.
För Jesu blod till änglars fröjd
med jubel står den, härlig, nöjd,
i sida hvita dräkten.
Sälla alla,
när och fjärran,
som i Herran
dö och hvila;
till sin brudgums famn de ila.

De Jesum följt i kamp och nöd,
han tagit dem från synd och död
och värk och sorg och tårar
till sig, en skara utan tal,
att bo i Lammets bröllopssal,
där frestarn dem ej sårar.
Tiden, striden
voro korta,
äro borta
och ej lika
himlens härlighet, den rika.

Vid Jesu fot med krona, palm
de sjunga högt sin fröjdepsalm:
"Du oss uttog ur världen,
åt Gud oss köpte med ditt blod
och var för oss en herde god
på svåra ökenfärden.
Salig! Helig,
du fullgjorde
hvad vi borde;
pris och ära,
tack och lof vi dig hembära."

Så jubla de i evighet
och prisa Herrens helighet,
ett halleluja tonar
vid gyllne harpor ljufligt där;
de skåda Jesum som han är.
Med honom saligt tronar
bruden; skruden
hon mottagit,
den hon tvagit
hvit i såren
och det blod, han gaf för fåren.

O Jesu Krist, förbarma dig
och i ditt rike tänk på mig,
att äfven jag må komma
till paradis af idel nåd
att se och prisa dina råd,
församlad med de fromma.

Frälsad, hälsad
vid mitt möte,
i ditt sköte,
skall jag sjunga
Sions sång med helig tunga.

N. Forsander.

Minnesteckningar.

På grund af mängden af
under året aflidna pastorer och andra samfundsmän
samt svårigheten att *i tid* finna minnestecknare måste vi låta
pastorerna Hallbergs och Elfströms biografier
ligga öfver till 1912 års upplaga.

Ph. Thr.

PASTOR ERIK ALFRED FOGELSTRÖM.

Pastor Erik Alfred Fogelström.

De personer, som Herren vill använda för särskilda värf i sitt rikes tjänst, plägar han ock i allmänhet särskildt fostra och bereda därför. De äro ock i regeln utrustade med sådana mänskliga egenskaper, som, helgade af Gud, äro nödvändiga för det verk de skola utföra. Pastor Fogelström var tydligen af Herren utsedd såsom en vägröjare för vårt kyrkliga arbete i Omaha, Nebr., men i synnerhet såsom en banbrytare för diakonissverksamheten inom vår synod. Till det senare fordrades i synnerhet ett stort mått af mod, vilje- och arbetskraft samt ihärdighet. Dessa egenskaper ägde Fogelström i hög grad. Så oförstådd, som diakonissaken i början var, så som den länge möttes icke blott med likgiltighet, utan ock af starka fördomar och mycken motsägelse, så behöfdes just en sådan man att föra den fram till seger. Genom sitt utförda värf har F. förvärfvat sig ett rum i vår svensk-amerikanska lutherska kyrkas historia. En liten teckning af hans lif och verksamhet är därför ock på sin plats i KORSBANERET.

Erik Alfred Fogelström föddes den 20 juni 1850 i Kråkmarö, Gryt församling, Östergötland, Sverige, och blef midsommardagen framburen till Herren i det heliga dopet. Fadern, Erik Fogelström, som var skeppare, tog den unge Erik med sig på sina sjöresor, då den senare var blott åtta år gammal, och ända till sin konfirmationstid tumlade han om bland hafvets vågor under faderns ledning. Efter sin konfirmation lämnade han hemmet, begaf sig till närmaste sjöstad, Norrköping, inmönstrades på norska barkskeppet "Asteir" från Arendal och afseglade till England. Från England seglade han till Amerika och därifrån till Tyskland.

Under vistelsen i Gloucester, England, blef Erik omvänd och kom till frid med Gud. Han var då ännu helt ung, men hade, såsom han ofta själf sade, lefvat ett gudlöst lif, i synnerhet i mycket svärjande. Att hans omvändelse var grundlig och djupgående, bevisade hela hans efterföljande lif. På resan mellan England och Amerika blef hela besättningen, elfva man, omvänd till Gud. Säkert var det kaptenen på detta fartyg, — om hvilken F. ofta talade med så mycken kärlek och tillgifvenhet och som äfven senare besökte honom vid åtskilliga tillfällen här i Amerika — som fick vara ett medel i Guds hand till alla dessas omvändelse. Emellertid landade de i New York midsommardagen 1868, och efter någon tids uppehåll anträddes återfärden, som nu gällde Danzig i Tyskland. Här erhöll Erik genom bref underrättelse om sin faders död och begaf sig genast hem senhösten 1868. I april följande år inmönstrade han i Köpenhamn på ett

danskt kronfartyg, "Peru", och gjorde med detta en tur till Grönland. Vid återkomsten till Köpenhamn tog han hyra på en norsk brigg, men afmönstrade redan i London till följd af ogudaktigheten ombord och de förföljelser han måste utstå för sin gudsfruktan. Efter en tids overksamhet tog han hyra på en af den tidens största fregatter, med hvilken han gjorde öfverresan till Amerika och landsteg nyårsdagen 1871 i Pensacola, Florida. Såsom andra styrman gjorde han sedan några resor utefter kusten och afmönstrade slutligen i New York med tanke på att resa till Stockholm och bereda sig för missionärskallet. Men som han satt sig i förbindelse ej blott med lektor Elmblad i Stockholm, utan ock med prof. Hasselquist vid Augustana College i Paxton, så fick han i New York samtidigt svar från båda hållen, att han vore välkommen. Han valde då Paxton, där han inskrefs hösten 1871. Midsommardagen 1877 prästvigdes han i Burlington, Iowa; dopdagen blef sålunda äfven ordinationsdag. Samma vecka ingick han äktenskap med fröken Ida Kristina Larson, född i Hvena församling, Småland, 1854 och uppfostrad i en prästfamilj här i landet. Med henne sammanlefde han i ett lyckligt äktenskap till sitt slut.

Strax efter prästvigningen flyttade han med sin hustru till Brooklyn, N. Y., och upptog verksamheten i Bethlehems-församlingen efter pastor P. J. Swärd. Samtidigt omhändertog han äfven sjömansmissionen och senare äfven vår immigrantmission, hvilken han skötte vid sidan och utan ersättning. I Brooklyn kvarstannade han tvenne

år, och då pastor Princell vid Gustaf Adolfs-församlingen i New York blef afsatt, måste han äfven under sista året betjäna denna församling.

År 1879 erhöll och antog F. kallelse från Immanuel-församlingen i Omaha, och den 8 aug. samma år anlände han dit. Det väckte icke så liten förvåning bland hans vänner, att han antog en församling, som ansågs vara ohjälplig och var belägen i ett samhälle och i en stat, som då höllos för att vara alldeles hopplösa. Men F. tänkte annorludna och visade sig därmed äga både framtidsblick och tro på Gud.

Vi anföra här ur en biografi, utgifven 1890: "De erfarenheter, som redan från första ankomsten mötte pastor Fogelström, voro långt ifrån ljufva, och hade ryktet varit dåligt, syntes verkligheten sämre."

"Med en gammal församling, som i flera år både i kristligt och finansiellt hänseende ansågs alldeles ohjälplig, samt en svensk befolkning i staden, hvars beskaffenhet endast haft sitt motstycke hos mormonerna i Salt Lake City, syntes förhoppningarna om framgång ej vara synnerligen lofvande."

"Flera pastorer hade försökt att få någon reda inom församlingen, men alla hade misslyckats, och i stället för förbättring hade det moraliska och religiösa tillståndet förvärrats."

"Här var det nu som F. utvecklade sin stora begåfning såsom predikant och själasörjare såväl som finansier, en kombination mindre vanlig bland verkliga präster. Han beredde sina predikningar väl, då såväl som alltid senare, och han afpassade dem efter behofvet på platsen. Han tillämpade så,

att det gick genom märg och ben. Likt gamla testamentets profeter förkunnade han lag och dom, och hans ord föllo med förkrossande tyngd på de likgiltiges och syndsäkres samveten. Men han visade ock på Guds Lamm. Han lärde och undervisade och förenade i sin person både Johannes döparen och Paulus, om vi så få säga. Och verkan af Guds ord, förkunnadt med denna nitälskan och eldskraft, uteblef ej. Få predikanter ha haft större tillopp än F. hade i de dagarna. Och bland dessa var en stor skara, hvars intresse var väckt, verkliga salighetssökande själar. Den bättre delen af församlingen började fatta mod. Den gamla kyrkan blef för liten.

Egendomen var skuldbelastad öfver sitt värde. De funnos, som ville låta kreditorerna ta alltihop och sedan börja på nytt. Men ärlighet i allt var Fogelströms motto. Han förelade församlingen följande plan: till hvar och en, som subskriberade till kyrkoskuldens betalande, skulle han gifva sin personliga revers på att det tecknade belopper skulle insättas i bank och återlämnas till gifvaren, därest ej hela skulden, $2,200, inom en viss tid vore betäckt med det subskriberade. I annat fall skulle penningarna tillfalla kyrkoskulden och hans revers förlora sin giltighet. Långt innan den utsatta tiden var hela skulden betald, och ett litet öfverskott fanns i kassan.

Nu ansåg F. tiden vara inne att företaga en rensning i församlingen medelst öfvande af kyrkotukt. Vid följande nyårsstämma uteslötos ej mindre än 41 medlemmar på en gång.

Kärleken och förtroendet mellan församling och

pastor var nu i ständig tillväxt. Man ville bygga prästhus, hade redan gjort ritningar och samlat $1,000 för företaget, men F. sade nej. Han ville i stället ha en ny och större kyrka. Vi anföra igen ur den nämnda biografien:

"Hörntomten bredvid den gamla var i pastor F:s ögon just rätta platsen för en kyrka, hvadan han beslutade att söka förvärfva den för detta ändamål. Utan vidare rådgöring med församlingen besökte han tomtens ägare för att finna ut om den, tomten, var för salu samt priset på densamma. Ägaren visade sig högst ovillig för affären, men som det var för kyrkans räkning skulle han tänka öfver saken och gifva svar följande dag. Svaret erhölls och var af innehåll, att priset var $5,000 kontant, och måste församlingen före påföljande torsdag bestämma sig, om den ämnade antaga anbudet eller ej. Församlingsmöte hölls samma kväll, och oaktadt tomten faktiskt ej var värd mer än $2,000, beslöts att antaga anbudet och köpa platsen för den begärda summan."

Detta är bland annat *ett* exempel på huru F. i sin verksamhet handlade kvickt och djärft och ofta på eget initiativ, då han var viss, att det var till fromma för verksamheten.

Nu gällde det att bygga på den nyförvärfvade tomten. Saken rönte mycket motstånd, ty det ansågs rent af omöjligt. På stämman, där frågan behandlades, beslutades dock, efter många om och men, "att pastor F. skulle på sitt eget ansvar *få* bygga en kyrka under följande tvenne villkor: först, att hela ansvaret för verkets genomdrif-

vande faller på pastorn; vidare, att han får anskaffa penningar hvar han vill och får ej bedja församlingen bidraga något, förrän kyrkan är under tak." Dessa villkor syntes ju rent af omöjliga, men ordet "omöjlig" fanns dock icke i F:s ordbok, åtminstone icke på den tiden. Med förord från guvernören och andra stormän samlade han på otroligt kort tid $3,000 bland amerikaner och ungefär lika mycket inom synodens församlingar. Peter Colseth var byggmästare och beräknade i början kostnaden till $10,000, men kyrkan kostade färdig $25,000. Så nog blef det tillfälle för församlingens medlemmar att taga i till slut, äfven om de sågo det omöjligt i början. Tacksägelsedagen 1882 kunde församlingen flytta in i undervåningen. Först år 1888 var kyrkan fullt färdig och inredd. F. kunde vänta också, när det behöfdes, fast nog var det påkostande för honom att så göra. Immanuels-församlingen växte sedan i både inre och yttre måtto till en af våra bästa församlingar i synoden från att ha varit ansedd som en alldeles hopplös missionsplats, och detta allt under de tio år, som pastor Fogelström betjänade henne.

Stort och betydelsefullt som det arbete var, hvilket F. utförde såsom församlingslärare, var det dock diakonissverksamheten som utgjorde hans största och betydelsefullaste lifsgärning. Huru länge F. tänkt därpå, huru länge idéen legat och grott i hans sinne för att först så småningom framträda klart och tydligt för hans eget medvetande, är ej lätt att säga. Det var nog först sedan han blifvit i tillfälle att taga kännedom om

den nyare tidens diakonissverksamhet i Europa, begynt af Theodor Fliedner i början af förra århundradet, som planen blef klar för F. Önskar man närmare öfvertyga sig om riktigheten af detta påstående, så läs den af F. själf 1893 utgifna "Dorkas", sidorna 84—88. Alltnog, redan under den tid, han ägnade åt den förut tecknade rastlösa verksamheten, mognade hos honom beslutet att uppföra ett allmänt protestantiskt hospital (sjukhus). Samtidigt blef det ock klart för honom, att sjukvården skulle utföras af diakonissor. På den tiden fanns blott ett sjukhus (katolskt) i Omaha, och det katolska inflytandet växte alltmer både genom deras sjukvård och genom deras öfriga anstalter. F. ville åstadkomma en protestantisk motvikt och började intressera en del rika och framstående protestanter för ett protestantiskt sjukhus i Omaha. Genom sin kloka planläggning och sitt klara, energiska och rätt på sak gående framställningssätt vann han nämnda personer för saken och kunde redan 1889 inkorporera, enligt statens lagar, "The Evangelical Immanuel Association for Works of Mercy". Dessförinnan voro dock öfver $25,000 subskriberade för sjukhuset, förnämligast bland rika amerikaner. Den 20 dec. 1890 kunde sjukhuset, som kostade omkring $30,000, öppnas för sitt ändamål. Och ännu mer, fyra diakonissor voro redan utbildade för att taga vård om de sjuka. Tre år förut hade den första systern, Bothilda Swenson, blifvit sänd till den tyska anstalten i Philadelphia för att fostras, och året därpå fyra andra. Den förstnämnda fick äfven sin fostran delvis vid

anstalten i Stockholm och bereddes tillfälle att besöka Kaiserswerth och andra anstalter, innan hon upptog sitt arbete såsom föreståndarinna i Omaha. Men för att vara kortfattad och spara detaljer, som kunna hämtas från annat håll, säga vi här blott, att under de omkring 20 år, sedan F. först började sitt förberedande arbete, tills han, nedbruten till kropp och själ, nödgades lämna det i andra händer, hade hospitalet blifvit tillbyggdt med ännu en nära lika stor flygel, diakonisshemmet blifvit uppfördt och sedan tillbyggdt till dubbel storlek, prästhus hade blifvit byggdt, barnhem uppfördt, likaså ett litet hem för åldringar och invalider, en värmledning med två stora ångpannor hade blifvit anskaffad och ett "steam laundry" byggts m. m. Egendomsvärdet, tomterna inberäknade, uppgick till omkring $100,000, hvarpå hvilade en skuld af endast $15,000. Systrarnas antal öfversteg 30. Af årsberättelserna kan man få närmare kännedom om allt detta såväl som om arbetet, som utförts inom och utom anstalten. Ett jättearbete var det och rättfärdigar till fullo vårt omdöme, att F. var en man utrustad med ovanligt mod, vilje- och arbetskraft samt en okuflig ihärdighet. Kan man undra på att han likväl bröts ner, synbarligen i förtid, då man tager en öfverblick af hans myckna arbete under en omkring 30-årig verksamhetstid såsom präst?

Fogelström var en varmhjärtad, begåfvad och nitisk kristen präst. Liksom Paulus kunde han säga: "Mig är barmhärtighet vederfaren", och: "Kristi kärlek tvingar oss så." Såsom människa

var han en de stora motsatsernas man och därför ej så lätt att förstå sig på. Själf sade han ock, att om det icke vore för den gudomliga nåden, skulle han vara en "förskräcklig människa". Han gick så helt upp i sitt verk och syntes sätta så högt värde därpå, att han ofta misstänktes att vilja förhärliga sig själf därmed. En sådan misstanke är dock bra ytlig, då man känner allt, ehuru man icke kan frånkänna F. det självmedvetande, som alla dugliga personer synas äga. Ifrån början kunde han icke heller förutse, att verket skulle krönas med sådan framgång och vinna sådant erkännande, som det slutligen fick. Tvärtom "såg det ofta ut, som skulle allt gå under". Likväl arbetade han lika oförtrutet på en förhoppning. Han genomlefde under tiden många bittra och svåra erfarenheter, var i mycket mörker och nöd, var oförstådd och missförstådd af de flesta af sina ämbetsbröder, ja, ofta t. o. m. af sina närmaste vänner. *Han* var ingen popularitetsjägare. Att han var missförstådd, hade nog ock sin grund, åtminstone delvis, i hans underliga naturläggning. Han hade ett öfvervägande koleriskt temperament och ett ganska excentriskt lynne och stötte därför ofta emot än här, än där. Men icke många torde ha läst sin bibel trognare och trägnare än han gjorde, och få torde ha varit så allvarliga bedjare som han. När andra vaknade om morgnarna, då hade han redan ofta tillbragt ett par timmar med bibelläsning och bön. Detta förklarar mycket af välsignelsen och framgången, och förnams särskildt i hans predikningar och hans offentliga bön. F:s lif var ett lif af

allvar. Han tog det allvarligt både med sin gudsfruktan och sitt arbete. Han var uppriktig och sade sin mening, det fick ta hur det ville. Han var icke humorist, men syntes värdera den gåfvan hos andra, då den ej missbrukades. Han var ej musikalisk, men värderade god sång och musik. Han följde med sin tid, särskildt på det politiska och kyrkliga området. Han älskade att diskutera kyrkliga och lärofrågor, men var därvid föga undfallande för andras åsikter. Gärna trodde han godt om andra och blef icke så sällan bedragen på människor. På erkännande sparade han icke, då han trodde sådant vara förtjänt, men blef han bedragen på någon, slog han gärna öfver, och såväl i hans beröm som hans klander låg nog ofta en god portion af öfverdrift. I arbete syntes han rent af *icke kunna* spara sig, så länge han orkade. Han hade af naturen en orolig och rastlös ande. Slarf, söl och opålitlighet i det ena eller andra kunde han ej fördraga. Själf alltid punktlig och påpasslig fordrade han detsamma af andra. I affärer var han så noga och påpasslig, att hans egen och anstaltens kredit var den allra bästa på banken såväl som bland affärsmän i staden. Arbete och allt gick som ett klockverk, intet fick försummas. Vid sin anstalt hade han infört stor reda och ordning i allt.

Sådana personer äro helt naturligt skarpa kritici, och F. var ofta nog skoningslös i sin kritik. Och han skonade lika litet slarfviga ämbetsbröder som andra. Små gåfvor klandrade han ej, men ve den, som slarfvat med sin predikoberedelse. Själf var han noga med sin beredelse för predikan.

Oaktadt sin tro, bön och förtröstan till Gud kunde han dock icke låta bli att tänka på och bekymras för sina många företag. Den oroliga, rastlösa anden följde honom öfverallt, synbarligen. Huru ängslades han ej, då han slutligen erbjudit anstalten åt synoden och man ej syntes vara angelägen att äga den. Och likväl hade han kämpat mången hård inre strid, innan han gjorde erbjudandet. Han var nämligen ej viss om att en diakonissanstalt kunde utvecklas rätt såsom synodalanstalt. Slutligen trodde han, att den kunde lefva och trifvas inom en *frikyrka*. Han höll sedan ihärdigt på med sitt erbjudande, tills synoden tog emot anstalten, ty han såg nu däri en borgen för dess framtida bestånd.

Pastor Fogelström var en stark och kraftfull man, men genom det trägna arbetet, det myckna planläggandet, tänkandet och grubblandet och de svåra bekymmer, i hvilka han ofta var, nedbröts han så småningom. Han led af sömnlöshet sedan många år tillbaka. Några år före sin död hade han ett lindrigt nervslag, som för en tid delvis förlamade honom. Nervsjukdomen medförde ock en stegrad retlighet i lynnet. Han kände själf, att hans kraft var bruten, och då anstalten formligen öfvertogs af synoden vid dess möte i Lindsborg 1904, begärde han på samma gång, att styrelsen skulle få rätt att kalla ett "reseombud" för anstalten. Hans syftemål därmed var, såsom han senare sade, att han skulle kunna erhålla nödig hjälp vid arbetet hemma, då så behöfdes. Synoden biföll denna begäran, och det visade sig snart, huru nödvändig denna anordning var. Reseom-

budet tillträdde sin befattning nyåret 1905, och redan på sommaren måste styrelsen bevilja pastor Fogelström tjänstledighet för nödig hvila och rekreation. Han vistades några månader i Minnesota och återkom fram emot hösten med, som det syntes och han själf trodde, stärkta kropps- och själskrafter och tog åter i med vanlig energi. Men det räckte icke länge. På läkares bestämda råd måste han på senhösten söka förbättring i söderns milda klimat. Han begaf sig då, åtföljd af sin maka och sin yngste son, först till Florida och sedan till Alabama. Men förbättringen uteblef. I stället utvecklade sig sjukdomen till höggradig nervositet, så att han efter hemkomsten på våren måste vårdas i flera olika för sådana fall afsedda anstalter. Diakonisstyrelsen rekommenderade därför till synodalmötet i Denver 1906, att "pastor E. A. Fogelström under sin återstående lifstid (utan ämbetsskyldighet) kvarstår såsom director emeritus med årlig lön af $1,200." Så beslutades ock af synoden, som därefter valde pastor P. M. Lindberg till anstaltens föreståndare, och tillträdde han denna befattning nyåret 1907. Reseombudet var under detta "interim", från och med pastor F:s iråkade sjukdom, tillförordnad föreståndare.

Det största lidandet för F. var, att han måste lämna sin kära anstalt i andra händer. Han hade svårt att tro, att någon skulle kunna fylla den viktiga och ansvarsfulla plats, han så länge innehaft. Likväl har synodens i Denver gjorda val fullkomligt rättfärdigats af anstaltens senare utveckling. Men F:s sjukdom var sådan, att han ej för-

mådde inse orsakerna, som nödvändiggjorde valet af ny föreståndare, så vida ej verket skulle förstöras, det verk, som F. själf till så högt pris uppbyggt. Ehuru synoden behandlade F. mera hänsynsfullt än någon annan af sina utarbetade tjänare och så frikostigt sörjde för hans återstående dagar, var han missnöjd och klagade. Han intogs af misstroende till sina gamla och bepröfvade vänner, som troget stått vid hans sida i arbetet från dess början nästan, och orsakade därigenom äfven dessa lidande. Men då allt detta var en följd af hans sjukdom, så se vi däri endast en Herrens tuktan för såväl honom själf som andra. Liksom ingen betviflade hans kristliga karaktär före den tiden, så ej heller nu. Under allt var han omfattad af den trofasta fadershanden, som icke släppte honom. Under ljusare stunder såg han ock detta och kunde t. o. m. med glädje och frimodighet vittna enskildt och offentligt om den nåd, som han i sin krafts dagar så väldigt förkunnat.

Efter sitt delvisa tillfrisknande bosatte han sig i Wahoo, där han byggde ett vackert och ändamålsenligt hem åt sig och de sina. Men länge blef han ej kvar där. Ett lindrigt slaganfall förberedde det sista svaghetstillståndet, och den 4 okt. 1909 fick han genom ett nytt slaganfall hastigt och smärtfritt flytta från arbetet, striderna och lidandet härnere till hvilan, friden och saligheten hos Gud. Hans ålder var 59 år, 3 månader och 14 dagar.

Jämte den trogna makan efterlämnar han sönerna Carl, Ernst och Ansgar samt döttrarna Alma, Hildur och Ida, den första en invigd diakonissa.

Och lindrigt lösas jordens band:
jag vet, att vid din trogna hand
jag i den glädje hamnar,
där vännen återfår sin vän
och David, from och glad, igen
sin Jonatan omfamnar.
Modern,
brodern
där ej gråta,
makar såta,
ömma hjärtan
där ej hinnas mer af smärtan.

Ej mer med blicken skum och svag
jag leta skall Guds anletsdrag
i världens dunkla spegel,
men Herrens klarhet ohöljd se
bland dem, som äro tecknade
med Herren Guds insegel:
Salig,
salig
skall jag röna
allt det sköna,
sanna, höga,
som här doldes för mitt öga.

F. N. Swanberg.

Pastor C. L. Bäckström.

Carl Ludvig Bäckström föddes i Karlskoga, Värmland, Sverige, den 3 november 1839. Han var den äldste af Johan Bäckströms och hans hustru Beata Sofia Gaddes 6 barn, 3 söner och 3 döttrar. Fadern var stångjärnsmed, och Ludvig lärde detta yrke. De hade en och en half svensk mil till kyrkan, hvarför gudstjänstbesöken i kyrkan ej blefvo så många; men fadern, som först vid 65 års ålder kom till verklig frid med Gud, var en rättskaffens man med mycken aktning för det heliga. Hvarje söndag höll han gudstjänst i hemmet, följande gudstjänstordningen i kyrkan, med det undantaget, att barnen fingo läsa texterna och bönerna och han själf läste en predikan och ledde psalmsången. Dog någon i samhället, så påkallades J. Bäckström att sjunga och läsa i hemmet, innan liket fördes till kyrkan och grafgården, där pastorn mötte liktåget. Modern Beata var från tidiga år en allvarlig kristen, som både i ord och handling bevisade sin kristendom, en

PASTOR CARL LUDVIG BÄCKSTRÖM.

vän och hjälpare i nödens och lidandets stund. Vid ett barns födelse, när någon blef sjuk eller vid dödsfall blef hon eftersänd, och villigt, vanligen utan ersättning, tjänade hon de lidande.

Sådant var det föräldrahem, där den från barndomen stillsamme, tillbakadragne och lydige Ludvig uppväxte. Men den *snälle* sonen var ej ännu ett Guds barn; dock skulle den fromma moderns önskningar och böner ej vara förgäfves. Kraftiga väckelsevindar blåste nu, och en kväll, under lyssnandet till kolportör Nyvalls predikan, kom äfven den sökande 19-årige Ludvig till visshet om barnaskap hos Gud. I sin gudsfruktan var han allvarlig, nitisk och trogen, hvarför Nyvall med andra vänner, bland dem en på Ahlbergs skola, rådde honom att studera. Det var år 1858, och från den tiden till 1862 eller 1863 var han elev vid pastor Ahlbergs skola. Följande två år var han lärare för en privat barnskola i Nysunds socken, Värmland. Skolan underhölls genom frivilliga bidrag från de kristna. Utom skollärarekallet brukade han vid denna tid predika ända till tre gånger på söndagen och somliga kvällar i veckan. Stundom fick han vara uppe hela nätterna för att undervisa och vägleda de väckta själarna; och många voro de, som han genom Guds nåd fick föra till Herren. Det var glada dagar, men sorger och förföljelser uteblefvo ej; många hatade "läsaeprästen" och sökte störa och upplösa sammankomsterna. Äfven kyrkoherden var ovänligt stämd mot honom, "men efter ett besök i hans skola önskade han, att alla skollärare vore läsare".

På hösten 1864 reste Bäckström till Karlstads

seminarium för att där vidare utbilda sig till skollärare. Hans mål var nu att taga skollärareexamen och blifva skollärare i statens tjänst. Men denna plan ändrades, och år 1866 finna vi honom i sällskap med en del kristna från Björneborgs järnbruk i Värmland på resa till Amerika. Dessa kristna ville hafva honom med såsom sin andlige ledare. Målet för resan var Stockholm, Wis. Från Wisconsin kom han till Minnesota och verkade såsom predikant. Sedan finna vi honom vid vår skola i Paxton, Ill., och på synodalmötet i Chisago Lake, Minn., den 11 juni 1871 blef han prästvigd.

Hans första pastorat var Dahlsborg, Ahlsborg och Union Creek, S. Dak. Det var nybyggarelifvets besvärligheter han här fick kännas vid. Här stannade han i 10 år, till 1881, då han flyttade till Fort Dodge, Iowa. — I Dahlsborg, S. Dak., ingick han den 1 januari 1876 i äktenskap med Anna Hanson, hans nu efterlefvande maka. Hon har i alla väder, i fattigdom, sjukdom, sorger och besvär varit honom ett godt stöd och till myck n hjälp. — Fort Dodge-pastoratet bestod af Fort Dodge-Callender och missionsplatsen Coalville. Mellan Fort Dodge och Callender är 17 mil, och mången gång, både i regn och snöstorm såväl som vackert väder, vandrade pastor B. denna väg till fots; han var för fattig att hålla sig med häst. Efter 11 års troget arbete på detta fält flyttade han till Laurens och Marathon-pastoratet, där han efter 17 års trägen tjänst fick den 4 november (dagen efter sin födelsedag) 1909 nedlägga herdestafven och ingå i den eviga hvilan. På sin sista födelsedag fick han från Marathon-församlingen

mottaga en gåfva på $49, och de båda församlingarna betalade alla begrafningsomkostnaderna.

Med åren aftogo pastor B:s krafter, men efter konferensmötet i Burlington i febr. 1909 märktes en synbar förändring. Vid tågombytet i Ottumwa, i brådskan mellan stationerna, syntes han hafva öfveransträngt sig. Nog af, från den tiden voro krafterna mycket mindre, med matthet ända till svindel då och då. Dock fortfor han att predika ända till sin sista söndag härnere; och när han kom upp i predikstolen, kunde man ej märka, att han var klen. Kort före sin död uppmanades han att söka läkarehjälp; han svarade: "Jag söker den himmelske läkaren". Stilla och fridfullt afsomnade han torsdagen den 4 november kl. half nio f. m. 70 år och 1 dag gammal, lämnande i sorg och saknad den trogna makan, 2 söner och 5 döttrar (3 barn döda förut), en broder i Rockford, Ill., och 2 systrar i De Kalb och en i Sverige. Begrafningen hölls Allhelgonadag den 7 november kl. ½11 f. m. i Laurens kyrka. Iowa-konferensens ordförande, pastor J. A. Anderson, höll likpredikan med Matt. 25: 21 till text: "Du gode och trogne tjänare, öfver en ringa ting har du varit trogen, jag skall sätta dig öfver mycket, gack in i din Herres glädje". Ett passande ord om vår afsomnade broder och vän.

Såsom andra hade pastor B. sina fel; kanske hans lågo i mera öppen dager än andras. Men också, tror jag, låg han närmare korset än många andra. Fordom kom han ej alltid i tid till gudstjänsterna, kom sent till konferensmöten m. m., men de senare åren var det helt annat i dessa

stycken. I distriktet var det ingen, som mera punktligt än han infann sig vid alla dess möten och vid andra sammankomster. Man får leta för att finna en mera fridsam, mild, tålig, saktmodig, försakande och älskvärd man än han var; aldrig ett knot, aldrig en klagan — kanske man får säga, att han var allt för snäll. Men några eftergifter på sanningens bekostnad kommo aldrig i fråga, här stod han fast och orubblig vid Guds ord och sin barndoms tro och lära. Ungdomens ifver att förkunna Jesu evangelium hade väl lagt sig till en del, dock var han aldrig sen att aflägga ett vittnesbörd för sin Herre, närhelst han var påkallad därtill. Om hans predikan kan man med skäl tillämpa Pauli ord i 1 Kor. 2: 1—2: "Och jag, mina bröder, då jag kom till eder, kom icke för att med höga ord eller med hög vishet förkunna för eder Guds vittnesbörd; ty jag höll icke före, att jag bland eder visste något annat än Jesus Kristus och honom korsfäst". Synd och nåd, den arme syndaren, som behöfver förbarmande, *blodet, Jesu förtjänst och försoning* framhöll han ofta. Man kände, att han lefde af ordet och i ordet, en helgad vandel i allt.

En pastor B:s trogne åhörare säger: "De sista månaderna och veckorna var pastor B. mycket klen till hälsan, men ju klenare och skröpligare hans kroppshydda blef, desto kraftigare predikade han Kristi evangelium, så att det verkligen både hördes och kändes, att han i förväg hade en försmak af den rolighet, som står Guds folk tillbaka."

C. E. O.

PASTOR KARL JOHAN ERKANDER.

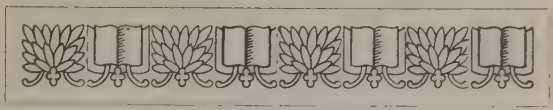

Pastor Karl Johan Erkander.

Pastor K. J. Erkanders lefnadshistoria är både omväxlande och lärorik. Den blef ej särdeles lång i anseende till åren, men dock innehållsrik och väl värd att omtalas och ihågkommas. Allvarlig fromhet, plikttrohet och ett människovänligt umgängessätt utgjorde grundegenskaperna i pastor Erkanders lif. Lidanden och pröfningar satte sin betydelsefulla stämpel därpå, fördjupande detsamma, till dess det omsider vann mognad och slutlig frigörelse från förgängligheten.

Pastor Erkander föddes i Näfvelsjö socken, Jönköpings län, Sverige, den 19 aug. 1854 och var äldste sonen till landtbrukaren Erik Magnus Peterson och dennes maka Greta Lisa Olofsdotter. År 1871 flyttade familjen till Skede socken, där fadern dog 1876. Det följande året kom Erkander till personlig erfarenhet och medvetenhet om synd och nåd. Härom berättar han själf följande: "1877 var ett allmänt väckelseår. Samvetets röst kom äfven att tilltala mitt hjärta, så att jag nödgades under strida tårar och hjärtats förkrosselse utropa: 'Herre, rädda och fräls min själ! Jag är

hart när att förgås.' Efter några dagars kamp fick jag verkligen smaka den sanna friden, efter hvilken min själ längtade."

Hos den 23-årige ynglingen uppstod en allvarlig åstundan att få ägna sitt lif åt Herrens tjänst, helst som missionär bland hedningarna. 1879 blef han elev i Fosterlandsstiftelsens missionsskola å Johannelund, men efter ett par års ansträngande studier började hans hälsa vackla, hvadan han år 1881 företog en rekreations- och studieresa till Tyskland och bevistade missionsinstitutet i Herrmansburg. Därefter fortsattes studierna vid Johannelund.

Vid denna tid hade den fromma prinsessan Eugenie börjat upprätta mission bland lapparna i norra Sverige. Erkander blef erbjuden att blifva missionär för folket i Lappland. För att utbilda sig fortare till denna tjänst fortsatte Erkander nu att studera vid Fjellstedtska skolan i Uppsala, hvarefter han under två års tid, 1883—1885, tjänade som missionär bland lapparna. 1886 kom han till Amerika, och följande år inträdde han i teologiska seminariet i Rock Island, hvarifrån han efter två års förlopp utexaminerades samt blef prästvigd i Moline, Ill., 1889.

Hans första pastorat blef Oscoda, Mich., hans andra Lisbon, Mich. Från denna plats flyttade han till West Sveadahl-Little Cottonwood, Minn., hvarest han verkade till på sommaren 1904, då han flyttade till sitt sista pastorat, East Orange, N. J. Vid sitt frånfälle innehade han kallelse till pastoratet Lawrence-Beverley-Pigeon Cove, Mass.

Pastor Erkander var en nitisk och trogen själa-

sörjare, en god predikant och en ihärdig arbetare i Herrens vingård. Bland ämbetsbröderna var han alltid afhållen, ty han hade ett trefligt umgängessätt och var en trofast vän. I sina församlingar utförde han ett godt arbete, och i East Orange byggde han kyrka och samlade medel att betala den med.

Pastor Erkander var ofta klen till hälsan och besvärades mycket af astma under många år. Söndagen den 7 nov. 1909 höll han sin sista predikan. Han var då illamående och förkyld. Båda lungorna angrepos hastigt af inflammation, "double pneumonia". Allt gjordes för att rädda hans lif, tvenne läkare tillkallades, men kl. ½7 på lördagsmorgonen den 13 nov. flyttade hans ande för alltid från den nedbrutna stofthyddan. Han dog i tron på sin Frälsare, viss om sina synders förlåtelse och viss om Guds stora nåd. Han dog med frid i sitt hjärta och med ett försonligt sinne mot alla människor. Pastor Erkander dog i skötet af sin familj. Han efterlämnar en sörjande maka, Charlotta, född Peterson, och fem söner, den äldste 19 och den yngste 9 år gammal. Dessutom sörjes han af brodern, pastor A. E. Ericsson, pastor i Passaic och Paterson, N. J., tvenne systrar i Chicago, Ill., samt flera andra släktingar i detta land och i Sverige.

Begrafningen ägde rum den 16 nov. kl. 3 e. m. i pastorsfamiljens hem, East Orange, N. J., samt i kyrkan därstädes. Allvarliga, gripande och trösterika tal vid begrafningsgudstjänsten höllos af dr F. Jacobson, New York-konferensens president, dr L. H. Beck, New Jersey-distriktets ordförande,

samt en engelsk-luthersk pastor. Studenter från Upsala College sjöngo tvenne begrafningssånger. I den korta höstdagens skymningsstund invigdes pastor Erkanders stofthydda till griftero å stadens kyrkogård, där dr Jacobson, assisterad af New Jersey-distriktets och några af New York City-distriktets pastorer, förrättade jordfästningen. En stor myckenhet af blommor hade förärats dels af New Jersey-distriktets pastorer, dels af församlingarna och enskilda vänner.

Pastor Erkander är död, men han talar, fastän död, ty hans lif predikar om hans tro. Såsom han blef och förblef en troende Jesu lärjunge, så böra vi förblifva det. Hans omvändelse hör till det slag, som numera äro sällsynta, men kanske just därför så mycket mera efterlängtansvärda, ty just i sådana sinnesrörelser är det, som kallelsen och utkorelsen göras vissa och sanna. Under vårt arbete och våra bekymmer för Guds rikes utveckling bland vårt folk och i våra församlingar låtom oss aldrig glömma, att ett är nödvändigt, ett är hufvudsaken, det, för hvilket vi lefva och finnas till som enskilda, församlingar och samfund, det, att troslifvet må tändas och näras, uppkomma och utvecklas i våra och våra medmänniskors hjärtan. Allt annat har sin betydelse endast i och för denna hufvudsak.

Vidare lär oss broder Erkanders lif, att vi skola ockra med det pund, Gud förlänat oss. Vi kunna icke alla vara stora lysande snillen, nej, icke alla begåfvade och kraftfulla personligheter. En har fått fem, en två och en ett pund. Hafva vi fått blott ett pund, så låtom oss icke gå bort och gräfva

ned det i jorden och gömma det, utan låtom oss, som vår salige broder, väl använda de gåfvor, Gud gifvit oss. Då skall det också heta en dag till oss: "Väl gjordt, du gode och trogne tjänare, i ringa ting har du varit trogen, jag skall sätta dig öfver mycket!"

Vi kunna icke alla få stora församlingar, nej, icke ens goda församlingar; det finnes många små missionsfält, många aflägsna landtförsamlingar. Hvem vill tjäna i dessa? Församlingar, som äro vakanta, se efter unga begåfvade och behagliga präster, sådana, som kunna samla penningar och drifva församlingen i yttre hänseende framåt. Men hvem ser väl efter en god och trogen Herrens tjänare, som vill i allt tjäna sin Mästare och draga själar till Kristus? Jag fruktar, att både församlingar och lärare fela i dessa stycken.

Pastor Erkander hade nästan hela sin ämbetstid små missionsförsamlingar, och vid sin död innehade han kallelse till ett mindre missionsfält. Han arbetade troget och nitiskt med de gåfvor, Gud förlänat honom, och på de platser, där han blifvit ställd. Jag hörde honom aldrig klaga öfver att han fått så små församlingar eller märkte, att han afundades de bröder, som tjänade i de större församlingarna. Därför fick han också glädja sig åt framgång. Han uppbyggde de små församlingarna genom Guds nåd, så att de blefvo stora. Vid hans frånfälle äro de icke längre försmådda missionsfält, utan eftersökta pastorat. Så bör det vara. Hvarför söka blott stora fält, stora pastorat? Låtom oss troget arbeta, där vi blifvit ställda. Gud skall välsigna oss, om vi detta göra,

och vi skola få både heder och glädje af vårt arbete.

Vi skola i vårt arbete icke blott lägga an på att uppbygga församlingen i det yttre, utan förnämligast på att draga själar till Herren. Broder Erkander gjorde det om såväl som det andra. Han byggde kyrka, han betalade skulder, han intog nya medlemmar och förökade församlingen. Men hvad som ländar honom mest till heder är, att det finnes sådana i hans församlingar, som säga: "Genom vår kära pastor blef jag förd till gemenskap med Herren." Hvad skall väl i evigheten blifva större glädje för oss än att där träffa sådana, som kunna säga, att Gud genom oss förr dem till sann gemenskap med Frälsaren?

Mig veterligt bekläddde aldrig Erkander någon ämbeten inom samfundet. Vid sitt frånfälle var han kassör inom New Jersey-distriktet. Om han någonsin haft ett högre ämbete, vet jag icke. Hans högsta och stora ämbete var hans själasköt. Därvar han ju alla prästers jämlike. "Den förnämste vare såsom den, som tjänar." Många pastorer kunna sig stundom förbigångna vid val till ämbetsmän och i tillsättandet af förtroendeposter. Det finnes också tyvärr sådana, som gärna välja hafva ämbeten och tro sig vara alldeles oumbärliga i en eller annan tjänst som ämbetsmän. Ofta återkommes i samfundet icke så litet bitterhet och strid just för denna svagheten skull hos vissa bröder. Men Erkander hörde ej till dessa svaga bröder, som djäfvulen kommit på fall genom maktbegär. Hans föredöme talar härt kraftigt till oss.

Pastor Erkander hade också sina prüfningar. Han

saknade icke sitt kors. Han hade en bräcklig stofthydda, och hans lif var fullt af lidanden under en stor del af tiden. Men han bar dessa smärtor med tålamod. Aldrig hörde jag honom klaga häröfver eller önska sig döden. I denna bedröfvelsens ugn renades och luttrades hans ande, och lärde han sig att längta hem.

Hvilken pastor undgår väl obehagligheter i församlingen? Ofta blifva de ens värsta motståndare, som man i kärlek varnat för synd och ogudaktigt lefverne. Så vet jag, det var för pastor Erkander. De, som han i kärlek och plikttrohet varnat för synd, de blefvo åtminstone i några fall sedermera för honom ett törne, en bitter rot, en satans synagoga, som arbetade på att få bort honom och få en mera tolerant pastor. "Men saliga ären I, när I liden förföljelse för rättvisans skull; glädjens och fröjden eder, ty eder lön är stor i himmelen."

Herren tog honom också allt för tidigt, synes det oss, till denna glädje, till denna lön. Hans tidiga och hastiga frånfälle talar äfven till oss och säger: "Arbetsdagen är kort; verken, medan dagen är. Herren kommer snart, varen redo, varen vakande."

Så må då pastor Erkanders minne länge lefva bland oss. Må vi som han tjäna vår Herre och Mästare med trohet, och må vi som han, när vår arbetsdag är slut, få ingå i den eviga glädjen!

L. H. B.

Pastor Adolf Fredrik Tornell.

De, som redligen för sig vandrat hafva, komma till frid och hvila uti deras kamrar. Jes. 57: 2. Dessa Herrens ord passa till öfverskrift på en kort lefnadsteckning öfver pastor A. F. Tornells barndom, lif, verksamhet och död.

Pastor Tornell var född nyårsdagen 1844 i byn Torhyttan i Hidinge församling och Örebro län. Fadern var bergsman, men ej af de förmögna. Föräldrahemmet var ett af de lyckligaste i orten, emedan husandakt öfvades och Herrens dag helgades med vördnad. Då föräldrarna ej gingo till kyrkan, lästes en postilla och psalmer sjöngos. Modern hade en vacker röst och sjöng psalmer mycket väl. Hon hade ock största inflytandet i hemmet och ledde husandakten.

Så långt tillbaka som Tornell kunde minnas, stod han kvar i döpelsenåden. Han tog djupt intryck af husandakten och särskildt af moderns sköna psalmsång och önskade sig själf hafva den gåfvan att kunna sjunga. Han försökte tidigt att uppöfva denna gåfva hos sig, men förgäfves. Hans barnsliga unga sinne njöt mycket af skapelsens

PASTOR ADOLF FREDRIK TORNELL.

skönheter, såsom af stjärnorna, af blommor, fågelsång m. m. Vid ett tillfälle, då det var en vacker stjärnklar himmel, bad han familjen komma ut och taga kvasten och sopa ner stjärnorna, men de sade honom, att de sutto för högt. "Tag då ugnssopan, så räcken I dem", sade han. Han kände sig ofta hänförd af skapelsens skönhet och Guds uppenbarelse i naturen. Häraf väcktes begäret efter studier hos honom mycket tidigt och lust att blifva präst.

Han fick tidigt begynna i folkskolan, men de små tillgångarna i föräldrahemmet medgåfvo ej hvad gossen åstundade.

Fadern dog, då Tornell var endast 11 år gammal, och därigenom måste han börja med vanligt jordbruksarbete mycket tidigt, hvarigenom hans skolgång förhindrades. Han kände dock ingen motvilja för kroppsarbete.

Redan under sin skolgång drogs Tornell som ung gosse bort från Herren och den samvetsfrid, han hade ägt. Efter hållen aftonbön och på söndagskvällarna kände han en svår samvetsoro öfver sitt lefverne och såg med förskräckelse tillbaka på hvad han gjort. Den tiden voro förargelseväckande synder allmänna bland både unga och gamla i hans hembygd och, hvad värre var, äfven bland barnen.

Redan 16 år gammal blott tvingade hemmets omständigheter ynglingen att taga tjänst och arbeta för andra. Arbetet han måste utföra var efter hans ålder och svaga krafter för tungt, så att han därigenom ådrog sig ett bröstlidande, som följde honom hela lifvet igenom. Han råddes därför af

läkare att lära något lätt handtverk, men därtill hade han ingen lust. Däremot kunde begäret efter studier aldrig dödas hos honom, och nu vaknade det med förnyad lust.

Med denna längtan efter studier bekymrades Tornell, och den frågan umgicks han alltid med: huru skall det blifva mig möjligt att tillfredsställa min från barndomen närda önskan att få studera till präst vid så framskriden ålder och utan medel att bestrida omkostnaderna därför?

Vid den tid Tornell föddes, uppstod i hans födelseort en underlig andlig rörelse, hvars anhängare fingo namnet "roparne". Denna rörelse bestod uti att de, som angrepos af den, började nicka med hufvudet och därefter föllo ned på golfven, lågo och talade, sågo syner af himmel och helvete, under det de i öfrigt voro medvetslösa om hvad som omgaf dem. Skaror af folk samlades i husen för att höra och se dem. Detta pågick i några år. Men omedelbart därpå följde stora andliga väckelser utan dessa besynnerliga åtbörder. Det var knappast en människa i orten, som icke var kraftigt påverkad af Guds ord och i bekymmer om sin själs tillstånd inför sin Gud.

Af andligt nit för sin och andras frälsning blef orten full af predikanter, af hvilka en del voro kvinnor. En viss grannkvinna till Tornells, känd under namnet "Klara i Brohyttan", var en af de verksammaste predikanterna och erhöll erkännande af både hög och låg.

Men hela denna rörelse tog en mycket lagisk riktning och bestod till stor del af självgjord bätt-

ring, och den enda trösten var, att känslan ej fördömde, och då troddes bättringen vara sann.

Under denna tid, eller år 1861, då Tornell ännu var i tjänst hos en bergsman, fick han erfara en mycket våldsam väckelse. Han var så uppskakad af förskräckelse öfver sina synder, för Gud, för döden, domen och evigheten, som en människa kan blifva. Denna oro varade en tid, men förbyttes i sinneslugn genom Guds ord. Vid denna tid började den andliga rörelsen i orten taga en helt annan riktning och blef evangelisk.

På herregården Riseberga, ej långt från Tornells hem, bodde patron Hedengren, som blef hela ortens andlige fader och själasörjare. Jämte sin egen oafbrutna predikoverksamhet ordnade han med att hålla stora andliga fester, då många anssedda predikanter alltid voro där, bland andra lektor Elmblad, magister Rosenius, pastor Beskow, pastor Ahlberg och pastorerna Falk och Myntzing m. fl. Den unga Tornell, som kämpat med de svåraste tvifvel, kom under inflytande af denne patron Hedengrens ömma och visa själavård. Under tiden, redan som ung, fick han i sitt inre lif genomkämpa en djupgående kamp af en lagisk och en öfverdrifvet evangelisk riktning, åtföljd af svåra tvifvel, hvilka allt Herren betjänade sig af att göra honom till en erfaren och sund evangelisk predikant och en vis själasörjare.

Jämte dessa erfarenheter fick Tornell höra om och se grymma förföljelser. Vid ett tillfälle sände en länsman Jellert en skara råa drängar att slå "läsarna" vid en sammankomst ute på marken. En stor del af de oskyldiga "läsarna", däribland

familjhustrur, fördes till länsfängelset och straffades med 28 dygns vatten och bröd samt 16 månaders fängelse.

Efter att hafva sett, hört och genomlefvat hvad här är sagdt blef lusten att studera oemotståndlig. Tornell träffade en ung man, Gustaf Vilén, som idkade studier i pastor Ahlbergs skola. Denne Vilén fullbordade sina studier och blef präst i svenska kyrkan. Genom denne Vilén råddes Tornell till att söka inträde och begifva sig till Ahlbergs missionsskola. Ynglingen, som nu hade fått det sinnet, att han helt ville lefva för Herren och offra sitt lif i hans tjänst, lydde detta goda råd. Pastor Ahlberg gjorde ett predikobesök hos patron Hedengren på Riseberga, Tornell gick dit och fick sammanträffa med Ahlberg. Öfverenskommelsen ledde till att han begaf sig till denna skola 1866. Där fortsatte han sina studier med god framgång i 3 år, eller till 1869. Han reste det året hit till Amerika och ingick i Augustana College, som då var i Paxton, hösten 1869. Där studerade han andra 3 år till och med 1872.

Samma år prästvigdes han i Galesburg, Ill., vid synodalmötet därstädes den 29 september. Pastor A. F. Tornell prästvigdes på kallelse af sv. ev. luth. församlingen i Fish Lake, Minn., hvarest han fick dela nybyggarelifvets försakelser. Han stannade där blott ett par år och flyttade därefter till Taylors Falls, Mnin. Här ingick han äktenskap med Johanna Fredin 1874. Under denna tid antog han en tillfällig kallelse till Augustana-församlingen i Minneapolis, Minn. Denna tid, då han var i Augustana-församlingen, skattade han

såsom sin lyckligaste tid i sin prästerliga verksamhet. Anledningen därtill var den andliga rörelse, som då pågick i den församlingen. Han fick så ofta vara Herrens redskap till att leda, trösta och till tron föra den ene efter den andre. Han var i Augustana-församlingen 10 månader, men då han fruktade för att ej kunna uthärda med arbetet där, vände han tillbaka till Taylors Falls.

Pastor Tornell flyttade till Stillwater, Minn., 1878, och var där i 10 år. Här utförde han sin största verksamhet och nedlade sina bästa krafter. Han bäres i kärt minne af många där ännu, helst för sina goda predikningar och sin ömma själavård.

Från Stillwater flyttade pastor Tornell till Anoka, där han stannade i 14 år. Jämte församlingen därstädes betjänade han församlingarna i Ham Lake, Big Lake, Monticello och Silver Creek samt en del missionsplatser. De sista åren betjänade han blott de 3 sistnämnda församlingarna.

Pastor Tornells hustru var honom en så trogen, arbetsam och försakande maka, som är möjligt att vara. Med henne hade han blifvit fader till 10 barn. Tre af sönerna hemkallade Herren, medan de voro små. Tre af dem samt fyra döttrar lefva ännu och sörja jämte modern den så tidigt hemkallade fadern.

Med så små församlingar eller rättare små lönevillkor har familjen fått lefva ett försakande lif, och det mer än i vanliga fall, emedan pastor Tornell alls icke kunde tillgodose sig själf, om ej församlingarna själfmant gjorde sin skyldighet mot honom. Men det oaktadt kunde han med sin

kära makas hjälp bereda sig eget hem. Hela familjen bor nu på en vacker landtgård nära Monticello, utom den äldsta dottern, som är gift med prof. W. P. Rognlie och bor i Moorhead, Minn.

Hela tiden har pastor Tornell tillhört St. Pauldistriktet af Minnesota-konferensen, som under hans tjänstetid vuxit till 8 distrikt, och ett af dem är färdigt att delas i tre. Han bevistade distriktets möte i Minneapolis i december 1909 och fick då en svår förkylning, som gjorde, att han, efter det han hållit predikan i Monticello den 2 januari, insjuknade i pneumonia och dog följande söndagsnatt kl. 12:50. Han hade uppnått en ålder af 66 år och 10 dagar.

Under sjukdomen sannades Herren Jesu ord på pastor Tornell: "Där hjärtat med fullt är, däraf talar munnen." Matt. 12: 34. Han talade oafbrutet intill det sista om Guds ord, såsom om han hållit predikan, allt med den klaraste reda. Hans sista ord voro:

"Tröst i blodet hvarje stund,
hvilken säker ankargrund!
Hända hvad som hända vill,
evigt hör jag Jesus till."

Han afsomnade så stilla, som när ett barn somnar i sin moders sköte, den 10 januari 1910.

Ack Herre, håll oss, den afsomnades ämbetsbröder, redo, tills du kommer och kallar oss, samt alla dem vi söka leda på sanningens och nådens väg från förgängelse till härlighet!

L. A. Hocanzon.

PASTOR KARL NATHANAEL RABENIUS.

Pastor Karl Nathanael Rabenius.

En känsla af djupt vemod blandade sig med den högtidsstämning, som hvilade öfver Providence-distriktets herdetjäll och helgedomar under julhögtiden 1909. Fredagen den 17 december kl. 10:45 e. m., således kort före högtidens inbrott, hade nämligen dödsängeln gästat pastorsbostället i Pontiac och bortryckt herden för distriktets moderförsamling, den allmänt afhållne, på skilda områden ovanligt verksamme och i vida kretsar välkände pastorn Karl Nathanael Rabenius. Det var ett ädelt, på mångsidig och gagnande verksamhet rikt lif, som då slutades, och det erbjuder således åt minnestecknaren ett skönt och rikt material. Men den omfångets begränsning, som ingår i vår uppgift att för Korsbanerets läsare skildra den hädangångne herdens lif, tvingar oss att låta denna lefnadsteckning mera få karaktären af en konturteckning än en i detalj utförd målning.

Karl Nathanael Rabenius föddes i Karleby församling af Skaraborgs län, Sverige, den 6 januari 1862. Föräldrarna voro häradsdomaren Svante

Johan Gabrielsson och dennes hustru Maria Lena Svensdotter. Karl Nathanael var den tredje i ordningen bland fyra syskon. Den yngsta bland syskonen, fröken Amalia Rabenius, är föreståndarinna för New York-konferensens barnhem i Avon, Mass. Sin tidigare uppfostran erhöll Rabenius i hemmet och folkskolan. År 1881 inträdde han som elev vid statens folkskollärareseminarium i Göteborg och utexaminerades därifrån 1885. Han tjänstgjorde därefter en termin såsom vikarierande skollärare i Halland och blef sedermera vald till ordinarie lärare i Torsby i södra delen af Bohus län. Efter det han i tvenne år innehaft nämnda befattning flyttade han till Göteborg för att därstädes ägna sig åt tidningsmannakallet. Han tog nu anställning som medarbetare vid den af brodern Theodor Rabenius utgifna och redigerade veckotidningen *Nyheterna*. Samtidigt lämnade han äfven bidrag till dagliga tidningar, bl. a. *Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning*.

På uppdrag af *Nyheternas* redaktion reste Rabenius 1891 till Amerika för att studera immigranternas behandling samt svensk-amerikanska förhållanden i allmänhet. "Amerika-besöket", som var ämnadt att räcka endast ett år, blef emellertid ett besök, som varade under hela återstoden af hans lif. Han kände sig starkt tilltalad af det nya landet med dess fria författningar på såväl det borgerliga som det kyrkliga området. Efter en kort vistelse i Brooklyn, N. Y., blef han bekant med pastor Albert Rodell vid därvarande svenska lutherska Bethlehems-församling. Af honom tillråddes Rabenius att kvarstanna i Amerika samt

att vid Augustana teologiska seminarium i Rock Island förbereda sig till inträde i prästämbetet inom Augustana-synoden. Då hans håg låg åt det prästerliga kallet, följde han det gifna rådet och inträdde hösten 1891 vid seminariet i Rock Island, hvarest han aflade prästexamen på våren 1893. Under synodalmötet i Rock Island samma år prästvigdes Rabenius den 18 juni i svenska lutherska kyrkan i Moline, Ill. Omedelbart därefter tillträdde han den svenska lutherska Nebo-församlingen i Mt. Jewett, Pa., hvilken han med trohet och nit betjänade till våren 1897, då han afflyttade därifrån och tillträdde svenska lutherska församlingen i Pontiac, R. I., till hvilken han redan i slutet af föregående år erhållit enhällig kallelse. Från den 1 mars 1897 till sin död, en tid af nära tretton år, kvarstod han på sistnämnda post, och här var det han utförde den viktigaste delen af sin lifsgärning. Med ospard flit och möda verkade han här i sin af Herren gifna kallelse som en sann och trogen herde för sin hjord genom grundlig och skriftenlig predikan, öm själavård och en kraftig och insiktsfull ledning af den kristliga barnundervisningen. Men äfven i det, som rörde församlingens yttre angelägenheter, ådagalade Rabenius trägen omtanke och stor praktisk duglighet. Kyrkoegendomen i Pontiac undergick grundliga reparationer och förbättringar under hans ledning, och vid hans frånfälle stod hela egendomen skuldfri, och kyrkan, nyligen renoverad och förskönad, utgjorde ett vältaligt vittnesbörd om den hädangångne herdens driftiga ledning och sunda kyrkliga smak.

Rabenius gjorde sig äfven fördelaktigt känd såsom författare. Hans från trycket utgifna böcker äro: "Lilla Hjälpredan i Metersystemet för hemmet, handelsboden och torget", utgifven i Göteborg 1889; "Handledning vid undervisning uti Augustana-synodens församlingsskolor", 1899; "Söndagsskolan, dess nödvändighet, lärare och ledning", 1905, samt "Äktenskap och Familjelif", som han tillsammans med den i Norge välkände författaren, pastor E. Halvorsen, utgaf 1908. Rabenius lämnade dessutom talrika och värdefulla bidrag till tidskrifter och tidningar utgifna dels här, dels i fäderneslandet. Om de tre sistnämnda böckerna yttrar en annan författare: "I dessa böcker röja sig människokännarens och uppfostrarens skarpa blick samt människovännens nitälskan."

Samfundet hedrade honom med flera förtroendeuppdrag, hvilka han alltid skötte med den samvetsgranna noggrannhet och trohet, som kännetecknade hela hans lifsgärning. År 1897—1898 tjänade han som New York-konferensens kassör, och från 1899 till sin död var han konferensens statistiker. Under tre års tid var han medlem af styrelsen för synodens immigranthem i New York, och af styrelsen för New York-konferensens barnhem i Avon, Mass., var han medlem alltifrån hemmets upprättande till sitt frånfälle. Han tjänstgjorde dessutom såsom medlem i flera viktiga kommittéer samt tjänade i två år såsom Providence-distriktets ordförande.

Rabenii rastlösa verksamhet sträckte sig äfven till det borgerliga och politiska lifvets område. Han var en tid medlem af skolstyrelsen i Warwick,

och på hösten 1907 invaldes han af Warwick Township till medlem af statens lagstiftande församling samt återvaldes till samma förtroendeuppdrag vid båda de följande årens val och var således vid sitt frånfälle medlem af den lagstiftande församlingen, inom hvilken han äfven tjänade såsom medlem af "husets stående skolkommitté".

Sådana te sig, hastigt tecknade, de yttre konturerna af pastor Rabenii verksamma lif. I arbetet och mödan ägde han ett mäktigt stöd i en trogen och tillgifven maka. Sedan den 30 juni 1886 var han i ett lyckligt äktenskap förenad med Hilda Constantia Elfrida Ullström. Deras äktenskap välsignades med fyra barn, af hvilka tre, sönerna Nils och Erik samt dottern Litzi, jämte makan öfverlefva den hädangångne fadern och maken. Dessa såväl som ämbetsbröder och andra, hvilka stodo den hänsofne nära, och som stundom märkte huru hans svaga och bräckliga kroppshydda sviktade såsom redskap för den starka ande, som bodde därinne, undrade nog ibland, huru länge hans svaga kroppskrafter skulle kunna uthärda den mångsidiga och rastlösa verksamhet, han städse utöfvade. Vid de festligheter, som ägde rum i sammanhang med firandet af 35 års-minnet af församlingens i Pontiac stiftelse, hvilka fortgingo f. o. m. den 25 t. o. m. den 28 nov., således kort före hans död, voro hans krafter så nedbrutna, att han endast med yttersta ansträngning förmådde deltaga i festligheterna. Förberedelserna för denna fest, subskriptionsarbetet för kyrkoskuldens utplånande jämte ledningen och öfverinseendet af kyrkans renovering och förskönande

för den efterlängtade högtiden, vid sidan af de vanliga ämbetsgöromålen, hade kräft för mycket af hans lifskraft. Omedelbart efter högtiden i fråga nedlades han på den sjuksäng, som blef hans dödsläger. Redan någon tid före insjuknandet uttalade han till en ämbetsbroder på ett för denne mycket förvånande sätt sin visshet om att hans lefnadsdag var mycket nära sitt slut. Men ända intill slutet var han verksam. Med ett lugn och en själsstyrka, som förvånade hans omgifning, ordnade han på sitt sjukläger för sin familjs framtida väl. Till de kära i hemmet gaf han anvisningar och råd, afsedda att underlätta deras bekymmer efter hans frånfälle. För sin egen del sökte och fann han styrka och tröst i ordet och bönen. Klart och tydligt uttalade han kort före sin död till den, som nedtecknat dessa rader, sin fasta förvissning om att "af nåd" få ingå i den eviga hvilan därofvan. Redan några dagar innan lifslampan slocknade, bjöd han de sina farväl, och då han slutligen i den sena nattliga timman den 17 december 1909 utandades sin sista suck, skedde det så tyst och stilla, som när ett barn inslumrar i moderlig famn. Lefnadsdagen hade varat i 47 år, 11 månader och 11 dagar.

Rabenius var en på förståndets såväl som hjärtats område rikt utrustad personlighet, med en ädel, älskvärd och helgad karaktär. Tanken var klar och viljan stark. Han var beslutsam och energisk, plikttrogen, punktlig och pålitlig.

Såsom predikant, själasörjare och lärare förkunnade han Guds rena, oförfalskade ord i öfverensstämmelse med vår kyrkas tro och bekännelse.

Innehållet i hans predikningar blef följaktligen alltid godt. Det var reda och ordning i hans föredrag. Han var en ledig talare och saknade ingalunda förmågan att tilltala sina åhörares känslor, men företrädesvis riktade han sina ord till förståndet och viljan. Han var pedagog äfven i predikstolen. Han ville *undervisa* människorna till salighet. Vår kyrkas gudstjänstordning följde han noggrant. Slarf och självsvåld tålde han ej på något område, allraminst på det kyrkliga. Mot olika tänkande var han fördragsam, så långt plikten och kärleken till sanningen tillåto det. Men gällde det att taga vår kyrka i försvar mot opåkallade angrepp från dess motståndare, så var han ögonblickligen stridsfärdig, och i strid var han ej att leka med. Fyndig och slagfärdig var han, och hugg kunde han utdela, så att det kändes, när så behöfdes.

Som make och fader var Rabenius helt enkelt stor. I hemmet och familjekretsen lät han sitt af naturen blida och glada väsen gjuta sitt solsken öfver allt och alla. Här lät han ofta en lätt och lekande, men alltid ren humor blanda sig i samkvämet. Gnabb och kif voro bannlysta, kärlek och frid voro bofasta i hans hem. Ett besök där blef därför alltid en stund af ren och oblandad njutning. Men det vackraste härvid var, att det var ej blott den besökande gästen, som blef föremål för husfaderns hjärtevinnande vänlighet. Mot maka och barn var han likaledes alltid den samme hjärtegode, blide och huldе maken och fadern. Men klemigt efterlåten var han ej. Ordning, skick och goda seder frodades kring husfadern.

Som granne och ämbetsbroder, vän och kamrat ådagalade han likaledes älskvärda egenskaper. En ämbetsbroders glädje och framgång var äfven hans glädje, och gick det en broder illa, så kunde han lida med honom. Men han kunde äfven råda och uppmuntra en bekymrad eller modfälld broder. Hans sunda omdömesförmåga och hans klara förstånd gjorde honom till en god och klok rådgifvare, och såsom sådan anlitade man honom därför gärna.

Rabenius var samfundsman i detta ords vackraste bemärkelse. I ord såväl som handling visade han alltid ett varmt och vaket intresse för vår kyrka som ett helt med alla dess olika verksamhetsgrenar. Mission, läroverk och barmhärtighetsinrättningar hade i honom en verksam målsman. Vid synodal-, konferens- och distriktsmöten tog han lifligt del i förhandlingarna, och hans om klar tankegång och sund omdömesförmåga vittnande inlägg i diskussionerna vägde vanligen tungt vid en frågas afgörande.

Med afseende på hans verksamhet på det politiska området anföra vi endast ett par yttranden, fällda af framstående män på det området. Statsguvernören Aram J. Pathier yttrade efter Rabenii frånfälle följande: "Jag lärde att uppskatta och älska honom på grund af de många ädla och älskliga egenskaperna i hans karaktär. Jag är öfvertygad om att ingen medlem af den lagstiftande församlingen åtnjöt i högre grad än han sina kollegers personliga aktning. Han var en af de män, genom hvilkas hedrande staten har hedrat sig själf." Representanthusets talman, mr Burchard,

yttrade om Rabenius: "Hans blotta närvaro i den lagstiftande församlingen var värdefull för staten, på grund af den värdighet den förlänade och det förtroende den ingaf bland folket. Det är visst, att han skulle ej hafva tolererat någon orättfärdig handling. Men än mer, han var ock en verksam medlem, som ådagalade ett energiskt intresse i förbättrandet af våra lagar. Sina plikter såsom kommittémedlem och såsom medlem af representanthuset utförde han väl, och när han talade, lyssnade man till honom med aktningsfull uppmärksamhet."

* * *

I ofullkomlighetens värld är ingen fullkomlig, och Rabenius gjorde ingalunda anspråk på att anses felfri. I ovanligt hög grad fyllde han dock måttet för den kristne gentlemannen. Om sitt eget inre lif talade han sällan med ord. När det någon gång skedde, voro orden icke många. Från sitt dödsläger sände han genom en i hans ställe tjänstförrättande ämbetsbroder följande hälsning till sin församling: "Säg församlingen, att jag alltid trott hvad jag predikat för församlingen. Fråga henne ock, om min predikan här skall komma att bära några frukter för Guds rike och evigheten." I fråga om grunden för sitt evighetshopp yttrade han kort före sin död till minnesteckningen: "*Det är ju allt af nåd.*"

J. E. Morton.

Pastor L. O. Lindh.

Vår vän och broder, pastor L. O. Lindh, sofver. Han har insluмrat uti den ljufva sömn, ur hvilken man uppvaknar till evig, salig hvilodag. Han har kämpat lifvets strid till slut. Nu åtnjuter han den hvila, efter hvilken alla, som allvarsamt kämpa trons kamp, hjärtligt längta.

Pastor L. O. Lindh föddes i Hvena, Småland, Sverige, den 21 maj 1838. Såsom helt ung gosse vardt han föräldralös och måste arbeta sig fram i världen bäst han kunde. Genom grefve Stackelbergs bemedling inträdde han i Ahlbergs skola 1859 vid 21 års ålder och fortsatte där i 4 år, hvarefter han höll skola i Målilla församling till år 1865, då han anträdde resan till Amerika. Under åren 1865 till 1869 studerade han vid Augustana College and Theological Seminary i Paxton, Ill., och ordinerades till prästämbetet den 20 juni 1869, hvarefter han betjänade Elim-församlingen i New Scandia, Minnesota. I nära 11 år verkade pastor Lindh till stor välsignelse i församlingarna New Scandia, Marine Mills, Star Prairie, Mans Valley, Hastings m. fl. platser. Tecknaren af

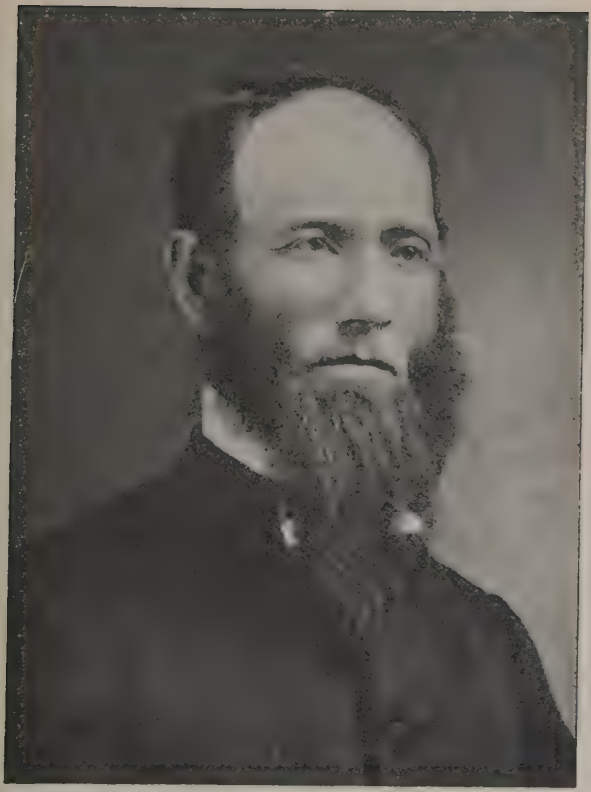

PASTOR L. O. LINDH.

dessa rader har ock många ljufliga minnen från hans verksamhet i dessa trakter, minnen som tala om huru kraftigt Guds Ande verkade på folket under bönestunderna hållna under vintertiden i dessa skogsbygder.

Åtskilliga äro de, som räkna sin omvändelse från denna tid. Hvad han kunde, det gjorde han för att vinna själar och samla dem in i Guds rike. — År 1879 erhöll han kallelse till Alexandria, Minn., och betjänade denna förs. jämte församlingarna i Falun, Lake Ida och Lekvattnet till år 1884. Från denna tid finna vi honom ute i Washington, dit han med familj flyttade på våren 1884 och organiserade sv. luth. församling i Hockinson af samma stat. Här och på andra platser i Washington och Oregon verkade han såsom missionär under stora försakelser och vedervärdigheter, ty här ute vid västkusten var numera ett vidsträckt och mödosamt missionsfält, som många af våra i synnerhet yngre pastorer icke hafva mycken erfarenhet af. Pastor Lindh, fastän långt framskriden till åren, grep sig dock verket an med hela mannaålderns kraft och verkade här och där med Guds ords predikan, under det han likväl under tiden var pastor för Elim-församlingen i Hockinson, Wash. Men arbetsfältet var för mödosamt och vidtomfattande, så att äfven den starkaste måste längta efter ett lugnare arbetsfält. Fördenskull finna vi pastor Lindh tillbaka i Aitkin, Minn., 1895, hvilken församling han betjänade i nära två år, hvarpå han återvände hem till Hockinson, Wash. Den kyrkliga verksamheten uppehöll han sedan i Hockinson till år 1900, då han erhöll

kallelse från församlingen i Tacoma att tjäna densamma under dess vakanstid.

Pastor Lindhs sista pastorat var Riverside, Cal., där han onekligen utförde en trogen tjänares arbete till själars frälsning under åren 1901—1902. Efter denna tid var hans hälsa mycket vacklande, så att han under den sista tiden af sitt lif ofta fick anlita sängen. Men han hade likväl inga svårare plågor, och därför vardt hans hastiga slut en öfverraskning såväl för hans närmaste som för hans vänner och bekanta. Såsom en som stått den aflidne nära både såsom ämbetsbroder och nära anförvant, lärde jag känna honom såsom en varm och innerlig kristen, en kär, trogen och pålitlig ämbetsbroder samt en god vän, som ej mot någon visade annat än kärlek och förtroende. I kretsen af sin familj och andra vänner afled han stilla i tron på sin Frälsare måndagsmorgonen den 14 febr. 1910 i en ålder af 71 år, 8 månader och 24 dagar, sörjd och saknad af maka, mrs Ida Lindh, 4 söner, 4 döttrar och andra släktingar och vänner både här i landet och i Sverige.

Närmare 41 år var pastor L. O. Lindh förenad i äktenskap med den efterlämnade makan, mrs Ida Lindh, född Carlson. Troget har hon under hans mångåriga och vidtomfattande verksamhet på missionsfältet och i församlingarna stått stödjande vid hans sida, och outtröttlig var hon äfven att under den älskade makens sista sjukdom vårda och uppmuntra honom. Hugsvale Herren den käre hänsofnes närmaste i deras djupa sorg!

Broder, lärare och människoväu, hvile du i frid

efter ett välförrättadt lefnadsvärf till uppståndelsens morgon. Vi stå sörjande vid din graf, men

Sälla äro de som sofva,
som i Jesus somnat hän.
Salig frid är dödens gåfva
åt en Guds och Jesu vän.
Efter trones kamp och strid
väntar sist en salig frid
hos vår Gud i evig tid.

N. J. S.

Pastor Sven August Sandahl.

Den 22 februari 1910 kl. 6:45 f. m. fick sv. ev. luth. Nebo-församlingens i Chicago, Ill., stiftare och förste herde, pastor Sven August Sandahl, nedlägga vandrings- och herdestafven. Omkring ett år före sin hädanfärd hade pastor Sandahl börjat blifva svag till hälsan, och under de sista åtta månaderna af sin lefnad stod han beständigt under läkarevård. Han förmådde dock nästan utan afbrott sköta predikoverksamheten i sin församling ända till sex veckor före sin död, då hans krafter voro så försvagade, att han sedan dess nödgades hålla sig inne i sitt hem. Under de två sista veckorna låg han till sängs, och den 21 februari föll han i en dvalliknande slummer, som räckte i tjugofem timmar, då döden stilla infann sig och utsläckte lifslågan.

Döden orsakades af flera olika sjukdomar i förening, främst kroniskt maglidande och vattensot, hvartill mot slutet oregelbunden hjärtverksamhet sällade sig. Söndagen före sin död, den 20 febru-

PASTOR SVEN AUGUST SANDAHL.

ari, mottog pastor Sandahl och de vuxna medlemmarna af hans familj den heliga nattvarden af teol. dr M. C. Ranseen, och han aflade därvid följande ödmjuka och sköna bekännelse: "Jag ligger här som en stor syndare, men jag hvilar på klippan Kristus." För sin biktfader, förenämnde dr Ranseen, omtalade han vid samma tillfälle: "Förliden fredags natt trodde jag, att det blef slut med mig, och min fråga blef då, hvar jag hade min advokat. Jag erhöll då det svaret: 'Han är rätt här vid din sida', och så blef jag lycklig."

De yttre konturerna af pastor Sandahls lif och verksamhet te sig som följer: Han föddes den 9 maj 1854 i Bjälebo, Kristdala socken, Småland. Föräldrarna voro landtbrukaren Carl Andersson och hans hustru Marta Kajsa, båda allvarligt gudfruktiga människor. Familjen utvandrade år 1869 till Amerika och bosatte sig i Woodhull, Ill. Unge Sven August bevistade här följande höst och vinter sv. luth. församlingens konfirmationsskola och blef den 5 juni 1870 konfirmerad af nämnda församlings dåvarande lärare, pastor S. P. A. Lindahl. Under denna tid erfor han djupa andliga intryck, men till en genomgående brytning och full andlig trosvisshet kom det icke förrän ett par år senare, då Lindahls efterträdare, pastor P. M. Sannquist, öfvertagit församlingsvården i Woodhull. Pastor Sandahl räknade också denne såsom sin andlige lärofader samt bar honom i kärt och vördadt minne.

Under och efter sin konfirmation bistod Sven August sin fader i jordbruksarbetet ända till sin

omvändelse, då han beslöt att ägna sig åt Herrens och kyrkans tjänst. Härtill råddes han äfven af pastor Sannquist. På hösten 1873 inträdde Sandahl som elev vid Augustana College, som då var förlagdt i Paxton, Ill., och fortsatte sina studier vid samma läroverk, sedan det flyttats till Rock Island, till våren 1878. Under följande läsår, 1878—1879, betjänade han först under en kort tid sv. luth. församlingen i Moline, Ill., och därefter sv. luth. församlingen i Omaha, Nebr., hvilka båda voro vakanta under det året. Åren 1879—1881 studerade Sandahl vid Augustana teologiska seminarium och blef den 10 juli sistnämnda år prästvigd vid Augustana-synodens årsmöte i Lindsborg, Kansas, på kallelse från sv. luth. församlingen i Princeton, Ill. I denna församling verkade han till våren 1886, då han öfvertog vården af den nybildade sv. luth. Trefaldighets-församlingen i Chicagos norra stadsdel Lake View.

På denna plats kvarstod pastor Sandahl till den 1 mars 1901 — omkring femton år — och utförde här det viktigaste af sin lifsgärning. Nämnda församling ökades under denna tid från omkring 60 till öfver 800 medlemmar och uppförde under sin pastors kloka och driftiga ledning sin stora, ståtliga kyrka, hvilken invigdes 1897. Den förutvarande lilla träkyrkan omändrades då till prästhus.

På våren 1901 flyttade pastor Sandahl med sin familj till Chicagos nordvästra del, där han å "Martin Luther College Subdivision" grundlade ett nytt svenskt samhälle och den 14 augusti samma år stiftade sv. luth. Nebo-församlingen, hvars herde han var till sin död.

Utom sin pastorala verksamhet utförde pastor Sandahl flera förtroendeuppdrag inom synod och konferens. Så var han från 1892 i flera år Illinois-konferensens kassör och medlem af dess missionsstyrelse. År 1889—1890 var han medlem af synodens missionsstyrelse. Sedan barnhemmet i Joliet, Ill., upprättats, var han en följd af år medlem af dess styrelse och tjänade dessutom såsom sekreterare i Chicagos västra missionsdistrikt. Under de år, som Martin Luther College i Chicago dref sin verksamhet, var han ett af dess kraftigaste stöd, ända till dess läroverket till följd af brist på medel och inträffade hårda tider måste ned läggas.

Pastor Sandahl var under sin krafts och hälsas dagar en handlingens man mer än många andra. Uppförandet af Trefaldighets-församlingens i Chicago ståtliga kyrka var under dåvarande hårda tider ett stort och djärft företag. Ännu djärfvare var företaget att på den öde slätten å "Martin Luther College Subdivision" grunda svenskt samhälle och bilda svensk luthersk församling. Många klandrade honom därför, men de flesta torde vara okunniga om att pastor Sandahl genom detta företag räddade många af sina ämbetsbröder från finansiella svårigheter och obehag och afvärjde en stor finansiell skandal, som hotade vid verksamhetens upphörande i Martin Luther College. På samma gång räddade han en dyrbar egendom åt svenska lutheraner. De, som ej känna detta, stå i fara att bedöma pastor Sandahl orätt.

Pastor Sandahl hade rika medfödda anlag och gåfvor och var en optimist med glad syn på tingen.

I sitt umgänge var han glad och öppenhjärtig, treflig och underhållande i sina samtal. Såsom predikant tillhörde han de mera bemärkta inom synoden, men i början af sin prästerliga verksamhet, liksom äfven under sin studietid, lutade han liksom många andra unga präster på den tiden väl mycket åt subjektivismen. Men med åren och alltmer samlad erfarenhet fick det objektiva i bibelordet äfven sin tillbörliga plats i hans predikan, och Sandahl blef därmed en gärna hörd predikant. De kristnas förtroende och kärlek åtnjöt han i hög grad. Och att hans arbete såsom predikant och själasörjare icke varit utan frukt, är helt säkert. Tecknaren af denna minnesruna känner mer än en, som genom Sandahls predikan och vägledning kommit till syndakännedom och ånger samt frid med Gud i sitt samvete.

På grund af sitt medfödda glada lynne och sin optimism tillhörde Sandahl de få personer, som föga anfäktas af tvifvel på sitt barnaskap hos Gud. Huru svårt det än stormade utomkring honom — och Sandahl fick pröfva på lifvets vedervärdigheter i rikt mått — rubbades dock aldrig hans förtröstan på Gud och Kristi tillfyllestgörande försoning för alla synder. På klippan Kristus hvilade han tryggt under alla förhållanden.

Vid sin död kvarlämnade pastor Sandahl såsom närmast sörjande: makan, Lisa M. Sandahl, född Bergblom, sönerna Martin, Carl och Victor samt döttrarna Lillie och Irene, tre bröder i Kansas och en syster i Californien. Med den efterlämnade makan hade han ingått äktenskap den 31 augusti 1881.

Aron Edström.

PASTOR JONAS MAGNY, D. D.

Teol. Dr J. Magny.

"Då sade Herren: Hvilken är nu den trogne och kloke förvaltaren, hvilken hans herre skall sätta öfver sitt husfolk till att i rätt tid gifva dessa den bestämda kosten? Salig den tjänaren, hvilken hans herre finner så görande, när han kommer!" Lukas 12: 42, 43.

Att vår Herre och Frälsare här afser förvaltningen af det heliga predikoämbetet, det se vi af sammanhanget med det föregående. Frågan, som innebär sällsyntheten af trogna och kloka förvaltare, manar oss, som innehafva detta ämbete, till allvarlig självpröfning. Ehuru endast den allvetande Guden kan fullkomligt afgöra, hvilka i sanning äro hvad de böra vara såsom Kristi tjänare, så hafva vi dock af Guds ord sådana anvisningar, hvarefter vi kunna bedöma icke blott oss själfva, utan äfven våra medtjänare, med hvilka vi kommit i beröring. "Ty af frukten känner man trädet."

Om pastor Magny våga vi påstå, att han var en trogen och klok förvaltare af det ämbete, Herren anförtrott honom. En kort teckning af hans

lif och verksamhet skall bevisa sanningen af vårt fördelaktiga omdöme.

Dr E. Norelius har meddelat följande: "Ända sedan i början af oktober 1858 har jag varit bekant med Jonas Magny. Han hade då nyligen kommit från Sverige i sällskap med sin mor, två bröder och en syster samt sin styffader, den bekante Håkan Svedberg i Chisago Lake. Han var då på sitt 17:de år. Det var vid det tillfället, då Minnesota-konferensen stiftades, just där i nuvarande Centre City. Ung som han var tog han ett djupt intresse i det ifrågavarande mötet, och för min själsblick står ännu den snälle ynglingen med de röda, friska kinderna lifslefvande för mig, där han sprang och gjorde oss all betjäning, han kunde förstå vara behöflig. Hans brinnande lust var att på allt sätt befrämja Guds rike. Där andra stodo och sågo på, där grep han opåmind in och hade alltid fullt upp att göra. I denne yngling tyckte jag mig redan då finna ett godt ämne till en arbetare i vår svensk-lutherska vingård i Amerika. Då jag 1862 började en skola i Red Wing på konferensens uppdrag, infann sig Magny såsom en af eleverna. (Första terminen på hösten var Magny den ende lärjungen, men vårterminen 1863 ökades antalet med 10 andra.)

"1870 på synodalmötet i Andover, Ill., blef Magny prästvigd på kallelse af sv. ev. luth. församlingen i Vasa, Minn., såsom pastorsmedhjälpare. . . . Under den tid han stod såsom min medhjälpare kan jag gifva honom det vittnesbördet, att han troget och träget tjänte med de pund, som Herren förlänat honom. I läran och bekännelsen var han

en uppriktig lutheran, och i sitt lefverne var han mycket korrekt, tålig, i alla afseenden tjänstaktig och nöjd med sin lott. Han klandrade icke så mycket missförhållanden som han med kärlek och tålamod sökte att rätta och förbättra hvad som var orätt. Han var rädd för skulder och var en god hushållare, men på samma gång var han färdig att understödja och hjälpa, hvar så behöfdes."

Så långt dr N. Jonas Magny var en troende kristen. Uppfostrad i ett hem, där modern var af en bestämd, allvarligt kristlig karaktär och de öfriga medlemmarna ock voro fromma och sedliga, torde han hafva blifvit bevarad i dopets nåd. Men äfven om ett affall skett, har han dock ganska tidigt blifvit återupprättad. Själf talade han icke ofta om sina andliga erfarenheter. Men en gång för många år sedan öppnade vi våra hjärtan för hvarandra, hvaraf framgick, att han, såsom en i sig själf utblottad syndare, sökt och funnit frid i Jesu försoningsdöd. Jag förstod, att han genom inre nöd och kamp kommit till medvetande om sitt nådastånd hos Gud. Denna erfarenhet var grunden till den trohet, han såsom en Herrens tjänare ådagalade.

Fastän Magny räknades såsom pastorsadjunkt i Vasa, var han tillika respredikant i Minnesotakonferensen. 1870 gjorde han en tre månaders missionsresa genom Stearns, Douglas och Ottertail counties. Äfven sommaren 1871 reste han 6 månader på utkanterna i Nordvästern. I maj 1872 antog han kallelsen till pastoratet Cannon Falls och Cannon River, Minn. Dessa församlingar hade förut haft prästerlig betjäning från pastorsämbe-

tet i Vasa. Magny var alltså den förste ordinarie pastorn därstädes. I Cannon River var kyrka byggd. Men både kyrka och prästhus byggdes i Cannon Falls under Magnys tjänstetid, och han förestod insamlingen af medlen för byggnadskostnaderna. Trogen var han i predikoverksamheten och i konfirmandernas undervisning. Gud välsignade ock hans verksamhet till väckelse och omvändelse med flera personer i båda församlingarna. Men redan 1875 måste han lämna detta pastorat och åtaga sig ett ingalunda afundsvärdt kall, nämligen att i konferensens församlingar samla penningar för vår skola, som då hade blifvit förlagd i St. Peter. Hans trohet såsom en Herrens tjänare sattes då på prof. Det var ju en icke så liten försakelse att lämna de för hans hjärta kära församlingarna, som högst ogärna ville lämna honom. Men det svåraste i denna pröfning var, att han måste emot sin moders råd och vilja uppoffra sig för samfundet. Han uppfattade konferensens kallelse såsom en Guds kallelse. Troget fullgjorde han det svåra uppdraget och samlade rätt stora summor till afbetalande af skolans skuld. Af den lön, som var honom lofvad, uppbar han blott hälften. Det var därför icke för mycket, att skoldirektionen gaf honom såsom ersättning teologie doktorstiteln.

Efter trenne års mödosamt insamlingsarbete erhöll han kallelse till pastoratet Svea och Tabor, Wis. Äfven här var han den förste ordinarie pastorn. Den vilda trakten i närheten af den lilla kyrkan förvandlades snart till en skön lustgård med granar, tallar och löfträd och i dess midt det

präktiga prästhuset. Med förstånd och foglighet lärde han de tröge och försumlige att utgöra sina församlingsskyldigheter och använde lämplig tukt på de oordentlige. Han vann äfven här folkets kärlek, så att, när han 1890 afsade sig församlingsvården, blef han återvald, men han vidblef sitt beslut och flyttade 1891 till South Stillwater- och Afton-pastoratet. Om han här icke fann sig så väl med församlingarna, så fann han en så mycket större vederkvickelse i umgänget med ämbetsbröderna i detta distrikt och vid deras lärorika diskussioner.

1896 flyttade Magny till Balsam, Wis. Här utförde han så godt som nybyggarearbete i yttre och inre hänseende. Här byggdes prästhus, som omgafs af en skön trädplantering, och efter några år byggdes äfven en vacker kyrka. Den kyrkliga ställningen förbättrades betydligt, och folket lärde sig att alltmer älska och värdera sin trogne och förståndige lärare. Fältet var dock mödosamt, emedan han de första åren måste betjäna äfven Amery och andra aflägsna platser. Då Amery fick egen pastor, blef arbetet mera drägligt, och han trifdes väl i de balsamiska lundarna. Likväl ansåg han sig 1907 böra antaga kallelsen till Carlton, Minn., ett pastorat med flera småförsamlingar. Icke heller här fann han tak öfver hufvudet, utan att ett prästhus måste uppföras. Församlingen ville, att pastorsfamiljen skulle få ett bekvämt boningshus, men var ur stånd att anskaffa medel för dess uppförande. Den forne trogne skoltiggaren åtog sig nu att samla penningar för sin församlings räkning och lyckades ganska väl, men detta

sitt aftonarbete fick han icke fullborda. Huru troget och träget han arbetade med predikande i Carlton och de andra församlingarna, framlyser af det svar han gaf mig, då jag förliden vinter fann honom sjuk och utmärglad och tillstyrkte honom att hvila: "Den första söndagen jag kommer hem (från konferensmötet), skall jag hålla tre predikningar, och sedan skall jag hvila." Såsom pastor Magny var trogen i predikobesök, så var han ock trogen mot Guds ord, när det gällde att predika och lära. Han skref nästan aldrig sina predikningar, men han förberedde sig så mycket tiden medgaf. Han förkunnade Guds ord med kraft och allvar. Hans predikningar voro enkla, men med ett rikt tankeinnehåll. Till bibeln hänvisade han alltid såsom det gudomliga ordet. Han försummade icke att både enskildt och offentligt varna och förmana.

Magny var en bönens man. Hans offentliga bön var hjärtlig och förtröstansfull och gaf vittnesbörd om hans dagliga böneumgänge med Gud.

Magny var äfven en trogen samfundsman. Han erhöll ock flera förtroendeuppdrag. För många år sedan var han medlem af synodens missionsstyrelse och i synodalrådet. Det var dock i synnerhet i Minnesota-konferensen hans trohet och klokhet togos i anspråk. I flera år var han medlem af konferensens verkställande kommitté. Hans insikt i den inre missionens angelägenheter erkändes med tacksamhet. Han hade ju själf både under studietiden och såsom präst arbetat bland landsmännen i nybyggena, bildat församlingar och hjälpt dem med kyrkobygge och kände alltså af

egen erfarenhet behofven på de särskilda missionsplatserna. Ett år var han konferensens vice ordförande. Några år var han ordförande i barnhemsstyrelsen.

Pastor F. M. Eckman afgifver följande vittnesbörd om Magny såsom samfundsman: "I samfundet ville han se, att något blef gjordt för mission, skolor och barnhem. Han var aldrig på deras sida, som klagade öfver utgifter. När något steg framåt skulle tagas, då ville han vara med. Han var progressiv, djärf i att företaga nya arbeten, ofta djärfvare än både församlingar och konferens, så att han påtog sig personligt ansvar för en sak, som han visste var god och på hvars slutliga seger han trodde. Han hade svårt att tåla församlingar och enskilda, som ville 'ligga på latsidan'. Denna hans progressivitet kom både hans församlingar och konferens till godo på många sätt. Särskildt har sjukhusverksamheten vunnit härpå. Såsom verksam styrelsemedlem från början och till sin död har han befrämjat denna verksamhet, så att den i mycket hög grad just genom honom blifvit hvad den är. Med ett aldrig sviktande hopp framträdde han alltid såsom denna saks oförskräckte försvarare inför både enskilda och konferens och mottog gensägelse utan att förargas. När det gällde författningar och kyrkliga bruk, var Magny alltid bland de konservativa och höll sig strängt vid bibehållandet af det enkla och välbepröfvade. Tidens 'nya kraf' ansåg han innebära en fara för både lif och lära inom samfundet. Han var samfundsälskande och trogen i allra djupaste betydelse. I umgänget med

ämbetsbröder var han fri och glad. Broderlig kritik kunde han både gifva och taga."

Pastor Jonas Magny, teol. doktor, föddes den 23 mars 1842 i Hoby, Blekinge. Föräldrarna voro Magnus Håkanson och Maja Stina Larson. Ägare af en kvarn voro de icke medellösa. Fadern dog redan 1845. Modern och barnen flyttade 1858 till Linnaryd, Småland, hvarför Magny berömde sig vara både Blekings-bo och smålänning. Samma år, 1858, afreste familjen till Amerika och anlände först till Geneva, Ill., hvarest modern trädde i äktenskap med Håkan L. Svedberg, men flyttade samma år till Chisago Lake, Minn. Nämnde Svedberg var församlingens ombud vid Minnesota-konferensens stiftelse. Han var strängt kyrklig och bekännelsetrogen. Modern var en kraftig, dugande kvinna, som i sitt hem höll strängt på tukt och Herrens förmaning. Hennes hem var mer än vanligt gästvänligt, ett prästälskande hem. Hon afled 1889. Pastor Magnys broder Johannes afled 1909 och Israel, som hade studerat en tid, 1874. Systern Maria Johnson lefver. Jonas Magny studerade ett år i Red Wing, ett år i St. Ansgars akademi och 6 år i Paxton.

Den 12 nov. 1878 ingick pastor Magny äktenskap med fru Hilda Christina Törnquist, född Edholm. Hon hade förut varit gift med pastor F. A. Törnquist, som afled 1877.

Makarnas barn äro: Clarence Reinhard, Gottlieb Renatus, Fridolph Herman, Herbert Sigfrid och Edla Wilhelmina. Alla äro väl uppfostrade. Få hafva lyckats bättre i barnuppfostran än Magny och hans hustru. Han var sträng, men ock kär-

leksfull och tillvann sig sina barns odelade förtroende.

Förliden vinter blef pastor Magny sjuk, och hans krafter aftogo märkbart. Likväl fortsatte han sitt arbete. Sjukdomen tilltog dock i oroväckande grad, så att han måste underkasta sig operation, då det af läkaren konstaterades, att han led af kräftskada, och att han icke hade lång tid kvar. Han reste hem från hospitalet och förbidade i tålamod den sista kallelsen, som kom onsdagen den 1 juni. Lördagen den 4 juni blef pastor Magny högtidligen begrafven i Chisago Lakes kyrkogård, hvarest hans moder, bröder och en son hafva sin hviloplats. Med den hugsvalande vissheten, att han såsom en trogen Herrens tjänare fått ingå i sin Herres glädje, nedlades stofthyddan i grafven, där den hvilar till uppståndelsens morgon. "Salig är den tjänaren, Herren finner så görande, när han kommer."

J. Fremling.

Pastor Jonas Gotthold Lagerström.

Denne Herrens trogne tjänare föddes den 20 juli 1837 i Elghult socken, Småland. Föräldrarna voro Jonas Gummeson och dennes hustru Anna Lisa. Namnet Gummeson utbyttes senare mot Lagerström.

Vid 20 års ålder emigrerade J. G. Lagerström tillika med några syskon till Amerika. Första året uppehöll han sig i Geneva, Ill., men flyttade 1858 till Spring Garden, Goodhue co., Minn., där en hans broder bodde.

År 1862 inskrefs han i Minnesota elementarskola i Red Wing, Minn., och afslutade den förberedande kursen i St. Ansgar Academy, East Union, Minn., nu Gustavus Adolphus College, St. Peter, Minn. I Augustana College och teologiska seminarium inskrefs han hösten 1864. Tre år senare betjänade han Gustaf Adolfs-församlingen i New York samt Brooklyn och Hoboken och var *vår synods förste immigrantmissionär.* Hans lön var $25 i månaden.

Från läroverket i Paxton utexaminerades han

PASTOR JONAS GOTTHOLD LAGERSTRÖM.

våren 1869, ordinerades på sommaren samma år i Moline, Ill., vid Augustana-synodens årsmöte därstädes, och tillträdde strax sitt första omfattande pastorat, Moore's Prairie, nu Stockholm, Minn., med omnejd. Han verkade här med trohet och flit i fem års tid och såg sitt arbete af Herren krönt med framgång. Genom denna verksamhet uppstodo församlingarna i Cokato, North Crow River, Dassel och Swan Lake. Dessutom fann han tid att som resemissionär verka vida omkring, och allestädes sågs med glädje hans blida ansikte, och han hälsades välkommen af ung och gammal.

År 1874 kallades han till pastoratet St. Peter-Mankato-Belgrade, Minn., men afsade sig de två sistnämnda församlingarna år 1880, efter sex års troget och träget arbete. Pastorsbefattningen i St. Peter skötte han nu i sex års tid.

På läkares inrådan afträdde han 1886 från den prästerliga banan, nödd och tvungen af en envis halsåkomma. Han ägnade sig nu åt affärer. De första tre åren skötte han sin svågers, herr G. A. Carlsons i Red Wing, Minn., affärer och var sedan i 20 års tid anställd hos sin svåger, den af oss högt aktade och innerligt älskade konsul C. A. Smith i Minneapolis.

Broder Lagerström ingick äktenskap med fröken Magdalena Anderson i Götaholm, Minn., den 12 december 1870. Hon var dotter till riksdagsmannen Olof Anderson från Värmland. Tre af makarna Lagerströms barn dogo i späda år. Tre tillika med modern lefva och äro bemärkta, dottern Lydia Theodora samt sönerna Ansgarius Thelander och Cornelius Anselmus.

Strax efter ankomsten till St. Peter valdes pastor Lagerström till medlem af Gustavus Adolphus Colleges direktion och inlade här mycken och stor förtjänst som ordförande, kassör, sollicitör, medlem af byggnadskommittéen m. m. Att inkassera de $10,000, som St. Peter-boarna genom herr A. Thorson lofvat skolan, var ej så lätt, helst som gräshopporna härjade åren 1875—77, och broder Lagerström satt emellan löftesgifvarna och konferensen, men han släppte ej, förrän allt var betaldt.

Åren 1881—2 var fråga om skolans flyttning från St. Peter till tvillingstäderna Minneapolis och St. Paul, men vännen Lagerströms energiska uppträdande räddade skolan åt St. Peter.

Vår svenska lutherska kyrka i St. Peter uppfördes under pastor Lagerströms kraftiga ledning och visa råd år 1883 för den ringa kostnaden af $8,000.

Samfundsmannen Lagerström var främst i uppförandet af Gustavus Adolphus Colleges förnämsta byggnad, som kröner skolkullen. Han var den ledande själen i allt.

Synodens president, dr E. Norelius, säger om honom: "Broder Lagerström var bland de elever, som allra först kommo till min skola, som öppnades i Red Wing hösten 1862. Han var en stadgad ung man, särskildt i kristendomen. Han skötte sina studier med flit och samvetsgrannhet. Det var mig ett stort nöje att undervisa honom och hjälpa honom och hans kamrater, John Nelson och Jonas Magny, fram något litet på vetandets väg.

"Lagerström blef mitt predikobiträde i Red Wing, Vasa m. fl. platser. Han var en mönstergill ad-

junkt, en samvetsgrann kristen, en evangelisk predikant, som predikade både med ord och gärningar.

"I Moore's Prairie hade han tillfälle att ådagalägga en pioniär-pastors alla behöfliga dygder. Det var min glädje att installera honom. Det var en varm dag på eftersommaren. Jag steg af tåget, där Cokato sedan byggdes, och tog så vägen genom skogen till en liten röjning, planterad med majs. Här i ett stockhus bodde familjen Almquist, och i en liten skrubb den unge prästen. Att bygga upp, ej rifva ner, är en stor konst, i hvilken Lagerström var en mästare.

"Ofta vandrade han till fots. En tidig vårdag, då vårflödet påstod, vandrade han mot Douglas co. Barfotad vadade han genom snö och vatten. Han måste öfver Pomme de Terre-floden. Här fanns ingen brygga, ingen båt. Men Gud bevarade honom.

"Broder Lagerström bibehöll genom Guds nåd ett godt, lugnt mod. Han ansåg försakelserna höra till det dagliga brödet. Hans goda, självuppoffrande arbete för vår skola i St. Peter har ej blifvit uppskattadt som det förtjänar. Detta arbete nedbröt honom till kropp och själ. Hans tro på Guds ord och vår kyrkas bekännelse var orygglig och växte och stärktes alltmer med åren. Under allt hans lidande, då hans kropp bokstafligen afskars stycke efter stycke, var han tålig, undergifven Guds hand, kärleksfull och vänlig mot sin omgifning, bibehållande ett lefvande intresse för Guds rike. Detta var ett Guds nådesunder och bevisade Guds nåds kraft. Genom allt predikar han fortfarande för oss alla, fastän han är död. Men nej, han är ej död, han lefver i härligheten

och väntar på att nådessyskonen skola komma efter. Eja, vore vi där! En liten tid bekymmer, sen kallar Gud oss hem."

Ungefär 13 år innan han dog, nedbar han en dag en lår från öfvervåningen. Han stödde den ofvan knäet. Däraf uppstod kräftbildning, som ofta opererades, och salfvor användes, men allt förgäfves, benet måste aftagas. Genom operationen befriades systemet från *sarcoma*, och han var nu jämförelsevis frisk i 7 års tid. Under allt sitt lidande hörde jag honom aldrig klaga.

Vår vän Lagerström insjuknade den 12 december 1909, på 39 års-dagen af sitt bröllop. Sjukdomen var *uræmia*, som varade i 25 veckors tid. Han aftynade till kroppen, men hans själ stärktes i Herren, och den invärtes människan förnyades allt mer. Så kom den himmelske Faderns hembud till sitt trötta barn den 6 juni 1910. Lagerström insomnade i tron på Jesus, som är uppståndelsen och lifvet, i en ålder af 72 år, 10 månader och 16 dagar.

"Så hvila i välsignelse,
du gode, trogne tjänare!
Gack i din Herres glädje in
och lönen för din möda finn.

Så far i frid, du fridens man!
Farväl, du trogne Jonatan!
Gack i din Herres glädje in
och nådalönen evigt finn."

Han aflade ofta hus- och sjukbesök som en ideell pastor. Han var god sångare och sjöng då ofta

sina älsklingspsalmer: 94 och 204 samt Hemlandssångerna 240 och 291.

Hans karaktär och person äro ej lätta att teckna. Ingen kan fullt teckna en stor själ eller hugstor ande. Han är sitt eget mått. Lagerström gjorde ett djupt intryck på en hvar, som var mottaglig för själiska intryck. Själf var han finkänslig, grannlaga, innerlig, vänfast, glad, men parade glädjen med heligt allvar, som O. C. T. Andrén, Molines förste pastor.

Ett minne från Paxton. Juferierna nalkades; vill minnas det var 1868. Skolans rektor, dr Hasselquist, hade förmanat och varnat oss. Då uppstod vår käre broder Lagerström och uppläste å allas vägnar Filip. 3: 12—14. Då svarade vår skolpresident med rörelse och med tårar i ögonen: "Bröder! Härmed är jag nöjd och tackar Gud för eder skull". Och så anförde han Joh. 3:dje bref, vers 4.

Lagerström var diplomat. Han tvingade sig ej fram till målet, som han såg klart framför sig, men som Gladstone, Bismarck, Grant m. fl. kryssade han, till dess han kom fram.

Som kristen var han ordhållig, karaktärsfast, bestämd, påstående, gjorde ofta inkast, ägde ej ringa oppositionslust, men var omutligt rättvis, och rättvisan var parad med ömhet. Kunde han ej säga något godt om en person, så teg han. Förtal, nedsättande, skvaller, skrymteri och falskhet hatade han. Allvarlig och saktmodig gent emot alla präglades hela hans uppträdande af sann upphöjdhet.

Lagerström var samfundsman. Detta intyg un-

derskrifves af såväl Augustana-synoden som "Synod of the Northwest". De nya strömningar, som båda synoderna fått vidkännas för att afpassa sig efter våra här i landet säregna förhållanden, mötte han såsom få. Och han verkade med varm barnatro för det som han såsom man klart uppfattat. År 1892 ingick han i Salem English Ev. Luth. church i Minneapolis, dr G. H. Trabert, pastor. Detta af språkliga skäl. Han trodde starkt på bruket af landets språk.

Såsom predikant var han pietistiskt-evangelisk, nitisk om folkets frälsning. Han studerade flitigt, bad mycket, beredde sig omsorgsfullt och höll goda, innehållsrika predikningar, men suckade ofta djupt på predikstolen. Såg han ej alltid frukt, var han dock viss, att sanningen skulle segra till sist och frukt följa på utsädet. Ps. 126.

Make och fader var han i dessa ords sköna och kristliga betydelse, en präst i sitt hem såväl som i sin församling. Aldrig glömmer jag den sköna familjetafla hans hus tedde för mig. Den var ideellt skön.

Korta yttranden af ämbetsbröder visa, huru vår dyre vän uppfattades och skattades. Vi anföra några:

"Broder Lagerström betraktar jag som ett verkligt helgon. Han har förtjänt mer än någon annan en lefnadsteckning."

"Jag kände och älskade Lagerström så mycket som någon paxtonit."

"Han var insiktsfull, allvarlig, redlig och hade en djupt anlagd kristlig karaktär."

"Han var älskvärd, redlig, samvetsgrann. Väl-

villigt uppfattade och bedömde han bröders bemödanden."

"En teckning af honom bör blifva till välsignelse för många. — Hans var en skön, symmetrisk, kristlig karaktär."

"Han var en skön stjärna på kyrkans himmel. Han var ett Kristi bref, läst af alla."

"Hans var en ädel själ. Han uppträdde i Rosenii anda."

"Han var en Guds man med klar framtidsblick för Kristi kyrka och skådade i anden den dagen, när nationaliteten i Amerika skall vika undan och lämna rum åt en förenad lutherdom."

"Han har inslagit mången guld- och silfvertråd i Kristi kyrkas historiska väfnad."

"Denne lärjungen dör icke."

"Hans gärningar förblifva, ty de äro gjorda i Gud."

J. Telleen.

I himlen mötas vi.

Här på en ökenstrand, där böljor svalla,
tar döden vän från vän,
men bortom grafvens våg, den mörka, kalla,
de mötas få igen.

Här *slockna ljusen på den öde stranden,*
där vännen bäddas ner,
men hemma *i de sälla, ljusa landen*
ej natt skall varda mer.

Härnere *finns ej hem, där dödens smärta*
ej sändt sin hälsning svår,
men där *hugsvaladt är ditt kvalda hjärta*
och läkta alla sår.

Så många "hvarför" möta dig i gruset,
där du en främling är,
men inga "hvarför" uti fadershuset
och ingen död som här.

Farväl, farväl, så ljuder det på jorden —
en dyster melodi,
men blicka upp och glöm ej löftesorden:
"I himlen mötas vi".

Tänk, Jesus, på de sörjande vid båren,
o, stå dem nådigt bi
att sucka, äfven om han rinner, tåren:
"I himlen mötas vi."

O Jesus, får jag möta mina kära,
då natten är förbi?
O, får jag hoppets ord i hjärtat bära:
"I himlen mötas vi"?

Min dyre Jesus, låt mig tro och hoppas
och bida än en tid,
jag vet, när fikonträdet börjar knoppas,
då kommer våren blid.

Vi under tårar sletos från hvarandra,
i lifvets jämmerdal,
men såsom drömmande vi skola vandra
i himlens fröjdesal.

GUSTAF E—N.

Gustaf Emil Berggren.

Ett samfunds styrka kan ej mätas med de ekonomiska resurser, som det förfogar öfver, utan med de trons och andens män, som kämpa hennes strider, icke blott med ordet eller pennan, utan med trons bön och en i allt helgad vandel. Om de män i samfundet, som bedit, kämpat, lidit, trott och hoppats och i allt hyst en genuint kristlig och biblisk lifsåskådning, utan tillskott af den moderna tidens ytligheter, kunna vi, en yngre och i många afseenden "lättare" generation, icke tänka för högt. Att minnas våra fäder och söka vandra i deras fotspår skall utan gensägelse bli vår välsignelse. För att hugfästa hans minne, hvilkens bild vi här se tecknad, är det som vi rista denna runa.

Diakonen Gustaf Emil Berggren föddes i Degernäs, Ukna församling, Kalmar län, den 14 oktober 1858. Där tillbragte han sina barndomsår i det kristliga föräldrahemmet. Han var den yngste af sex syskon, af hvilka fyra bröder bo i Stanton och dess omnejd. Såsom yngling blef han rörd af Guds ord. Han ankom till Amerika vid 21 års

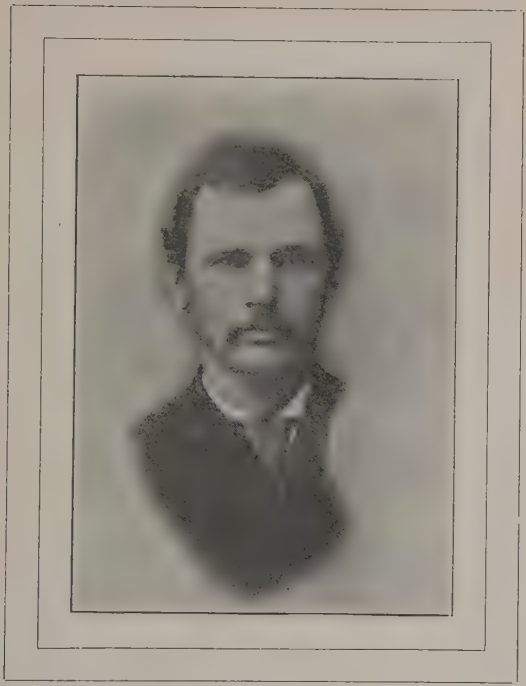

GUSTAF EMIL BERGGREN.

ålder år 1879 och bosatte sig nära Stanton, Iowa. Samma år förenade han sig med den ev. luth. församlingen i Stanton. Med Christina Sophia Anderson ingick han den 4 febr. 1881 äktenskap, hvilket välsignades med sju barn, af hvilka sex lefva. Samma år flyttade han till en farm 6 mil nordost från Fremont-församlingens kyrka och ingick i den sistnämnda församlingen, hvilken han tillhörde till sin död. Han fördes till förening med sitt lifs Gud under pastor Fredeens verksamhetstid i Fremont. Han tjänade såsom söndagsskolsuperintendent, trustee och diakon i 16 år.

Han var en flitig bibelläsare och tog ett ovanligt stort intresse i synodens uppbyggelselitteratur. Han vann därför en ovanligt djup insikt i Guds ord och vår kyrkas lära, som (äfven om det är ett djärft påstående) mängden af vår synods medlemmar sakna. Under en tid af sexton år som diakon var han ett kraftigt stöd för pastorn i verksamheten hemma och när det gällde fullgörandet af församlingens plikter till konferens och synod. Därjämte var han en varm vän till hednamissionen, och som oftast kom han med gåfvor till missionen, som icke annonserats för världen. — Mr Berggren var en rikt begåfvad man, och i honom bodde ett djup af anderikedom. Han framsköt icke sig själf för att lysa med sina gåfvor, men villigt och troget tjänade han, när han af pastorn blef ombedd därtill. — Hans sista sjukdomstid kännetecknades af häftiga inre strider, under hvilka han såg *allt förloradt* och vägen till Fadern afspärrad, men efter mörkret och troskampen uppgick ljus, och han uttalade kort före

sin död en glad bekännelse af sin frid och fasta tillförsikt till klippan Kristus, och i denna frid insomnade han i Jesu armar den 8 jan. 1910 i en ålder af 51 år, 2 månader och 24 dagar. Han efterlämnar maka och sex barn, af hvilka två äro gifta.

Begrafningsgudstjänsten ägde rum i Fremontförsamlingens kyrka den 12 jan. med en stor anslutning af folk från hela samhället. Text och ämne för liktal gaf han på sin dödsdag: 1 Tim. 1: 15, 16. Ämne: "En stor syndare frälst af nåd."

Hvile han i frid till uppståndelsens morgon!

JOEL OLSENIUS.

CARL CARLSON.

Carl Carlson.

Församlingens i Sycamore, Ill., äldste medlem, mr Carl Carlson, fick hembud den 22 mars detta år (1910). Under några veckor före sin död hade mr Carlson varit lidande och ganska sjuk. Intill dess hade han, fastän gammal, varit kry och hoppfull. Han hade vid sitt frånfälle uppnått den höga åldern af 87 år och 27 dagar. Han föddes i Moheda, Småland, den 23 februari 1823 och ingick äktenskap därstädes med sin nu sörjande maka år 1851. Detta äktenskap välsignades med 11 barn, hvaraf tvenne döttrar fått göra den sista dyra färden. Mr Carlson ankom till Amerika och Sycamore i maj månad 1869 och har allt sedan dess varit boende i dessa trakter. Vid hans bår stå sörjande den efterlämnade åldriga makan, barnen A. J. Carlson, Emma Hultberg, J. M. Carlson, G. H. Carlson, Anna C. Carlson, C. A. Carlson, Edvall Carlson, Alvert Carlson, Amanda Anderson, 20 barnbarn samt andra släktingar och en talrik skara af vänner och bekanta. Mr Carlson var med om att stifta den sv. ev. luth. församlingen i Sycamore år 1870 och har allt sedan dess varit en af dess verksamma medlemmar. Han

har tjänat med trohet under en lång följd af år än som diakon och än som kyrkovärd. Ifrån församlingens allra första späda början var han alltid mycket verksam och arbetade med lust och intresse för den då nybildade församlingens utveckling. Han fröjdades öfver dess framgång och fick lefva till den dag, då en stor och vacker kyrka med ett modernt pastorsboställe utgjorde församlingens yttre egendom. Han höll sig aldrig tillbaka, då det gällde den lokala församlingens intresse och framgång. Begåfvad med ett stilla och sansadt temperament gjorde han sina inlägg, hvilka vägde tungt, då det kom till ett afgörande beslut. Han var alltid trogen mot sin egen kyrka, var en flitig kyrkobesökare och älskade Herrens tempelgårdar. Han hörde till den gamla hederliga stammen, "hvilkens handslag gäller mer än ord". Som patriarkerna fordom gick han in och ut bland den stora släktskaran och vännerna de många. Jag besökte honom flere gånger under hans sista sjukdom. Det var uppmuntrande för både honom och mig. Aldrig skall jag kunna glömma den åldrige mannen med den silfverhvita hjässan, då han med tårfylldt öga sade: "Jag har plockat ihop alla mina synder och lagt dem i en stor hög vid Jesu fötter." Han var en god husfader och fostrade barnen att vörda och älska Gud. Han älskade våra odödliga psalmer och kände en mängd af dem utantill. Begrafningen hölls med stor tillslutning af folk den 25 mars från vår kyrka. Mr Carlson hade i sitt testamente skänkt $100 till församlingen och $100 till missionen. Frid öfver hans minne!

A. O.

GUSTAF FAIR.

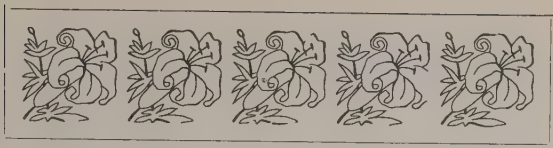

Gustaf Fair.

Den 30 sistlidne mars slutade Gustaf Fair, en af våra ädlaste banbrytare och samfundsmän, sin jordiska tillvaro. Uti det första hemmet, som han beredde åt sig och familj, en fjärdedels mil väster om Andover, fick han nedlägga sitt trötta hufvud till hvila i en ålder af 85 år, 8 månader och 8 dagar. Stilla, lugnt och fridsamt som han lefvat afsomnade han efter blott ett par dagars sjukdom. Gustaf Fair ankom till Amerika på sommaren 1854 tillsammans med sin trolofvade Fredrika Ahlstrand, båda från Melby, Småland, där Gustaf Fair föddes den 22 juli 1824. Med Fredrika Ahlstrand förenades han i äktenskap den 29 oktober 1854. Makarna förenade sig med sv. ev. luth. församlingen i Andover samma år. Deras äktenskap välsignades med 7 barn, af hvilka ett tidigt fick flytta till fadershemmet därofvan. De efterlämnade barnen äro: sönerna Johan Alfred och pastor P. A. Fair samt döttrarna mrs Sofia Brodd, miss Maria Olivia Fair och fru pastorskan Hanna Olson. På sextiotalet flyttade familjen

på en större inköpt landtegendom, belägen omkring 3 mil norr om Andover, där de ånyo bröto mark. På detta hemman bodde familjen till för något öfver 10 år sedan, då den inflyttade till staden Orion, där den uppfört sig ett nätt och trefligt hem för att där i lugn och ro tillbringa sina återstående dagar. Efter att i 46 års tid hafva tillhört församlingen i Anodver förenade familjen sig med sv. ev. luth. församlingen i Orion, Ill., den 1 september 1900. Den 29 oktober 1904 firade makarna sitt guldbröllop, omgifna af barn och barnbarn och en stor skara af släktingar och vänner från nära och fjärran. Den 5 januari 1908 hemförlofvades Gustaf Fairs så högt värderade och aktade Fredrika. Med henne gick mr Fairs jordiska lifs högsta lycka och sällhet. Men denna förlust ersattes dock i betydlig mån genom den trogna och självförsakande dottern Maria, som såsom en fridens ängel troget vårdade de gamla på deras ålders dag.

Mr Fair var en mångsidigt och rikt begåfvad person. Hans egentliga lefnadsyrke i detta land var visserligen förnämligast jordbruk, men han var tillika en ganska skicklig möbelsnickare och husbyggare. Han ägde äfven i hög grad en naturlig begåfning som diktare, och hade denna hans begåfning blifvit teoretiskt utbildad, skulle han onekligen ibland diktare intagit en mera framstående plats. Denna begåfning gjorde han vid åtskilliga tillfällen bruk af. Såsom oskolad poet intager han onekligen ett af de främsta rummen bland sina oskolade bröder. Hans förnämsta alster äro troligen hans festpoem, som lästes vid reforma-

tionsfesten vid Augustana College den 31 oktober 1878, och finnes tryckt i referatet öfver nämnda fest, och hans poem "Glaskäppen". Detta senare genomandas från början till slut af godmodig humor.

Fair var till sin karaktär en äkta svensk af den gamla goda stammen. Han var trofast i vänskap, städad, treflig och godmodigt glad i sitt umgänge, sund och mild i sitt omdöme om andra. Han talade icke mycket, men tänkte så mycket mera. En ordfast man var han såsom få. Hans hem var alltid vänligt och gästfritt.

Men mr Fair var framför allt en ödmjuk kristen och en varmhjärtad samfundsman. Till sin trosbekännelse var han en orubblig lutheran, som inga partivindar eller sektmakare förmådde rubba. Han älskade våra inrättningar och uppoffrade alltid villigt och utan knot efter sin förmåga till deras underhåll. Till vårt läroverk var han en genom alla väder trofast och varmhjärtad vän. Det var en tid i vårt läroverks historia, då "Tiggargossen" inblåste kärleksvärme öfver nästan hela vår synod och särskildt i dess närmaste omgifning, då kärlek tändes i mångas hjärtan till vårt läroverk, men när den vinden upphörde att blåsa, och andra vindar började blåsa, så afsvalnade med tiden kärleken i mångas hjärtan. Hos Fair brann den varm intill lifvets slut. Detta säkerligen på grund af hans vidsynta blick, som gjorde honom skickad att se och rätt bedöma denna vår synods viktigaste mission icke blott i den flydda tiden, utan äfven för den närvarande såväl som alla kommande tider. Med mr Fairs bort-

gång har vårt läroverk förlorat en af sina mest trofasta vänner.

Mr Fairs begrafning firades under stor högtidlighet i Andovers lutherska kyrka söndagen den 3 april 1910. Stofthyddan lades till griftero i den lutherska församlingens i Andover kyrkogård vid sidan af den ett par år förut jordade makan Fredrika. Frid öfver deras minne!

P. J. B.

JOHN BONANDER.

John Bonander.

John (Johannes) Anderson Bonander föddes i Västergården, Flakebergs socken, Skaraborgs län, Sverige, den 3 aug. 1835. Föräldrarna voro Anders Larson och Maria Svensdotter. Bland sex syskon var Johannes äldst. Vid knappast fyllda sexton år föll större delen af ansvaret vid hemmets ledning på honom, emedan fadern vid den tiden dog. År 1858 ingick han i äktenskap med Maria Andersdotter från Såtenäs, Thun socken. De bosatte sig å eget hem, som erhållits därigenom, att han ärft en liten gårdsdel och köpt något mera. Den jordiska lyckan var opålitlig. Efter några år var intet af egendomen i behåll, och familjefadern måste begifva sig till Stockholm för att söka arbete. Äfven här gick det dåligt med förtjänsten, och efter några månader återvände han utan penningar och dessutom bestulen på alla kläder utom dem, han bar på sig. Dessa svårigheter ledde till beslutet att resa till Amerika. I juni 1869 anträdde han resan, tagande med sig äldste sonen,

Frans, åtta år gammal. Det var sedan han kommit till det nya landet, som han antog ett nytt namn, Bonander, efter en broder, som var här före honom. Något mer än två år tillbringades med arbete i Burlington och Sandusky, Iowa. Vintern 1871—72 flyttade han till Louisa co., Iowa. Först nu kunde han efterskicka den återstående delen af familjen, som ännu var kvar i Sverige. På hösten 1872 anlände de, hustru och tre barn.

Amerika hade ock sina svårigheter. Mycken sjukdom i familjen, ganska knappa ekonomiska omständigheter och brist på Guds ords predikan på det språk, man förstod, gjorde de sex år, som nu tillbringades på denna plats, till svåra prövningsår. Guds ord begagnades dock flitigt i hemmet, och barnen lärdes svenska och tillhöllos att lära sin katekes m. m. såsom i Sverige. En och annan gång, trots distans och svåra vägar, besöktes för svensk gudstjänsts skull Mediapolis, Ia., där dr Forsander då var pastor, och New Boston, Ill., där pastorerna Sannquist och Setterdahl gjorde tillfälliga predikobesök. Familjens olika medlemmar och icke minst familjefadern mottogo under denna tid djupa intryck af Guds ord.

I hopp om bättre ekonomisk utkomst flyttade familjen i februari 1878 till Kansas och bosatte sig nära Concordia. På denna ort fanns svensk kyrklig verksamhet, men icke luthersk. Ofta körde man 20 @ 25 mil till sv. ev. luth. kyrka, nämligen till Scandia, Ada och Brantford. Concordia erhöll tillfälliga predikobesök af distriktets pastorer och predikanter, och dessa voro alltid välkomna i Bonanders hem, där de ock ofta gästade.

Omsider kunde en liten sv. ev. luth. söndagsskola organiseras på platsen, och år 1881 den sv. ev. luth. Saron-församlingen stiftas. John Bonander var härvid en ganska verksam deltagare. Under tiden kom ock det andliga lifvet hos honom till mera kraft och klarhet. Flitigt i med- och motgång verkade han för den lilla församlingens bestånd och tillväxt. Han tjänade såsom söndagsskollärare och söndagsskolföreståndare. Såsom diakon tjänade han från församlingens stiftelse till sin död, nära 30 år. I pastors frånvaro ledde han ofta gudstjänsterna genom att läsa ur någon postilla. Sällan predikade han, ehuru han icke saknade förmåga. Ofta anlitades han som ordförande vid stämma och för andra tillfälliga tjänster i församlingen. Från gudstjänsterna kunde han icke vara borta och var aldrig njugg, när det gällde att uppoffra för Guds rikssak.

I sitt hus förde han en stilla och värdig vandel. Han var tålig, idog, omtänksam, beflitade sig om barnens undervisning och försakade gärna för att hålla dem i skola. Själf hade han i sin ungdom haft ganska ringa tillfälle att besöka t. o. m. småskola.

Under de senare åren af hans lefnad var hans hälsa vacklande, och krafterna sveko honom så småningom. I detsamma vändes ock hans håg allt mer mot den andliga världens verkligheter. Om dem talade han helst, på dem tänkte han ständigt. Han blef till sinnet alldeles skild från det jordiska och umgicks med Gud och andliga ting allena. Han blef ock allt mer medveten, att hans lif nalkades sitt slut. Ett par veckor före

sin död hade han en ljuflig förnimmelse af nådens rikedom och det eviga lifvet, och vissheten om frälsningen uppfyllde hans själ med en outsäglig glädje. Då han till slut led mycket af kroppslig smärta, sade han: "Detta lidande är att akta för intet mot den härlighet, som på mig kommer att uppenbaras." Stilla afsomnade han söndagen den 17 april 1910 i en ålder af 74 år, 8 månader och 14 dagar.

Hans bortgång sörjes närmast af efterlämnad maka samt tre söner, pastor F. A. Bonander, prof. L. Bonander och Carl Theo. Bonander.

Hvila i frid till uppståndelsens dag! Vi sörja, men icke såsom de, som icke hafva hopp.

F. A. B.

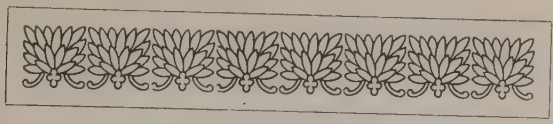

Erick Olson.

Erick Olson föddes i Spelnäs, Sunne socken, Värmland, den 30 januari 1843. Han ankom till Amerika 1867 från Stockholm, där han varit byggnadsarbetare och bevistat Tekniska skolan. Mr Olson ingick i Immanuels-kyrkan på nordsidan, och sedan Salems-församlingen bildats, ingick han som medlem uti densamma den 29 oktober 1869, så att vid sitt frånfälle hade han varit medlem i församlingen i öfver 40 år. Mr Olson tjänstgjorde under hela denna tid, med undantag af ett år, såsom trustee i församlingens kyrkostyrelse. Han var under många år församlingens kassör och trusteernas ordförande och tjänstgjorde i sistnämnda egenskap vid sitt frånfälle. Hans krafter och förmåga togos i anspråk äfven utaf samfundet. Upprepade gånger var han konferens- och synodalombud, och i flera år var han medlem i synodens missionsstyrelse samt tjänade såsom dess hemmissions kassör. Mr Olson byggde församlingens gamla kyrka på Bushnell st., numera 23rd place, som ännu står kvar

och tillhör en tysk luthersk församling, samt församlingens nuvarande rymliga och stattliga tempel. Äfven var mr Olson kontrollant vid uppförandet af den ursprungliga delen af Augustana Hospitals stattliga byggnad. Regelbundet besökte mr Olson gudstjänsterna, och med råd och dåd bistod han församlingen i arbetet under hela dess skiftesrika historia. Mr Olson var med i kyrkan söndagen före sin död och uppbar kollekten. Han insjuknade måndagen den 14 mars och dog på tisdags eftermiddag kl. ½3 i tron på sin Herre och Frälsare i en ålder af 67 år, 1 månad och 15 dagar. Mr Olson ingick i äktenskap med sin nu efterlämnade och sörjande maka den 27 december 1872. Han efterlämnar förutom sin maka tvenne döttrar, mrs Edith Erickson och miss Ellen Maria Victoria, samt tvenne söner, Erick Lawrence och Everett Clarence. Han efterlämnar dessutom en syster i Savonburg, Kansas, mrs Kerstin Olson, en syster i Sverige, mrs Maria Cedorberg, samt ett samt antal andra släktingar här i landet och i Sverige. Frid öfver den hädangångnes minne!

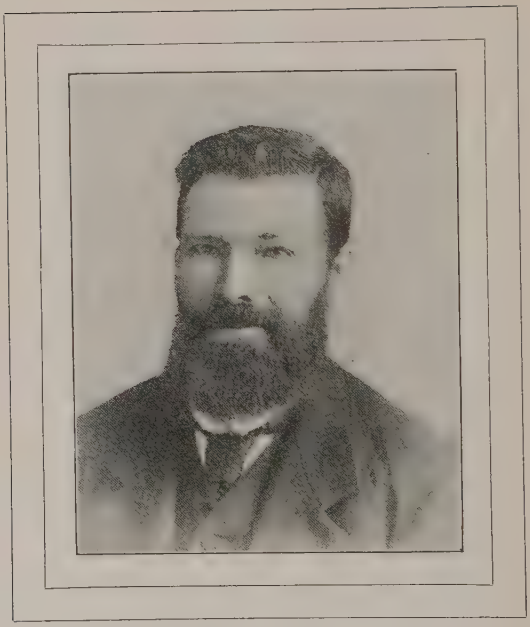

J. P. LINDSTRÖM.

John Peter Lindström.

John Peter Lindström föddes i Böne församling, Elfsborgs län, Västergötland, Sverige, den 25 september 1826 och var ende sonen till David och Maria Lindström. Den 31 december 1848 ingick han i äktenskap med Anna C. Grönlund, som den 30 juni 1903 gick före honom in i den eviga hvilan. Deras äktenskap välsignades med 12 barn, 6 söner och 6 döttrar, af hvilka 6 redan afsomnat. De 6, som ännu äro i lifvet och som stodo sörjande vid den hädangångne åldringens bår, äro: mrs Tina Peterson, mrs A. G. Anderso , mrs Alfred Nelson, miss Lydia Lindström, Carl J. Lindström och Eva Örtquist.

Lindström-familjen hör till dem, som kommo hit till landet under immigrationstidens tidigare år. Efter 11 veckors besvärlig resa öfver Atlanten landstego de i New York den 16 september 1852 tillsammans med föräldrarna, David Lindström och hustru.

Resan till Amerika på den tiden var ingen lustresa, men angelägenheten om att skaffa sig själfva och de sina en bättre utkomst för framtiden loc-

kade dem som så många andra att söka lyckan i det stora landet i väster, och de och deras efterkommande hafva aldrig haft orsak att ångra detta företag.

Då de landstigit i New York, stodo de på främmande kust, alldeles medellösa, deras penningar och förråder voro uttömda, och de funno sig helt beroende på bättre rustade medresandes hjälp. Resan från New York till Chicago tillryggalades i en vanlig fraktvagn, "box car", ett sätt på hvilket järnvägsbolagen fraktade immigranter på den tiden, kanske i brist på bättre. Ankomna till Chicago fingo de bo i två månaders tid i den historiska fästningen Fort Dearborn, som öppnades för immigranterna såsom en tillfällig bostad.

Vid denna tid härjade den förfärliga farsoten kolera i landet och skördade många offer äfven bland de nykomne af våra landsmän. Från Chicago och deras tillfälliga bostad där flyttade de till St. Charles, Ill., på den tiden en liten oansenlig stad 35 mil nordväst om Chicago.

Nybyggarelifvets besvärligheter, fattigdom och umbäranden, den härjande koleran, för hvilken människor föllo som gräs för skördemannens lie, samt ett plötsligt dödsfall i familjen väckte den allvarliga frågan: hvad skall jag göra, att jag måtte blifva salig? Denna fråga gjordes på djupaste allvar och kunde ej nedtystas, utan blef en fråga på lif och död, men genom Guds Andes ledning fann den sitt svar vid Jesu Kristi kors i Jesu Kristi tillfyllestgörande lydnad för oss. Lindström omfattade i tron löftet om syndernas

förlåtelse och fick sålunda frid för sitt oroliga och ängsliga hjärta.

Sedan Lindström sålunda kommit till frid med Gud och blifvit förvissad om att han var ett Guds barn, blef han ock angelägen om andras frälsning och brukade samla de i trakten boende landsmännen och ur någon god postilla, helst Hoofs, läsa för dem och bedja med dem. Dessa sammankomster blefvo början till vår församling i Geneva, Ill., den första inom Rockford-distriktet. I denna församlings verksamhet tog han stort intresse och tjänade sålunda med de gåfvor och medel, Gud förlänade, samt ledde ofta den allmänna gudstjänsten.

Från denna trakt flyttade familjen till Neoga i södra Illinois, där en del svenskar kommo att bosätta sig. Alldenstund här ej fanns någon kyrklig verksamhet, begynte Lindström att samla grannarnas barn om söndagarna och började sålunda en söndagsskola, till hvilken äfven de äldre småningom ock infunno sig, då han äfven läste en predikan. Denna verksamhet gaf uppslag till församlingen därstädes.

År 1868 flyttade familjen till Paxton, Ill., och stannade där till hösten 1882, då de flyttade till Moline, Ill.

I församlingen i Paxton innehade Lindström många förtroendeuppdrag och var, så länge krafterna räckte, en flitig arbetare i söndagsskolan, och därmed fortsatte han ock, sedan familjen flyttat till Moline.

Den senare tiden af sin lefnad vårdades han ömt och kärleksfullt i döttrarna mrs A. Nelsons

och mrs A. G. Andersons hem, och i tron på sin Frälsare afsomnade han den 22 mars 1909 i en ålder af 82 år, 5 månader och 27 dagar i den sistnämnda dotterns hem, där han vårdats under sin fyra månaders sjukdom på ömmaste sätt.

Om mr Lindström kan man med glädje säga, att i ord och i vandel, i sitt umgänge i hemmet och i samhället visade han sig vara en sann kristen, som städse sträfvade efter att vandra i Jesu fotspår. Han var väl bevandrad i Guds ord, som han ock brukade flitigt. Dessutom läste han flitigt lutherska uppbyggelseböcker, såsom Arndts Sanna Kristendom, Ahlbergs, Rosenius', Fjellstedts m. fl. skrifter, så att han var fast rotad i Guds ord och vår kyrkas bekännelse och till himmelriket lärd.

Hans bekännelse var: Såsom en förlorad syndare har jag blifvit frälst af nåd.

A. N.

HÅKAN JOHANSEN.

Håkan Johansen.

En af svenska koloniens i New York mera bemärkta svenskar afled under 1910, nämligen herr Håkan Johansen, som var väl känd både inom kyrkliga och andra kretsar. Han föddes den 21 juli 1829 på Sandåsen i Almundsryd socken, Kronobergs län. I unga år lärde han urmakareyrket och hade en tid egen affär i Kalmar. År 1868 utflyttade han till Amerika och fortsatte sitt arbete som urmakare samt hade längre fram delvis en egen afdelning i en större butik. Ganska tidigt under de första åren af sin vistelse i det nya hemlandet ingick han som delägare i tidningen *Nordstjärnan*. Längre fram blef han dess utgifvare, och omständigheterna tvingade honom snart att uppgifva sitt eget yrke och ägna all sin tid åt tidningens skötande. Trots hårda konjunkturer lyckades han sätta tidningen på goda fötter, och tidningen blef språkröret icke blott för svenska kolonien i New York, utan för svenskarna i staterna vid Atlantens strand. Ehuru tidningen uppmärksammade föreningsväsendet på grund af annonser, var dock utgifvaren själf alltid angelägen om att framhålla den kyrkliga verksamheten,

särskildt inom den lutherska kyrkan. Han beklagade ofta sin brydsamma ställning, då tidningen var beroende af alla de intressen, som gjorde sig gällande inom de svenska kolonierna. Herr Johansen var själf mycket verksam inom svenska föreningar, men oss veterligt tillhörde han ej något hemligt sällskap. Han tog ett särskildt intresse i sådana föreningar, som hade till sitt program att bevara svenskheten och bistå landsmän i sjukdom och fattigdom. Till sist tröttnade han på de många bekymren som tidningsman och sålde år 1902 tidningen till konsul A. E. Johnson och sin son Charles K. Johansen, men han var dock till sin sista sjukdom verksam i tidningens kontor.

År 1870 förenade han sig med Gustaf Adolfskyrkan, inom hvilken han från början och till sitt lifs slut var en verksam medlem. Trots hans många göromål utom kyrkan var hans käraste verksamhet inom densamma. Under nära nog hela tiden af sitt medlemskap var han styrelsemedlem såsom kyrkovärd. Under en lång följd af år var han sekreterare i församlingen och i kyrkostyrelsen. Då hans höga ålder förhindrade honom att aktivt tjänstgöra, valdes han till hedersledamot i kyrkostyrelsen. Han var en utmärkt styrelsemedlem, och i många kritiska stunder ådagalade han sitt stora förstånd, sin visdom och klokhet. Under nära nog tolf år, som undertecknad var pastor för Gustaf Adolfs-kyrkan, gåfvos många tillfällen att lära känna herr Johansens stora förmåga, hans takt och kloka inflytande. Han var en flitig kyrkobesökare och besökte äfven veckogudstjänsterna. Om än många andra ledande män

voro frånvarande, saknades han sällan. Jag har känt honom sedan 1873 och märkte från början hans goda gåfvor och hans beredvillighet att tjäna kyrkan. Han var en pelare i Gustaf Adolfs-kyrkan. Men han var icke blott en god medlem i den lokala församlingen, utan också som samfundsman. Han var varmt tillgifven Augustana-synoden såsom den svenska lutherska kyrkan i Amerika. Flere år tillhörde han direktionen för immigranthemmet, direktionen för Upsala College och svenska inbördes hjälpföreningen Skandia, som stiftades under New York-konferensens hägn. Han var många år aktiv ämbetsman och alltid en aktiv medlem af Skandia. Det var en stor glädje för honom, då han hade tid att närvara vid kyrkliga möten. Troget läste han tidningen *Augustana* och följde med stor uppmärksamhet synodens verksamhet i de västra staterna. Då han första gången som delegat besökte synoden, tog han det lifligaste intresse i förhandlingarna och beklagade, att somliga delegater höllo sig mest utanför kyrkomuren. Något sådant kunde han icke göra sig skyldig till, ty han uppfattade rätt sin plikt som samfundsman, och hans hjärta var med. Bland synodens ledare var han innerligt fästad vid sådana män som dr Hasselquist och dr Norelius.

Rörande den bortgångnes inre lif är det ju ej så lätt att yttra sig, ty han talade ej i tid och otid om sina andliga erfarenheter. Undertecknad minnes ett samtal med honom, då hans son Fabian dog 1882, och ett annat omkring den tiden vid en sjukdom. Hans yttranden inneburo då den sanna bättringens sinnelag, ehuru han sade sig sakna

trosvisshet. Hans naturanläggning kännetecknades af försiktighet, och han önskade vara viss i sin tro. Och från intrycket af andra samtal och från hvad som blifvit berättadt, håller jag före, att hans andliga lif mognade. Blott Gud känner våra hjärtan, och vi måste draga slutsatser enligt regeln, att af frukten känner man trädet. Hvarje människa har sina fel, och den, som står i en sådan ställning som den aflidne vännen, kan icke alltid fattas rätt, men han älskade Guds ord och brukade nådemedlen samt bevisade i gärning sin tro. De senare tjugo åren har undertecknad blott träffat honom vid besök i New York.

Håkan Johansen dog den 31 mars 1910 och begrofs följande söndag. Begrafningsgudstjänsten i Gustaf Adolfs-kyrkan var särdeles högtidlig. De många blomstergärderna och den stora samlingen af folk ådagalade den aflidnes stora vänkrets. Flere pastorer voro närvarande. Dr M. Stolpe, Gustaf Adolfs-kyrkans pastor, talade öfver Job 5: 26: "Och skall i ålderdomen komma till grafven, såsom en hvetekärfve införd varder i rätt tid." Den afsomnades stoftbhydda hvilar nu i en kyrkogård, som bär det sköna namnet Evergreen. Håkan Johansen sörjes närmast af sin efterlämnade maka Selma Johansen, född Rohdén, af sonen redaktör Charles K. Johansen, af en fosterdotter, af barnbarn och andra anförvanter, men icke minst af många vänner, som sakna vännen, den omutligt redbare mannen och kyrkovännen. Frid öfver hans minne, och hvile hans stoft i ro i det sköna Evergreen, tills uppståndelsens grönskande vår inbryter!

C. E. L.

FRU ANNA DOROTHEA BENZON.

Fru Anna Dorothea Benzon.

Fru Anna Dorothea Benzon föddes i Våthult, Sverige, den 8 mars 1837. Hennes föräldrar voro kyrkoherde Magnus Palmgren och Anna Dorothea Palmgren, född Almen. Fru Benzon var äldst bland elfva syskon. Föräldrahemmet var i början fattigt på denna världens goda, men rikt på gudsfruktan och hopp. Gästvänlighet var också en utaf egenskaperna, som utmärkte detta hem. Af dessa sköna egenskaper hade fru Benzon fått ärfva ett rikt mått, och af dem besjälades hon lifvet igenom. De utgjorde hennes största prydnad.

År 1866 beslöt hon att i fru Sjöbloms sällskap anträda resan till Amerika. De firade jul på oceanen och anlände i januari 1867. Den 17 januari samma år ingick hon äktenskap med pastor J. S. Benzon, då pastor i lutherska kyrkan i Moline, Ill. Såsom prästfru i Moline kom fru Benzon i tillfälle att bevisa sin gästvänlighet, ty Moline var vid denna tid den plats, dit nästan alla svenska invandrare begåfvo sig, och då kom intet annat i fråga än att uppsöka svenska prästhuset för att där anhålla om råd och hjälp.

Mången finnes, som ännu i dag talar om den vänlighet, som röntes i detta prästhus.

År 1873 flyttade familjen till Omaha, Nebr., där pastor Benzon utom hemförsamlingen betjänade åtskilliga missionsplatser, såsom Elkhorn, Logan och Oakland. Här ute på västerns slätter fick denna pastorsfamilj erfara hvad fattigdom och försakelse ville säga. Fru Benzon brukade säga om denna tid: "För oss var det ofta så smått och fattigt, att vi kunde få gå till hvila hungriga, men Gud försörjde oss underligen, och ungdomen i Omaha var särdeles snäll och hjälpsam mot oss." Detta kanske gjorde något till, att fru Benzon alltid älskade ungdom, och att hon ända in i ålderdomen bar en ungdomlig prägel och så gärna hade sitt umgänge med de unga. Man fann henne ofta ibland barn och ungdom, förnöjande dem och sig själf med oskyldiga lekar.

Sent på hösten 1876 flyttade pastor Benzon med familj till New Sweden, Iowa. Således fick fru Benzon göra en insats i en af de äldsta församlingarna inom vår synod.

År 1883 antog pastor Benzon kallelse till församlingarna i Ljunghed och Marathon, Iowa. Här verkade han, till dess han den 13 mars 1889 fick nedlägga vandringsstafven. Här fick således fru Benzon säga farväl till en huld och kärleksfull make, med hvilken hon på det trognaste sätt delat ljuft och ledt i stundom underliga skiften. Sorgen och saknaden var outsägligt stor, och bördan, som nu kom henne till del, hade nog blifvit allt för tung, om det ej varit för den kärlek och omvårdnad, för hvilken hon blef föremål från folkets in-

om dessa församlingar sida. För denna bevista kärlek uttryckte hon sin hjärtliga tacksamhet under sina sista stunder på jorden.

Fru Benzon arbetade alltid med lust och oaflåtlig ifver för att inplanta hos så väl sina egna barn som ock församlingens barn och undgom den tro och gudsfruktan, som hon fått i arf från sina föräldrar. Hon var därför ett oumbärligt stöd för pastor Benzon i hans arbete. Hon sparade ingen möda, då det blef fråga om något, som kunde lända honom till hjälp och heder.

I hemmet var hon en noggrann ordningsmänniska och höll alltid huset i godt skick. Hon var måttligt sparsam i smått, som rörde det hvardagliga, men däremot mera frikostig med det lilla hon hade, då det gällde välgörande ändamål. Hon sade ofta: "Gömma heter att ha; nyttan kommer en da'." och så var det; "nyttan" kom ofta, då den mycket väl behöfdes. Hon var alltid omsorgsfull och "trogen i det lilla".

Hon arbetade outtröttligt för att göra hemmet trefligt för make och barn. Det var en tid på året, som fröjdade henne synnerligt, och det på grund af hennes djupa intresse för barn. Det var barnens högtid, julen. Julen firades alltid på äkta svenskt sätt. Ingen förstod bättre än hon huru en fridfull och på samma gång treflig julhelg skulle beredas för såväl hennes egna som andras barn. Roligast var det för alla, om huset var rätt trångt under julen. "Ju flere man, ju bättre lycka", brukade hon vid sådana tillfällen ofta säga.

Under de sista två åren fick fru Benzon lida

mycket. Blodcirkulationen försvagades med åren, hvilket förorsakade sår med värk i händer och fötter. Hon sade ofta under det sista året: "Om jag ändå finge lefva öfver Augustana-synodens femtioårsjubileum!" Och det fick hon. Fast mycket svag, så att hon måste föras fram och åter i en rullstol, ville hon ändock vara med vid några tillfällen; och nöjsamt var det då att se hennes gamla vänner samlas omkring henne, för att hon återigen skulle få tillfälle att tala vid dem. Strax efter festligheterna måste hon föras till Augustana Hospital för att där genomgå en operation för en åkomma i foten. Operationen var lyckad, men hon försvagades mer och mer, och den 7 juli klockan nio på morgonen afsomnade hon fridfullt i tron på sin Frälsare, i hvars tjänst hon i lifvet funnit sin största sällhet och lycka.

Fru Benzon sörjes djupt af tre döttrar, en son, fjorton barnbarn, sju syskon och en stor krets af andra släktingar och vänner.

I stilla kvällstund lades fru Benzons stoft till hvila bredvid hennes makes, dottern Dorotheas och sönerna Oskars och Luthers, hvilka tillika med tre af fru Benzons syskon gått före henne till hvilan. Frid öfver hennes minne!

P. B.

Carl Johan Jonson.

Carl Johan Jonson var född i Kristdala, Småland, den 12 dec. 1822 och afled i Holdrege, Nebr., den 11 aug. 1910 i en ålder af 87 år och 8 månader. Han var mjölnare och byggmästare i Sverige och lefde främmande för Gud till sitt 39:de år. Efter att en längre tid ha varit nära förtviflan, emedan han trodde sig icke vara utkorad, kom han slutligen till visshet om sina synders förlåtelse. Något groft syndalif hade han dock icke lefvat. Djupgående voro de erfarenheter af synd och nåd, hvartill Jonson kom under sin omvändelsekamp. Han var en till både kropp och själ kraftig man, djärf och oförfärad, och begynte snart i trängre kretsar vittna om Herren.

År 1865 utvandrade han och kom till Lake co., Indiana, där han bodde i öfver 18 år. Där blef han ofta anlitad såsom predikant under prästbristens dagar, och sedan han 1884 flyttat till Holdrege, Nebr., var han någon tid i missionsstyrelsens tjänst såsom kateket. Han hade en väldig röst och predikade med stor kraft. Han var företrädesvis väckelsepredikant, men visade

dock äfven alltid människorna till Kristus och hans förtjänst. Med stor lätthet och klarhet uttryckte han sig, ehuru han ej var boklärd. I bibeln och uppbyggelseböckerna var han dock väl hemmastadd, och "Hoofven" satte nog icke så litet prägel på hans framställning. Mot den waldenströmska riktningen var han en afgjord motståndare. Såsom diakon predikade han också i pastors frånvaro alltsomoftast, till de senare åren, då hans ålder hindrade honom. Hans lust var att tala enskildt med människor, hvilka som helst, hvar som helst och när som helst, och dessa samtal voro mycket närgående. Huru detta än upptogs och hvad verkan det än månde hafva haft mången gång, säkert är, att Jonson åtnjöt allmänt anseende såsom en allvarlig kristen.

Frisk och stark var han, ända tills ett lätt slaganfall lät honom förstå, att han snart skulle få hembud. Med innerlig och barnslig glädje motsåg han äfven den stunden, ödmjukt bekännande sig vara en stor och ovärdig syndare, men frälst af idel nåd. Efter det andra slaganfallet, en vecka senare, blef han sanslös och lefde blott ett dygn. Under stor tillslutning hölls begrafningen söndagen den 14 aug., då pastor F. N. Swanberg höll likpredikan. Märkligt var, att begrafningen skedde samma dag, som hans efterlämnade maka, Johanna Jonson, med hvilken han varit förenad omkring 69 år, ingick i sitt 93:dje lefnadsår.

Jonson var en man, som genom sin kristliga personlighet och sitt lif mäktigt predikade mot den godtköpsupplaga af kristendom, som, tyvärr, ofta är på modet i vår tid. Han hade sina egendom-

ligheter, säkert ock sina fel och brister, men hans redliga allvar och nitälskan om egen och andras frälsning står där såsom ett manande minne för ett yngre släkte.

Frid öfver hans minne! F. N. S.

De saligt döda.

Upp. 14: 13.

Mången hvilodag har re'n förrunnit,
mången arbetsdag jämväl försvunnit,
se'n Johannes rösten ifrån himlen hörde,
hörde rösten, som hans hjärta mäktigt rörde,
när på Patmos han i Anden var på Herrens dag.

Invid Jesu bröst han ofta hvilat,
efter syndare i kärlek ilat;
lyste i hans öga kärleksglöden,
värmande och starkare än döden,
när den röst, han hörde, som till honom sade: Skrif:

Saliga äro de döda, som dö i Herren härefter,
äro en evighetsgröda, som göms i helgade grifter.
Ja, säger Anden,
på andra stranden
som Guds välsignade
de från sitt arbete
sig skola hvila i fridens hem,
ty deras gärningar följa dem.

* * *

Lyft ditt öga, mänskobarn, och skåda
skörden på de dödas åkerland!
Dessa grafvar, dessa vårdar båda
sabbatshvila på en evig strand,
där de saligt döda Herren lofva
för odödlighetens stora gåfva.

Sorg och suckan följa lifvets strider,
denna jorden är en jämmerdal;
emot aftonen det städse lider,
hvem kan tälja här de dödas tal?
Dödens ängel blomsterfältet härjar,
rika skördar öfverallt inbärgar.

Men vi ha ett tröstens ord på vägen,
solens stråle från de höga berg;
Kristi kyrka aldrig står förlägen,
hon har trons och hoppets ljusa färg:
sin förklaringsdag hon går till möte,
finner hvila i sin Herres sköte.

Och vi ha ett tröstens ord vid griften,
när som stoftet göms i jordens mull;
löftesordet uti alla skiften
torkar tåren af för Kristi skull:
de i Herren döda äro sälla,
deras ögon inga tårar fälla.

Evigt fria nu de sälla döda
skola hvila från sitt arbete:
lifvets alla sorger, kamp och möda,
nöd och trångmål, plåga, suckan, ve.
Ingen synd skall dem nu mer vidlåda,
Herrens härlighet de nu få skåda.

Deras gärningar, i Herren gjorda,
skola inför tronen följa dem;
deras kärleksverk bli kända, sporda
i det himmelska Jerusalem;
lifvets frukter, som för himlen grodde,
vittna om den tro, som hos dem bodde.

Frälsta utaf Herrens nåd allena,
trogna uti Herrens tjänst de stått;
tvagna uti Lammets blod, det rena,
ifrån orättfärdighet de gått;
byggde på den enda frälsningsgrunden,
Kristus, deras tröst i frälsningsstunden.

Frälsta utaf nåd de hamnen hunnit
för sin längtan uti tro och hopp;
kronan, segerpalmen nu de vunnit,
hvilan efter slutadt vandringslopp. —
Fadern gifver svar på barnabönen,
gifver trones kämpar segerlönen.

AUGUSTUS NELSON.

Kyrkoalbum.

Präster,

till det heliga ämbetet vigda vid Augustana-synodens Jubelmöte i Rock Island, Ill., 1910.

Grupp 1. C. G. Bloomquist. Jesper Holmquist. C. O. Gulleen. C. E. Holmer.

Grupp 2. Olof Lundgren. J. E. Liljedahl. F. E. W. Kastman.

Grupp 3. Olof H. Nelson. Walter Pearson. O. B. Nelson.

Grupp 4. C. H. Rask. Oscar Purn. Hjalmar Tillman.

Grupp 5. C. G. Samuelson. J. P. Nordström. Einar Rendahl. A. J. Berghult. P. O. Dahlberg.

Kyrkor och prästhus.

SV. LUTH. BETHEL-FÖRS:NS I CHICAGO, ILL., KYRKA.

SV. LUTH. BETHEL-FÖRS:NS I CHICAGO, ILL., KYRKA. INTERIÖR.

SV. LUTH. BETHEL-FÖRS:S I CHICAGO, ILL., PRÄSTHUS.

SVENSKA LUTH. FÖRS:NS I STRONGHURST, ILL., KYRKA.

SV. LUTH. FÖRS:NS I CADILLAC, MICH., KYRKA.

SV. LUTH. FÖRS:NS I CADILLAC, MICH., KYRKA. INTERIÖR.

SV. LUTH. AUGUSTANA-KYRKAN, CHICAGO, ILL.

SV. LUTH. AUGUSTANA-FÖRS:S I CHICAGO, ILL., KYRKA.
INTERIÖR.

Minnesota-konferensen.

SV. LUTH. AUGUSTANA-FÖRS:NS I ST. PAUL, MINN., KYRKA.

SV. LUTH. AUGUSTANA-FÖRS:NS I ST. PAUL, MINN.. KYRKA. INTERIÖR.

ENG. LUTH. GLORIA DEI-FÖRS:NS I ST. PAUL, MINN., KYRKA.

SV. LUTH. ZIONS-FÖRS:NS I MINNEAPOLIS, MINN., PRÄSTHUS.

SV. LUTH. FÖRS:NS I AITKIN, MINN., KYRKA OCH PRÄSTHUS.

Iowa-konferensen.

SV. LUTH. FÖRS:NS, I GOWRIE, IOWA, KYRKA OCH PRÄSTHUS.

SV. LUTH. FÖRS:NS I BOONE, IOWA, KYRKA.

Kansas-konferensen.

SV. LUTH. FÖRS:NS I FREMONT, KANS., PRÄSTHUS.

SV. LUTH. FÖRS:NS I MARION HILL, KANS., PRÄSTHUS.

SV. LUTH. IMMANUEL-FÖRS:NS I GREELEY, COLO., KYRKA.

SV. LUTH. IMMANUEL-FÖRS:NS I GREELEY, COLO., KYRKA. INTERIÖR.

SV. LUTH. FRIDHEMS-FÖRS:NS I AULT, COLO., KYRKA.

SV. LUTH. FÖRS:NS I WILCOX, PA., KYRKA.

SV. LUTH. FÖRS:NS I WILCOX, PA., KYRKA. INTERIÖR.

SV. LUTH. FÖRS:NS I WILCOX, PA., PRÄSTHUS.

SKAND. LUTH. FÖRS:NS I GARDNER, MASS., KYRKA OCH PRÄSTHUS.

SV.-FINSKA LUTH. FÖRS:NS I GARDNER, MASS., PRÄSTHUS.

SV. LUTH. FÖRS:NS KAPELL I E. BRIDGEPORT, CONN.

Nebraska-konferensen.

SV. LUTH. ADULFI AM. FÖRS:NS I BERTRAND, NEBR., KYRKA

SV. LUTH. SIONS-FÖRS:NS I OMAHA, NEBR., KYRKA.

SV. LUTH. SALEMS-FÖRS:NS I PESHTIGO, WIS., KYRKA.

SV. LUTH. SALEMS-FÖRS:NS I PESHTIGO, WIS., KYRKA. INTERIÖR.

SV. LUTH. FÖRS:NS I METROPOLITAN, MICH. PRÄSTHUS.

Illinois-konferensen.

Sv. ev. luth. Bethel-församlingens i Chicago, Ill., kyrka och prästhus. Sedan den gamla kyrkan och prästhuset (se KORSBANERET för 1905, sidorna 263 och 264) försålts jämte kapellet, uppfördes vintern 1904 kapellvåningen för den blifvande kyrkan å sydvästra hörnet af 62 och Peoria-gatorna å den därför några år förut inköpta tomten, 100x125 fot. Denna del af kyrkan begagnades för gudstjänster och möten till sommaren 1909, då kyrkan, 98x62 fot, färdigbyggdes. Hela kyrkan, med inredning, piporgel värd $4,500, högaltare m. m., kostar, med tomter och prästhus invid, omkring $53,000, hvaråhvilar en skuld af blott $19,000. Kyrkan rymmer komfortabelt 900 och kapellvåningen 600. Dessutom finnes en kyrkväktarelägenhet med fyra rum bakom kyrkan. Församlingen räknade vid 20 årsfesten den 17 okt. 1910, 800 kommunikanter. A. S. Becklund var förste pastorn, och sedan maj 1899 är dr A. P. Fors lärare.

Svenska ev. lutherska församlingen i Stronghurst, Ill., stiftades 1891. Kyrkan byggdes 1909. Den är uppförd i god kyrklig stil. Längden är 54

fot och bredden 32 fot. Fönsterna äro kulörta, och i koret har ungdomsföreningen insatt ett mycket vackert fönster. Bilden föreställer "Den gode Herden." Predikstol och altare äro i fullt luthersk stil. Sakristia och körrum ett vid hvardera sidan om altaret. Kyrkan uppvärmes med "furnace" och upplyses med elektricitet. Undervåningn är nu under inredning och kommer att innehålla, förutom "furnace"-rum, kök samt lokal för ungdomen m. m. Kyrkan kostar med inventarier $6,000. Församlingen har under de sista åren, med undantag af förliden sommar, betjänats af stud. G. W. Henry från Augustana College. G. W. H.

Sv. ev. luth. församlingens i Cadillac, Mich., nya kyrka är belägen vid hörnet af Nelson och Simons gatorna. Den är byggd i öfvervägande götisk stil af pressadt tegel med "cement trimmings". Dess dimensioner äro: längd 87 fot, bredd 40 fot. Tornet reser sig 104 fot. Kyrkans inre höjd från golf till hvalfspets är 34 fot. Gudstjänstlokalen, läktaren inberäknad, har sittplatser för 520 personer. Kyrkan är smakfullt dekorerad, uppvärmes medelst "furnace" och upplyses medelst elektricitet. Fönstren äro af kulört glas, insatt i bly. Den s. k. källarvåningen är indelad i olika rum och upplyses medelst gas. Hela kostnaden, tomt icke inberäknad, har varit $15,000.

Hörnstenen lades den 24 juni 1909, och kyrkan invigdes den 7 november samma år. G. A. F.

Sv. ev. luth. Augustana-kyrkan, hörn. af 54:de gatan och Kimbark ave., Chicago, uppfördes 1906.

År 1909 gjordes ett större tillbygge. Byggnadsmaterialet är sten och tegel; dimensionerna 40x100 fot; kostnaden cirka $22,500; värdet af kyrkoegendomen $29,000. Kyrkan invigdes den 12 dec. 1909. Församlingen har strax intill kyrkan pastorshus och kyrkovaktareboställe samt ett missionshem för kvinnor.

Minnesota-konferensen.

Sv. ev. luth. Augustana-församlingens i St. Paul, Minn., kyrka. Augustana-församlingen i St. Paul stiftades af pastor A. Norén år 1907 samt inkorporerades följande år. Den höll, att börja med, sina gudstjänster i en tysk luthersk kyrka, men byggde under förlidet år egen kyrka på hörnet af E. Tyler och So. Robert-gatorna. Egendomen är värd cirka tre tusen dollars och har ett centralt, godt läge. Kyrkan invigdes af konferensens ordf., dr J. A. Krantz, den 13 sept. 1910. Församlingens medlemsantal är 60. Dess nuvarande pastor är

P. E. Bergström.

Eng. Luth. Gloria Dei-församlingens i St. Paul, Minn., kyrka. För några år sedan påbörjade den Första sv. luth. förs. i St. Paul en engelsk mission på St. Anthony Hill, och en församling, Gloria Dei, organiserades år 1908. Kyrkobyggnad började uppföras i augusti 1909, och i november s. å. kunde bottenvåningen användas för gudstjänsters hållande. Sommaren 1910 fullbordades kyrkan.

Dess dimensioner äro: längd 76 fot, bredd 36 fot, höjd ofvan bottenvåningen 14 fot. Tornets höjd ofvan bottenvåningen är 45 fot. I fronten är kyrkan 50 fot bred. Byggnadsmaterialet är ljust tegel med sten "trimmings". Byggnaden är i alla afseenden modern med en hög och ljus jordvåning för söndagsskolans bruk. Kostnaden är ungefär $17,000, däri dock ej inberäknad auditoriets inredning. P. N. S.

Zions-församlingens i Minneapolis prästhus uppfördes under förliden sommar (1910). Dess storlek är 28x30. Huset innehåller åtta rum utom badrum. Äfven har det en väl iordninggjord undervåning med "laundry". Huset är byggdt af trä och tegelbeklädt. Kostnaden omkring $4,200.
H. P. J.

Svenska lutherska St. Pauli-församlingen i Aitkin, Minn., organiserades 1892. Kyrkan byggdes år 1898 och prästhuset förliden höst, år 1909. Huset är 36 fot i fyrkant samt två våningar högt. Det har 8 rum förutom badrum, skafferi, källare, klädkontor m. m. Det upplyses medelst elektricitet. Huset ensamt kostar $2,500. E. H. S.

Iowa-konferensen.

Sv. luth. församlingens i Gowrie, Iowa, prästhus uppfördes 1909—10 och innehåller 8 rum, förutom badrum, kontor o. s. v. Huset har moderna bekvämligheter, värmeapparat m. m., samt kostar $5,600.

Sv. luth. Augustana-församlingen i Boone, Iowa, har sitt säregna minne från synodens jubelår. Emedan den kyrka, som församlingen inköpte 1895, (se Korsbaneret för 1900), icke var byggd för luthersk gudstjänst och ej heller gaf nog utrymme för söndagsskolan, så har församlingen länge haft i tankarna att omändra densamma. Ordföranden i byggnadskommittéen har varit mr S. W. Carlson, en byggmästare, som ock förestått bygget.

Resultatet af omändringen visas i bilden. Kyrkan är nu 56x54 fot, utom tillbygge åt öster för sakristia. Undervåningen, som är byggd af konstgjord sten, är 5 och ½ fot ofvan marken och mäter 12 och ½ fot till taket. I koret är högaltare och altartafla, predikstolen är till vänster om koret, och till höger finnes en upphöjning för kören och orgeln. Kyrkan uppvärmes med ånga. Kostnaden för restaureringen belöper sig till omkring $5,000, utom hvad som enskilda bekostat, såsom trappan och ringklockan. Till vänster i bilden är församlingens prästhus, hvilket uppfördes 1901. Församlingens egendom, som är väl och centralt belägen, har ett värde af omkring $20,000, och skulden är jämförelsevis ringa.

Sedan i mars 1900 är Jos. A. Anderson församlingens pastor.

Kansas-konferensen.

Sv. ev. luth. Free Mount-församlingens i Fremont, Kansas, nya prästhus byggdes år 1909. Huset är 46 fot långt och 28 fot bredt samt två och en half våning högt. Det värderas till omkring

$3,500. Huset är försedt med värmeapparat, vattenledning samt badrum och är modernt och bekvämt i alla afseenden. Pastor J. P. Aurelius är sedan april månad 1904 församlingens lärare.

Sv. ev. luth. församlingens i Marion Hill, Kans. nya prästhus uppfördes sommaren 1909. Pastor A. J. Borgström var då församlingens pastor. Huset är väl byggdt och innehåller 9 rum. Det är ej i alla afseenden modernt, men ändock ganska bekvämt och väl inredt. A. P. G.

Svenska luth. Immanuel-församlingen i Greeley, Weld co., Colo., stiftades den 1 augusti 1905. 31 kommunikanter och 20 barn utgjorde början till församlingen.

1906 skaffades tomt och kyrkobygget påbörjades. I november samma år lades hörnstenen. Den 16 juni 1907 brukades kyrkan för första gången, då församlingens första klass konfirmerades. I november 1907 invigdes den högtidligt af konferensens ordförande, dr G. A. Brandelle. Sommaren 1910 freskomålades kyrkan, så att den nu ter sig väl både på in- och utsidan. Den är byggd af pressadt tegel och är 32x52 med 16 fots höga sidoväggar samt 8 fots högt hvalf. Egendomen kostar 8,500 dollars. F. O. W. G.

Svenska lutherska Fridhem-församlingen i Ault, Weld co., Colo., stiftades i mars 1908. Kommunikantantalet var då 30. På nyårsstämman 1909 blef det tal om kyrkobygge. En kommitté tillsattes att skaffa tomt och sedan begynna att samla

pengar för att bygga kyrka. Arbetet fortskred så fort, att redan i september samma år lades hörnstenen, och den 3 april 1910 var kyrkan fullt färdig, och invigdes den högtidligt af konferensens ordf., dr Brandelle. Kyrkan är 32x42 fot med 12 fot höga sidoväggar och 6 fots hvalf. Den är byggd af pressadt tegel och kostar 5,000 dollars.

F. O. W. G.

New York-konferensen.

Sv. luth. Nazareth-kyrkan i Wilcox, Pa., byggdes år 1881 och invigdes vid New York-konferensens möte i april 1883. Kyrkan är af trä, 50 fot lång och 30 fot bred. Under jubelåret 1910 renoverades kyrkan in- och utvändigt. Den har nu ett vackert altare och predikstol i hvitt och guld. Vid församlingens 35 års-fest i augusti 1910 voro alla omkostnader betalda och församlingen skuldfri. Ett vackert och modernt prästhus uppfördes år 1902 och är beläget bredvid kyrkan. Detta såväl som kyrkan upplyses och värmes med naturlig gas. Kyrkoegendomen är värderad till 10,500 dollars. Antalet af församlingens kommunikanter uppgick i början af år 1910 till 430. Dr L. P. Ahlquist är Nazareth-församlingens lärare.

Skandinaviska luth. församlingens i Gardner, Mass., kyrka byggdes 1890 af pastor T. O. Linell och rymmer 300 personer.

Pastorsbostället köptes 1910 för en summa af $3,600. Bostället har 12 rum och badrum samt uppvärmes med ånga. Egendomen värderas till $10,000.

Karl A. Martin.

Svensk-finska luth. församlingens i Gardner, Mass., prästhus uppfördes på hösten 1909. Det har ett skönt läge med härlig utsikt åt flera håll. Det uppvärmes medelst ånga, har elektrisk belysning samt för öfrigt alla moderna bekvämligheter. Dess kostnad uppgår till nära $2,800 utom tomt. Har sju präktiga rum, förutom badrum och fullt "basement". Pastorsfamiljen inflyttade den 1 febr. 1910.

S. P. H.

Sv. lutherska Salems-församlingen i Bridgeport, Conn., har under de senaste åren bedrifvit söndagsskolverksamhet i E. Bridgeport och fann sig slutligen nödsakad att skaffa eget hem för sin där allt jämt växande annex-söndagsskola. På våren 1910 lät församlingen uppföra en kyrka eller kapell för att möta behofvet af egen mötesplats för söndagsskolan i denna stadsdel. Äfven predikoverksamhet uppehålles här, då gudstjänster hållas hvarannan söndagseftermiddag. Kyrkan är byggd af cement block och trä i två våningar och är centralt belägen utmed E. Bridgeports vackraste gata, Connecticut avenue, hörnet af Carroll avenue. Den har med tomten inberäknad kostat $3,850. Blott undervåningen är ännu inredd. Kyrkan är 32 fot bred och 54 fot lång.

Nebraska-konferensen.

Svenska luth. Adullam-församlingens i Bertrand, Phelps co., Nebr., kyrka byggdes förliden sommar (1910). Stilen är götisk och dimensionerna 50x36

fot. Predikstol, högaltare och bänkar äro af ek. Kyrkan uppvärmes medelst en "hot air furnace" Den har en präktig bottenvåning, upplyses medelst gas, och en god ringklocka af Stuckstedes tillverkning hänger i tornet. Kostnaden för det hela belöpte sig till $7,000, hvaraf $500 utgör skuld.

GUSTAF E—N.

Den ev. luth. Sions-församlingen i Omaha, Nebr., organiserades den 19 juni 1902 med 22 kommunikanter och 20 barn. År 1904 inköptes en centralt belägen tomt, 61x182½ fot, å 36 gatan och Lafayette ave., och hörnstenen för den nya kyrkan lades den 12 aug. 1906. Ej förr än i år (1910) inreddes själfva gudstjänstrummet. Kyrkan, 40x78 fot med tvenne torn, det större 100 fot högt, är byggd af pressadt tegel i gotisk stil. Undervåningen utgöres af skolsal, biblioteksrum, mötessal, kök och bostad för kyrkväktaren. Helgedomen har utom korridorer, ett barnrum vid ingången och där ofvanför ett s. k. tyghus samt vid sidan af altaret en sakristia. Altarrunden prydes af ett vackert, fristående altare. En präktig piporgel, värd $2,500, är placerad till höger om altaret. Inredningen samt möbler äro af ek i s. k. "dull finish." Hela egendomen är värd omkring $23,000, hvarå hvilar en skuld på $3,500. Kyrkan invigdes vid pastoralkonferensen härstädes den 23 okt. 1910. Jno. V. Carlson är sedan församlingens början dess pastor.

J. V. C.

Superior-konferensen.

Sv. ev. luth. Salems-församlingen i Peshtigo, Wis., uppförde år 1876 sin kyrka tillsammans med den norska församlingen på platsen. År 1908 köpte den norskarnas andel för $1,800 och kom i $800 skuld. I fjor ombyggdes kyrkan delvis, förstorades och förskönades, nytt högaltare med Kristusbild och nya fönster med "Kristus i Getsemane" och "Den Gode Herden" i de stora sidofönstren samt en "hot air furnace" insattes. Kyrkan belades äfven med pressad plåt invändigt. Kostnaden för reparationen belöpte sig till mer än $3,000. Skulden är $1,200. Frans E. Sard är församlingens pastor.

Sv. ev. lutherska församlingens i Metropolitan, Mich., prästhus byggdes sommaren 1909 och är beläget tvärt öfver vägen från kyrkan. Dess storlek är 24x41 fot. I första våningen finnes "reception hall", salong, matsal, sängkammare, kök och skafferi. I andra våningen är pastorns ämbetsrum samt fyra andra rum. Huset kostar $2,600. En betydande skuld hvilar ännu däruppå, men vi bäfva dock ej därför. Å prästhusgården planterades i våras en del fruktträd m. m., och förliden sommar byggdes en ladugård till en ytterligare kostnad af $200. Genom "long distance"-telefon stå vi i förbindelse med andra prästhus och för öfrigt med, snart sagdt, hela världen. K. M. H.

Berättelser.

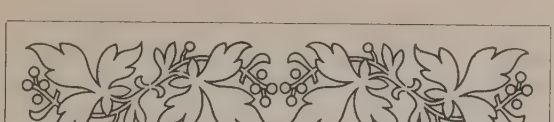

Jul på heden.

I år skulle de ha ottesången i annexförsamlingen, och för att kunna vara där i tid måste studenten begifva sig af på själfva julafton. Det var fjorton mil mellan kyrkorna, vägarna voro synnerligen svåra vid denna tid på året, det var kallt och ruskigt — han hade därför helst stannat kvar i bondgården, där han under ferierna slagit ned sina bopålar. Där hade han det bra — så bra som man kan hafva det vintertiden i en stuga på prärien. Han hade bott på samma ställe sommaren förut och lärt sig att värdera det enkla och välmenande husfolket. Och de å sin sida tyckte om studenten och gjorde allt hvad de kunde för hans välbefinnande. De visste väl, att nybyggarelifvet måste förefalla honom enformigt, och att förhållandena på heden voro mycket olika dem, vid hvilka han var van, som endast en kort tid vistats i landet. Därför ansågo de honom ej för högfärdig, om han icke följde deras exempel eller i allt delade deras åsikter. Däremot ändrade de i många

hänseenden sina egna lefnadsvanor blott och bart för att göra det trefligare för studenten. De åto i kammaren i stället för i köket; vaxduken på bordet utbyttes mot den rödrandiga linneduken, som medförts från "gamla landet" och i många år förvarats på kistbottnen; nattetid stufvade hela familjen in sig i köket och kammaren, för att studenten ensam skulle få rå om "rummet innanför", kojans helgedom, där familjeklenoden, den grönmålade järnsängen, hade sin plats.

Gärna skulle de också sett att de fått behålla studenten i sin stuga öfver högtiden, men öfverenskommelsen mellan de båda församlingarna var den, att de skulle ha julottan hvartannat år, så länge de betjänades af gemensam lärare, vare sig student eller pastor. Den saken stod sålunda icke till att ändra: studenten måste i väg, huru gärna de än velat behålla honom. För sin egen del hade han också helst velat stanna kvar, dock icke så mycket för julfirandets skull, ty det var honom omöjligt att komma upp i den rätta julstämningen, fjärran som han var från alla de sina och från det gamla hemmet, där i hans tycke julen firades såsom på ingen annan plats. Det var sålunda icke tanken på att gå miste om den välmenande husmoderns anrättningar eller det anspråkslösa julfirandet i den gästvänliga nybyggarestugan, som kom honom att med missnöje tänka på den förestående resan, nej, det var vädret, det kalla, disiga, råa vädret, som gjorde vistelsen utomhus synnerligen odräglig; vid ugnen i kammaren var det då åtminstone godt och varmt, därför hade han helst stannat hemma.

Det hade icke heller varit någon lätt sak att få tag i en skjutsbonde, och det är ju ej att undra öfver — på julafton vilja alla vara hemma. Slutligen vände man sig till en gammal enstöring och fick af honom löfte om skjuts. Han var väl icke van att "ligga på vägarna", sade han, och hade blott två mulåsnor att köra med, men för att hjälpa grannarna skulle han väl försöka ändå att skjutsa studenten till den andra församlingen.

Vid tio-tiden på morgonen körde han upp på gården, och studenten gjorde sig genast redo att resa. Först måste dock både han och skjutsbonden värma sig med en kaffetår, som den omtänksamma husmodern hade i beredskap, och under tiden stod husfadern själf ute på gården och vaktade mulorna. Om en stund gläntade han på dörren, utan att likväl släppa tömmarna, och ropade: "Mor, sätt min päls på studenten och tag ut fårskinnsfällen, de få en svår färd i dag". Uppmaningen var öfverflödig. Både pälsen och fällen hade hela morgonen varit upphängda bakom ugnen för att blifva riktigt varma; den goda kvinnan hade äfven upphettat ett par tegelstenar att lägga i vagnens botten, så att studenten skulle kunna hålla fötterna riktigt varma. Och när han ändtligen blifvit instufvad vid skjutsbondens sida och far själf stoppat fällen om honom, så att den skulle "sitta, tills de kommo fram", då kände han sig icke allenast varm och välmående till kroppen, utan en underlig, oförklarlig värma tycktes också genomströmma hans hjärta. — — —

II.

Så bar det i väg utåt heden — icke så fort till att börja med, för att djuren ej skulle blifva svettiga. Dessutom var det ett jämmerligt väglag. Mycket snö hade fallit veckan förut och hopat sig i drifvor; efter snöfallet kom töväder och sedan frost; denna återigen efterföljdes af det råa, töckniga disväder, som nu var rådande. Mulorna voro oskodda, och detta bidrog äfven i sin mån att göra resan besvärlig; de halkade och stretade med benen på de frusna vattenpölarna, deras små hofvar trängde genom den tunna skaren, de sjönko djupt ned i drifvorna och kunde endast med stor möda draga vagnen igenom. Värst af allt var dock, att vädret förvärrades och dimman tätnade alltmer för hvarje stund.

"Han vet väl själf vägen", sade skjutsbonden till studenten, "ty jag har aldrig kört den förr. Man får minsann inte tid att ligga på vägarna, när man skall sköta om allting själf därhemma."

"Borde väl veta den, som åkte här så ofta förliden sommar." — Jag kände hvarje stuga, hvarje buske och ravin, hvarje källsprång i backarna och vägarna öfver träsket. — "Har väl inte glömt bort allt sedan dess; nej, vi skola nog taga oss fram", svarade den tilltalade.

"Dimman tilltar", återtog skjutsbonden betänksamt, "och den är inte att leka med. Det har nog vi fått erfara, som länge bott på prärien. Man kan bli alldeles vilse och förlora spåret — och har man förlorat spåret och väderstrecken, då är man illa ute. Prärierna äro nog vackra om

sommaren, men de äro fulla af faror, i synnerhet vintertiden, och många ha fått sätta till lifvet i dimman och kölden på heden."

Och så började han upprulla den ena bilden efter den andra ur sina egna och de öfriga nybyggarnas erfarenheter om den förrädiska dimman och de bedrägliga vägarna på heden. Liksom sjömännen utan kompass äro hjälplösa i dimman på hafvet, så äro äfven hedens barn alldeles hjälplösa, om de förlora vägen eller väderstrecken i töcknet.

Med största uppmärksamhet lyssnade studenten till skjutsbondens berättelser. De intresserade honom ofantligt, han var idel öra och lät den gamle nybyggaren ensam föra ordet. Men då han slutat, märkte studenten till sin häpnad, att de själfva befunno sig i en kinkig belägenhet — han hade alldeles glömt att hålla utkik på vägen. Dimman dolde nu föremål på några få famnars afstånd, och han var alldeles oförmögen att säga huru långt de rest, eller hvar de befunno sig. Likväl skämdes han för att tillstå sin försummelse för skjutsbonden, i all synnerhet som han varit så säker på sin sak till en början. Därför försökte han bibehålla sitt lugn och sade så likgiltigt som möjligt:

"Vi skulle vika af här någonstädes — det är visst nästa sidospår, som går öfver träsket."

"Ja, han vet bäst själf", svarade skjutsbonden, "hittintills hafva vi kört rakt i väster, men huru långt kan jag icke säga — skulle gissa på sex eller sju mil med denna farten."

"Ja, nu ta vi af åt nordväst", återtog studenten, "den vägen för oss rakt förbi några videbuskar

och sedan genom en ravin ned till träsket, öfver hvilket den leder."

De veko af och följde hjulspåren, så godt de kunde, men detta var synnerligen svårt, ty på långa sträckor voro de alldeles utplånade af snön. Plötsligt stannade mulorna — vägen var spärrad af ett taggtråds-stängsel.

"Vi måste ha vikit af på orätt väg", sade skjutsbonden, men studenten bestred hans påstående på det ifrigaste.

"Detta stängsel har blifvit uppsatt sedan jag sist körde här", sade han. "Denna väg brukas föga, och förresten taga de sig för alla möjliga olagliga ting härute. Vi taga ned stängslet och köra vidare — — —"

Han hoppade ur vagnen och letade fram en skrufnyckel under sätet. Med den slog han ut kramporna, som höllo taggtråden fast vid stolparna, och bände den ned till marken, så att man kunde köra däröfver. Sedan fortsatte de på måfå, ty spåren voro helt och hållet igensnöade. De voro dock klart medvetna om väderstrecken: de körde rakt i nordväst, och fastän de för dimmans skull intet kunde se, voro de likväl vissa om att de skulle komma till träsket och sedan genom att följa dess strand ändtligen finna den väg, som ledde öfver.

Inom kort träffade de på ännu ett taggtrådsstängsel. Denna gång hoppade skjutsbonden ur och böjde ned tråden, hvarpå färden åter fortsattes på samma osäkra sätt som förut. De kommo nu ned i en djup ravin, där de funno flera hjulspår, hvilka de följde, och funno, att de ledde till träs-

ket. Någon egentlig väg var där emellertid icke — den väg, de sökte, kunde de icke finna. Men synbarligen hade någon kört på isen för icke länge sedan. Träsket vore kanske icke så bredt på detta ställe. Man kunde kanske försöka att öfver isen uppnå den mosatta stranden. Skjutsbonden hoppade af för att pröfva isens styrka — han kom tillbaka, förvissad om att den skulle bära. Efter en kort öfverläggning beslöto sig resenärerna för att våga försöket.

Mulorna hade just efter mycket halkande och stretande kommit igenom den rasslande skrof-isen, då plötsligen från stranden hördes ett högljudt skri. Skjutsbonden drog ofrivilligt in tömmarna, och båda männen reste sig upp i vagnen för att om möjligt kunna upptäcka hvad som var å färde. På ungefär sjuttiofem fots afstånd bakom sig urskilde de i dimman konturerna af en kvinna. Innan de ännu hämtat sig från öfverraskningen, stod kvinnan vid sidan af vagnen. Hon var mycket upprörd och andfådd, såsom efter häftigt springande.

"Vänd tillbaka, för Guds skull, vänd tillbaka", ropade hon, "ni kör ju rakt i djupet. Träsket är så falskt, så falskt — ser väl säkert ut, men det har ingen botten — hvirflar öfverallt — strömdrag och källsprång. För några dagar sedan körde bror min ner sig här — väl räddade han lifvet, men de fina hästarna och timmervagnen blefvo kvar därnere. Träsket har fått tillräckligt nu — hvad ni gör, så vänd tillbaka!"

Kvinnan var hemsk att åse; hennes kläder voro trasiga och sönderrifna, håret oredigt och hop-

tofvadt, händerna smutsiga och nedsölade af blod. Men likväl föreföll hon de båda männen såsom en räddande ängel, såsom en uppenbarelse från himmelen. Genom hennes oförmodade ingripande hade de i sista stunden räddats från en förskräcklig olycka; träsket hade gått miste om ett par af sina offer, ett af vildmarkens sorgespel hade blifvit omintetgjordt.

Hvem var hon väl, den underliga kvinnan, som på ett så mystiskt sätt trädde fram ur dimman och töcknet på stranden? På den frågan svarade hon själf, så snart resenärerna åter lyckligt kommit upp på fast mark.

"Jag bor däruppe i ravinen", sade hon. "Ni såg väl inte stugan min för dimmans skull — det är den tätaste dimma vi haft på länge. — Men jag var tvungen att se till fällorna i dag — vi fånga vesslor om vintern, barnen och jag. Det är ett godt år i år — det lönar sig bra — vi ha öfver femtio fällor härnere vid träsket. Det var därför jag kom hit — så hörde jag någon köra, och när då isen prasslade, förstod jag att någonting galet var å färde — ja, ni ha kört vilse i dimman."

De voro mer än villiga att erkänna detta och kunde icke nog uttrycka sin tacksamhet till kvinnan för hennes raska handling. På deras begäran satte hon sig upp hos dem i vagnen och följde med dem genom slingrande raviner till den verkliga träskvägen, hvilken lyckligtvis icke var långt borta.

"Denna julafton kommer jag aldrig att glömma", sade studenten till sin skjutsbonde, sedan de tagit afsked af kvinnan och åter befunno sig på rätta vägen.

"Nej, nej, jag tror nog det", genmälde denne, "ty minnesvärd blir nog julen mången gång också i vildmarken."

Sedan sutto de tysta och begrundande. På hvarje krökning af vägen gåfvo de akt, och efter ännu ett par timmars resa öfver skrofliga, ojämna vägar ankommo de, betydligt senare än de väntat, till destinationsorten, en bondgård i annexförsamlingen.

III.

Klockan var tre på eftermiddagen. De hade just druckit kaffe tillhammans med husets folk och trängde sig nu fram till ugnen i kammarens midt för att riktigt hvila ut efter den uppskakande färden. Det kändes så godt att åter vara inomhus, och de njöto i fulla drag af den behagliga värmen i stugan. Far själf sällade sig till dem, majspiporna kommo fram och snart var samtalet i full gång. Studenten berättade om sina erfarenheter under resan; familjens öfriga medlemmar kommo in och lyssnade med spänd uppmärksamhet. Han slutade sin framställning med några reflexioner öfver huru nära döden han varit denna underliga julafton, och huru tacksam han kände sig till Gud för den oväntade räddningen.

Husmodern, som stått i köksdörren och lyssnat till berättelsen, kom nu in i kammaren — hon hade synbarligen någonting att omtala.

"Jag hade så när glömt bort mitt uppdrag", började hon, "men nu kom jag att tänka därpå, och det är väl bäst att jag uträttar det — så får ni göra som ni själf vill..."

"Studenten är väl trött nu efter resan, mor", afbröt henne mannen, "tror du inte det är bäst att vänta till i morgon; han kan väl ändå inte gå dit i eftermiddag, det är ju snart mörkt."

"Kom ni fram med hvad ni har på hjärtat, mor, och kan jag vara er till tjänst, så har jag ingenting emot det", inföll studenten.

"Se, det är så", återtog kvinnan, "att det står illa till därborta hos kyrkväktarens... Ni minns väl honom se'n i somras? Han mistade en dotter då, just innan ni reste. Nu är hustrun sjuk och en af pojkarna, och för tre veckor sedan blef där en liten, men, stackars kräk, en ynkligare varelse får man leta efter. Det är dock värst med kvinnan, för hon vändas mycket och har stor oro — och det blir sämre med henne för hvarje dag. Och nu ville hon att studenten skulle komma dit och tala med henne. Kyrkväktarn har varit här två gånger i dag och frågat, om ni inte kommit ännu."

"Stackars folk, det är väl samma gamla sjukdom som vanligt", sade studenten deltagande.

"Ja, det är täringen, som plockar bort dem, den ene efter den andre. De ha nu redan tre därborta på grafgården — och snart få väl de andra följa efter..."

"Det är nog bäst att jag går dit redan i eftermiddag, ty i morgon efter ottesången måste jag köra tillbaka till den andra församlingen. Vi skola hafva barngudstjänst där på kvällen", sade studenten.

"Inte vill jag köra er i väg, så fort ni kommit, men nog skulle det glädja dem mycket därborta,

om ni tittade in till dem ett slag. Det är ju inte så långt dit heller; om man går snedt öfver fältet, är det blott en mil", förklarade den medlidsamma husmodern.

"Jag har inte varit där förut, men jag vet så väl hvar de bo. Ja, jag går väl dit bort ett slag, innan det mörknar."

"Ett af barnen kan ju gå med och visa vägen", föreslog husfadern, men studenten afböjde anbudet, förvissad om att han ej skulle behöfva gå vilse på så kort sträcka. Dessutom hade dimman mycket aftagit, så att man kunde se en god kvarts mil framför sig. Han gjorde sig därför i ordning och begaf sig åstad.

"En egendomlig julafton, den här", tänkte han, då han banade sig väg öfver ojämna åkrar, "nu äro de samlade kring granen därhemma, och här traskar jag omkring bland drifvor af snö i den kalla, af faror uppfyllda vildmarken."

IV.

Det var en föga tilltalande julbild, som mötte studentens blickar, då han trädde in i kyrkväktarens torftiga stuga. Den största oordning rådde därinne, och allt bar vittnesbörd om att den ledande handen i hemmet var borta. Ett halft dussin bleka och sjukliga barn, sysselsatta med att dricka kaffe ur bleck-koppar, sprungo vid främlingens inträde förskräckta bort och gömde sig i ett hörn af stugan. Studenten talade vänligt till dem och lockade så småningom fram dem med några slantar.

"Hvar är mamma?" frågade han dem — och de pekade på kammaren innanför. Studenten gick in och stängde dörren efter sig för att få vara ostörd med den sjuka. På en torftig bädd låg den stackars kvinnan, blek och tärd af lidande. Vid sidan af bädden var en tidning utbredd, på hvilken slemmet från lungorna utspottats, och på en stol vid hufvudgärden låg en tobakspåse och en ännu rykande pipa. —

"Tänk, om jag är bedragen?" suckade den sjuka gång på gång.

Studenten kände sig förlägen och var till en början oviss om bästa sättet att närma sig henne — han hade ju icke mycken erfarenhet i själavården, men önskade så innerligt att på något sätt kunna vara den sjuka till hjälp. Han började sakta sjunga en julpsalm, och detta tycktes något lugna henne.

"Vet ni hvad det är för en högtid, vi fira i dag?" frågade han henne därpå — men hon bara stirrade på honom. Han lät sig dock icke afskräckas, utan fortsatte: "Det är julafton i dag, och ni vet hvarför vi fira jul? Jesus är född, och han har frälsat sitt folk ifrån deras synder."

Hon svarade honom intet, men tycktes med begärlighet lyssna till hvarje ord han talade. "Är det någonting jag kan göra för er?" frågade han, efter att en stund hafva läst för henne ur skriften.

"Ack, om jag kunde få se min son", suckade hon, "blott en enda gång till i lifvet. Men de säga att han är mycket sjuk."

Studenten gick ut i stugan och frågade barnen efter deras sjuke bror. De visade honom upp på

loftet, dit en stege ledde genom en lucka. Man kom in i en skrubb, där det hängde fullt med kläder i taket. Under dessa, på en tältsäng, låg en sjutton års yngling, synbarligen på sin dödsbädd. Studenten gick fram till honom och fattade honom vid handen.

"Känner du igen mig?" frågade han honom. Intet svar kom från de bleka läpparna.

"Kommer du inte ihåg mig; jag är studenten, som var här i somras — jag ville tala till dig om Jesus, ty det är julafton i dag och Frälsarens högtid. — Förstår du mig, när jag talar till dig?"

Han vinkade matt med handen såsom svar. För studenten blef det emellertid redan vid första ögonkastet klart, att moder och son, fastän under samma tak, icke mera skulle återse hvarandra här på jorden. Han talade med den unge mannen om ett evigt lif, påminde honom om bönens kraft och bad honom anförtro sin själ i Guds hand. Sedan gick han åter ned i kammaren, talade några uppmuntringens ord till barnen, några tröstens ord till den lidande kvinnan och lämnade så detta armodets tjäll, djupt upprörd öfver den nöd, han fått bevittna.

Det var nästan mörkt, när han kom ut, och en kall vind drog fram öfver heden. Det var en lämplig ram för den tafla han sett. Med snabba steg återvände han till bondgården, där man otåligt väntade hans återkomst. Aftonvarden stod dukad på köksbordet. Det ångade och doftade från grytor och fat. Talgljusen fladdrade i porslinsstakarna; det var varmt och godt i stugan, alla voro nöjda, lyckliga och glada.

Studenten ville icke störa stämningen med att omtala hvad han sett och hvad han inom sig kände, men innan han gick till hvila, tackade han af hjärtat sin Gud för de lärdomar han fått mottaga denna underliga julafton på heden.

K. G. W. Dahl.

Ett blad ur Utah-missionens historia.

"Den som sitter under den Högstes beskärm och hvilar under den Allsmäktiges skugga, han säger: 'I Herren har jag min tillflykt och min borg, min Gud, på hvilken jag förtröstar'."
Ps. 91: 1, 2.

Följande händelser skola belysa sanningen af dessa ord. Augustana-synoden har i många år bedrifvit missionsverksamhet bland mormonerna i Utah. Att denna verksamhet varit till nytta för många förvillade landsmän, det är visst! Den första berättelsen visar det tydligt nog.

Så berättar missionären: En solig och varm sommardag inträdde en äldre man på mitt ämbetsrum. Han bad om ett enskildt samtal. Sorg och lidande tecknade sig i hans anlete. Hans skygga blick och ängsliga åtbörder förrådde honom. Det var icke den första af samma slag, denna missionär fått tala med. Den gamle mannen kom för att meddela, att hans ende son aflidit, och att han före sin död tagit af fadern det löftet att icke tillåta mormonerna begrafva honom, utan bedja

den lutherske prästen i grannstaden göra det. Den unge mannen hade ofta besökt den lutherska kyrkan i storstaden och samtalat med missionären om sin själ. Han hade förlorat tron på mormonismen och sökte få något för själen, som stillade hans oro och gaf honom frid. Den gamle mannen berättade under djup rörelse, att hans son verkligen aflidit i tron på sin Frälsare. Missionären lofvade att komma för att begrafva den unge mannen, hvilken han fått vara ett medel i Herrens hand att leda till tron på Jesus.

Men så inträffade det, att det tåg, han steg på för att färdas till stationen C., alls icke stannade där. Konduktören förklarade kort och godt, att intet uppehåll kunde göras förrän vid en station 60 mil längre bort; missionären kunde sedan på eftermiddagen återvända med ett annat tåg till C. Men just som tåget kom till C., stannade det helt plötsligt. Något hade kommit i olag å lokomotivet. Missionären hoppade af tåget och blef med glädje, om ock med fruktan, mottagen af den gamle sörjande fadern. Denne tillrådde nu missionären att vara "försiktig", ty många af "de sista dagarnas helige" hade samlats för att deltaga i begrafningen. Ryktet hade nämligen spridts, att någon af de större ljusen inom mormonkyrkan i Saltsjöstaden skulle infinna sig vid denna begrafning. Döm då om allas förvåning, då de i stället fingo se en luthersk präst, iklädd prästrock och krage samt bärande i sina händer en bibel samt svenska psalm- och handboken!

Det var varmt, och sorgehuset var litet och trångt; därför hölls en kort andaktsstund ute på gården.

och så fördes liket till ett skolhus, där predikan skulle hållas, som ock skedde. De "äldste" intogo sina platser bakom katedern, men missionären ställde sig framom dem och ledde hela gudstjänsten; han glömde alldeles bort de "helige", som sutto och väntade på sin tur! Utan ceremonier kommenderade prästen likbärarna att bära ut liket för att föra det till grafven. Han hade predikat på engelska och svenska och framburit Herrens ord om döden och domen i rak strid mot mormonkyrkans lära.

Bistra voro de ansikten, som på alla sidor omgåfvo missionären, men ingen sade något. På grafgården förrättades jordfästningen, och med bön och sång afslutades denna jordafärd i mormonbyn. Den gamle mannen kom strax fram till missionären och sade till honom: "Nu måste ni genast resa härifrån; jag vågar icke behålla eder öfver natten!" Så reste de två från grafgården med hast. Då de åkt ett par mil, kommo de in i en trång dal. Vägen slingrade betydligt. Ett böss-skott brann af, missionären obehagligt nära; ännu ett, som träffade åkdonet. "Jag väntade detta", sade den gamle mannen. Hvad mente han? En kula för hvardera? Den gamle följde med missionären och stannade hos honom öfver natten. Innan de gingo till hvila, berättade han de gräsligaste ting, som han fått upplefva i Sion. Det lät så otroligt, men han talade nog sanning, ty mormonernas lif i Utah har varit en enda sammanhängande kedja af synd och skam, brott och laster.

* * *

Samme missionär plägade besöka en mormonby, som beboddes af icke så få "affällingar". Dessa voro alltid glada öfver hans besök, men det var icke fallet med de "helige". Gudstjänsterna höllos i ett skolhus. Ofta störde dessa möten af stojande pojkar. Stenar kastades ofta in genom fönstren eller dörren. Men vid ett tillfälle såg det särskildt hotande ut. En del män hade samlat sig utanför skolhuset, och den allmänna meningen bland missionärens vänner var den, att dessa voro samlade för att göra honom kroppslig skada. Efter gudstjänstens slut samlades dessa vänner omkring missionären och eskorterade honom till natthärbärget. Värdinnan berättade då, att hon på aftonen haft besök af en man, som synbarligen gjort mycket noggrann undersökning med afseende på rummens läge och möblernas plats. Hon anade oråd, ändrade möblernas plats i sängkammaren och satte bastanta gardiner för fönstren. Hvem ingaf henne att göra detta? Klockan två på natten kom en stor sten indansande genom fönstret och föll ner just där sängen förut haft sin plats. Under ett förfärligt vrål och genom slag af en stör slogs den yttre dörren in. Man kunde se konturerna af två män utanför. Mörkret dolde dock anletena, man kunde icke se hvilka de voro. Missionärens vänner hade honom ovetande stannat såsom hans lifvakt och befunno sig i ett annat rum. Då dessa nu hörde oväsendet, kommo de genast ut. Vid denna syn förlorade "mordänglarna" mod och besinning; "hals öfver hufvud" flydde de och glömde till och med sin häst, hvilken blef kvar som vittne mot dem. Ägaren till denna häst var en mycket

framstående mormon där på platsen. Hästen hade blifvit "stulen" på natten, förklarades det af vederbörande, och därvid fick det naturligtvis blifva! Hvad ville man? Skrämma missionären från att återkomma? Det lyckades icke, ty han fortsatte att besöka de modiga vännerna i den lilla mormonbyn.

Det är nu några och tjugu år, sedan dessa händelser inträffade. Den gamle mannen har för länge sedan gått ur tiden, men vännerna, som hyste missionären vid det nattliga besöket, lära ännu lefva. De hafva dock flyttat ur detta mormonsamhälle till en plats, där Augusatna-synoden har en församling. Huru godt det är att få stå under Guds beskydd!

F. A. L.

När barnet kom hem.

Det var en ruskig söndagskväll på hösten. Utanför tjöt vinden, och regnet piskade på rutorna.

Aftonsången hade varit klent besökt, och det var med en blandning af tacksamhet och missräkning, som den unge pastorn slog sig ned i sin kära skrifstol.

Hu, ett sådant väder! Hoppas, att ingen må kalla på mig för sjukbesök i kväll! — Man skulle ju knappast vilja köra ut en hund.

Jo, vackert! Nu ringde klockan. Hvem kunde vara ute så sent i kväll?

En liten gosse stod utanför dörren och bad pastorn skynda sig bort till ett hem. Systern hade kommit hem och var mycket sjuk.

Med tungt hjärta tog pastorn på sin öfverrock, såg efter att nattvardstygen voro i ordning och begaf sig så ut i kvällen.

Efter mycket letande och frågande bland de små italienarestugorna hittades slutligen den rätta, i hvars bakre del familjen bodde i ett par rum.

Inkommen såg pastorn framför sig en sorglig syn. I ena rummet låg en stackars moder, nästan vansinnig, oupphörligt ropande efter sitt barn: "Kommer ej mitt barn? Kommer ej mitt barn?" I nästa rum låg en utmärglad, nästan döende flicka, som med glänsande ögon såg mot dörren efter den efterskickade pastorn.

Han kom. Länge såg hon på honom, liksom ville hon pejla lärarens hjärta. Då hon fann, att ett leende krusade sig på hans läppar, färgades hennes kinder ett ögonblick, och hon liksom fattade mod och hopp.

"Förlåt, att jag kallat er!"

"Inte behöfver ni bedja om förlåtelse därför. Hvarmed kan jag tjäna er?"

"Ni ser, jag är så sjuk!"

"Ja, och det gör mig innerligt ondt, att ni, som är så ung, skall behöfva lida så."

"Tack, men jag skall bli frisk igen."

"Det står i Herrens hand, men ni bör öppna ert hjärta för Jesus, ty det skall lätta edra sorger och lidanden."

"Jesus förlåter?"

"Ja, det gör han visst."

"Förlåter ni mej också?"

"Min snälla vän, hvad kan jag förlåta?"

"Förlåter församlingen?"

"Har ni brutit mot henne?"

"Ja, jag blef konfirmerad, men sedan blef jag dragen bort från kyrkan, blef skyldig församlingen och troligtvis utstruken. Kan jag få komma igen? När jag blir frisk, skall jag betala allt. — Jag har varit borta, långt borta. Har smärtat

min mamma — bittert, bittert. Ser ni, min mamma blef vansinnig, då jag kom hem. Stackars mamma! Tror ni, att Jesus förlåter?"

Hennes ord gingo läraren så djupt till hjärtat, att det var omöjligt återhålla tårströmmen.

Här i sena kvällen låg en ängsligt bedjande dotter, under det en sargad moder ropade hemskt i nästa rum. Utanför tjöt vinden och piskade regnet — sannerligen trängde sig de djupaste känslor fram, sådana känslor, som då masken brytes sönder och lifvets stora verkligheter sammanträngа våra hjärtan. Det blir svårt att både svara och fråga — och likväl blottas de hemska djupen.

Tänk ändå, hvad somliga människor måste utstå! Tänk, hur bittra och törnbeströdda somligas vägar äro, medan andras bada sig i idel solsken!

När denna lilla flicka, här framför mig, ännu var ett barn, blef hon skamligt öfverfallen af sin egen fader. Mångårigt fängelsestraff blef hans del.

Sedan följde år af möda och försakelse, då modern medelst tvätt försörjde sig och sitt barn, som hon älskade öfver allt annat i denna värld.

Så kom konfirmationsdagen. Strålande glad stod hon bland de andra barnen, rikt begåfvad och full af förhoppningar. Hon fick sedan god anställning i ett af affärshusen i staden. Hvad bättre kunde man önska sig!

En tid efter konfirmationen blef flickan på ett mystiskt sätt bortryckt från modern. Trots ifriga försök kunde denna ej återfå sin dotter.

Slutligen en dag kommer flickan hem, nästan dödssjuk, och kommen till dörren svimmar hon. Då modern fick se sitt aftärda och sjuka barn,

gaf hon upp ett fasans skri — och blef vansinnig.

Den vecka, som följde på detta vårt första möte, blef full af ånger, förlåtelse och hopp. Ingenstädes annars i lifvet blifva de eviga lifssanningarna så mäktiga och öfvertygande som vid de troendes bäddar. Där blifver pastorn i ordets vackraste mening en makt i Guds hand.

Sedan en varm försäkran gifvits den döende flickan, att hennes skuld till församlingen var efterskänkt och hon upptagen till fullt medlemskap, gladde detta henne obeskrifligt. Ofta talade hon därom och log af förnöjelse.

Större skulder än denna aflyfter den barmhärtige Frälsaren, och mot slutet af veckan lade äfven detta medvetande sitt solsken öfver de bleka, aftärda dragen.

I början af följande vecka somnade hon af, ännu i döden bärande ett leende på läpparna. Nästa dag dog äfven modern, ännu in i det sista ropande på sin dotter, att hon skulle komma hem.

En eftermiddag utburos tvenne kistor. Gatan utanför stod full af allvarsamma män och gråtande kvinnor. En underligare procession kan knappast tänkas.

I solnedgången bäddades dubbelgrafven. Inga anförvanter stodo kring densamma, endast vänliga grannar, hvilka sökt hjälpa och trösta i sorgen.

När de tre skoflarna mull föllo på kistorna, gick liksom en rörelse genom de församlade. Det dofva ljudet tycktes återgifva lifvets ihåliga glädje.

Men med ekot blandade sig också Frälsarens försonande ord: "Den, som lefver och tror på mig, skall icke dö evinnerligen." EDW. SCHUCH.

En bland de många.

Året 1910 kommer länge att hållas i friskt minne hos Augustana-synodens medlemmar, ty detta år har en epokgörande betydelse i samfundets utveckling, och litet längre fram, då historikern kommer att sysselsätta sig med vår kyrkas tidigare skeden, så kommer tvifvelsutan gränslinien emellan den gamla och nya tiden att utgöras af nämnda år. På grund af detta förhållande är det naturligt, att våra tankar nu äro i mer eller mindre mån upptagna med bilder ur det flydda, erinringar från skilda samhällen och kolonier, där våra svenska nybyggare skaffat sig hem, brutit mark och blifvit banbrytare i mera än en bemärkelse. Skildringar från de första årtiondena af detta tilländalupna halfsekel och ännu mer från det näst föregående decenniet, eller 1850-talet, hafva därför varit fängslande och intressanta, och det yngre släktet har med tacksamhet lyssnat till de äldre, då de framdragit ett och annat ur minnets fatabur.

Men tanken stannar ej ensamt vid allmänna

förhållanden, utan ibland vid enskildheter, vid individer, som kanhända framstå såsom målsmän för det flydda tidehvarfvet och dess sträfvanden. och det är just minnet af en sådan person, som nu tränger sig fram och gör sig bemärkt å den annars brokiga taflan af nybyggaregestalter.

För flera år sedan råkade jag att blifva gäst i ett hem, förlagdt i en af våra svensk-lutherska församlingar i Minnesota. Mitt värdfolk var ett gammalt par, som i sin ålders dag bodde i ensamhet i sitt första och enda jordiska hem i Amerika. Detta hem och det omgifvande samhället var den lilla värld, inom hvilken makarna rörde sig, och deras egen historia samt koloniens hade sammansmultit med hvarandra.

Det första som slog an, då man inträdde i deras enkla, men trefliga boning, var dennas svenska eller rättare svensk-lutherska prägel. Väggarna voro prydda med bilder i glas och ram af Luther, Gustaf II Adolf, Carl XII, Fjellstedt m. fl., och några porträtt af våra mest bemärkta svensk-amerikaner inom kyrkans område hade äfven där funnit rum. I bokskåpet fanns ett stort antal af uppbyggelseböcker af sådana andliga författare som Luther, Arndt, Hoof, Linderot och Rosenius jämte historiska berättelser af Starbäck, Wilhelmina Ståhlberg, Topelius och andra. Svenska böcker, publicerade här i landet, voro ock väl representerade.

Det dröjde ej länge efter min ankomst, innan den gamle värden var i fart med att framställa sina lefnadserfarenheter, hvilket betydde detsamma som settlementets uppkomst och utveckling.

församlingens stiftande och fortgång, de mångahanda svårigheter, som varit förknippade med hvarje allmänt och enskildt företag, samt huru Herren under allt varit med och ledt det hela till en lycklig utgång. En glädjande omständighet under samtalets gång att gifva akt uppå var, huru väl han dolde sig själf och den insats han personligen gjort i detta arbete, samt huru villig han var att lägga all kredit på annat håll. Ett gammalt fotografialbum hämtades fram ur bokskåpet, och bleknade bilder från fordom, gamla enkla porträtt af kolonieus grundläggare visades. De flesta af dessa fäder hade länge hvilat i grafven. Vid hvarje porträtt stannade den gamle för att gifva några upplysningar om den afbildade personen samt att fälla några vänliga saknadens ord, ägnade att hedra den aflidnes minne. Huru fort flydde ej tiden i sällskap med denne veteran! Sent skall jag glömma det sätt, på hvilket han afslöt vårt samtal. Rätt under det han var som bäst upptagen med att framställa en episod ur det gångna, så afbröt han sig själf, såg på mig och yttrade: "Kanhända jag tröttar eder med att så här genomtröska mitt gamla utslitna ämne? Det vore kanske trefligare att för ombytes skull sysselsätta sig med det kommande samt våra framtidsutsikter. Men jag erkänner, att jag har svårt att fälla något omdöme om det tillkommande, isynnerhet huru framtiden skall gestalta sig här i tiden. Ämnet är dock icke främmande för mig, ty under hela mitt lif har jag sökt bereda mig för det kommande, för det hem som finnes där ofvan, och då aftonen nu är framskriden,

så låtom oss afsluta vår dag med en betraktelse öfver det framtidshemmet samt anförtro oss i vår himmelske Faders beskydd." Härefter läste han Guds ord samt höll en brinnande bön.

Intrycket från detta hem var djupt, och då jag några dagar kvarstannade inom församlingen, så sökte jag att från andra personer höra några omdömen om dessa hedervärda åldringar. Hvad grannarna hade att förmäla om dem bidrog synnerligen till att höja dem i anseende hos hvar och en, som hörde dem omtalas. Det berättades, att de hade varit med de första, som slagit sig ned på orten, att mannen hade varit en god hjälp åt andra nybyggare, dels emedan han hade fått någorlunda skolbildning i Sverige, dels emedan han var kunnig i landets språk. Hans trogna maka var ett mönster i sitt hus, och deras boning blef därför en kär samlingsplats för ortens befolkning. Vidare nämndes det, att det var denne man, som tagit första steget till att få luthersk församling stiftad. Han inbjöd svenska pastorer att besöka samhället, gudstjänst hölls i hans hus, där äfven besökande präster alltid ägt ett kärt hemvist. Det var han som haft drygaste omsorgen om att få kyrkan byggd, han hade under de flesta åren ledt gudstjänsten i pastors frånvaro och på alla sätt uppmuntrat både lärare och församling.

Men äfvenså i ledandet af yttre samhällsangelägenheter hade han varit en betydande personlighet, såsom i bildandet af skola och postkontor, upprättandet af handelsbutik, mejeri och andra nyttiga inrättningar.

Det var på hösten 1908, då Minnesota-konferensen firade sin 50 års-fest. Bland de många besökande från när och fjärran märktes äfven denne gråhade patriark. Han omtalade, att han var änkman samt bodde hos ett af sina barn. "De äro så snälla mot mig", sade han, "och det är genom deras omtanke jag gifvits tillfälle att besöka detta möte. De hafva äfvenså lofvat att träffa sådana anstalter, att jag får vara med år 1910, då Augustna-synoden firar sin jubelfest, och fastän jag är gammal, så gläder jag mig likväl däråt. Det kan dock hända, att jag innan dess får lykta min bana, men det bekymrar mig ej, ty jag har uttagit medborgarepapper i himmelen, och då firar jag mitt jubelår där."

På vårsidan detta år märktes bland dödsnotiserna i en tidning ett namn, som var mig välkändt, namnet på den man, hvars lif jag här i korthet sökt skildra. Han fick således fira jubelfest i sitt sista och egentliga hem, och då Korsbaneret denna årgång kommer att låta några jubeltoner ljuda samt söka återgifva ett och annat eko från jubelåret med dess fester, så är det ock på sin plats att med tacksamhet tänka på dem, som gjort förberedelserna till våra fester, dessa vår kyrkas representanter ur de djupa lederna, hvilkas arbete under de flydda 50 åren gjort så mycket till att befordra vår kyrkas utveckling. Hvad som här skildrats är ej ett enstaka fall; mannen var blott *en bland de många*. Näst Gud hafva vi ett sådant släkte af banbrytare att tacka för att vi nu kunnat fira ett välsignelserikt jubelår.

Carl Kraft.

GTU Library
3 2400 00482 5471

20421

GTU Library
2400 Ridge Road
Berkeley, CA 94709
For renewals call (510) 649-2500
All items are subject to recall.